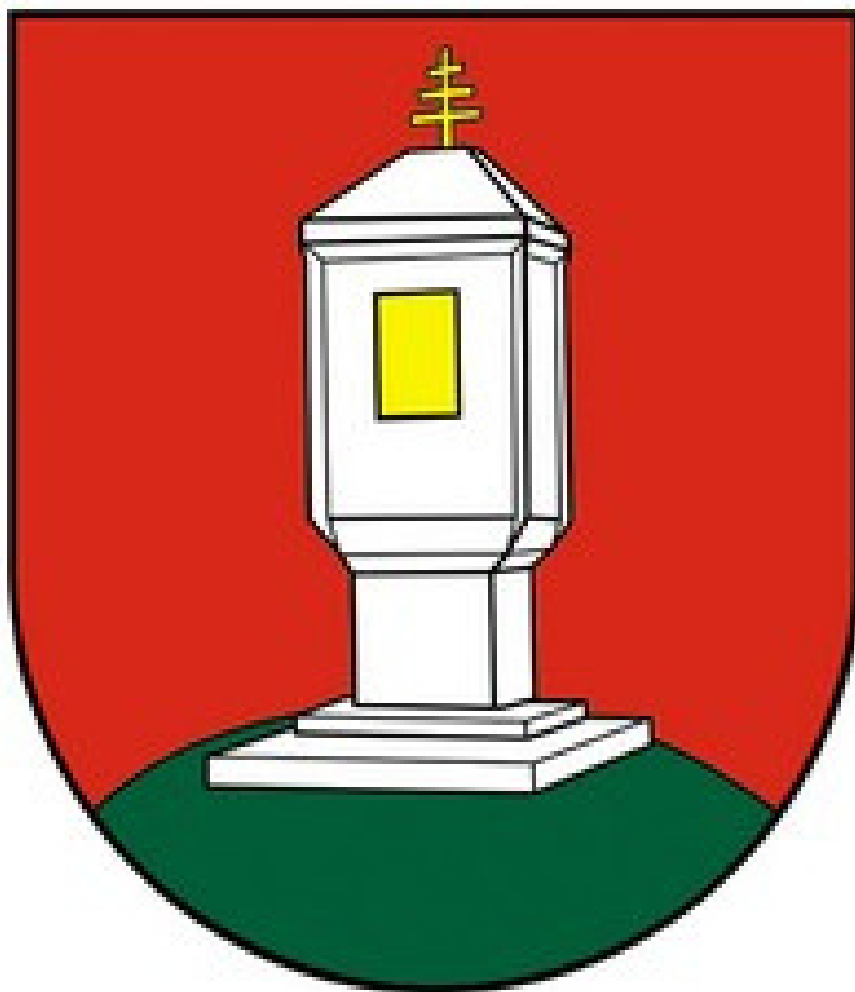

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
obce Tvrdošovce
2021 – 2027

December, 2020

OBSAH

ÚVOD	5
I. História obce	6
II. Rámcový popis územia obce	6
1. Prírodno-geografická charakteristika obce	8
1.1. Hydrologické a hydrogeologické pomery	8
1.2. Klimatické pomery	9
1.3. Veterné pomery	9
1.4. Pôdne pomery	9
1.5. Vegetačné pomery	10
1.6. Živočíšstvo	11
2. Obyvateľstvo	11
2.1. Vývoj základných demografických ukazovateľov	11
2.2. Produktívna štruktúra obyvateľstva	15
2.3. Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva	17
2.4. Národnostná štruktúra obyvateľstva	19
2.5. Zloženie obyvateľstva podľa vierovyznania	20
3. Ekonomická štruktúra obce	21
3.1. Podnikateľská štruktúra obce	21
3.2. Ekonomická aktivita obyvateľstva	24
4. Infraštruktúra a občianska vybavenosť obce	28
4.1. Technická infraštruktúra	28
4.1.1. Komunikačná sieť	28
4.1.1.1. Cestná komunikačná sieť	28
4.1.2. Infraštruktúra vodného hospodárstva	29
4.1.2.1. Vodné toky, vodné plochy	29
4.1.2.2. Zásobovanie vodou	29
4.1.2.3. Odvádzanie a čistenie odpadových vôd	30
4.1.3. Ostatné inžinierske siete	30
4.1.3.1. Plynofikácia obce, zásobovanie plynom	30
4.1.3.2. Elektrifikácia obce, zásobovanie elektrickou energiou	30
4.1.4. Telekomunikačné siete	31

4.2.	Sociálna infraštruktúra	32
4.2.1.	Domový a bytový fond	32
4.2.2.	Školstvo	33
4.2.2.1.	Zdravotníctvo	34
4.2.2.2.	Sociálna starostlivosť	34
4.2.3.	Komerčná vybavenosť	35
4.2.4.	Kultúra, šport, médiá	35
4.2.5.	Infraštruktúra odpadového hospodárstva	36
5.	Životné prostredie	37
5.1.	Ovzdušie	37
5.2.	Voda	38
5.2.1.	Povrchové vodné zdroje	38
5.2.2.	Podzemné vodné zdroje	39
5.3.	Pôda	39
5.4.	Ochrana prírody a krajiny	39
6.	Rozpočet obce, majetková štruktúra obce, externé a inštitucionálne vzťahy	40
6.1.	Rozpočet obce a indikátory finančného stavu obce	40
6.2.	Majetková štruktúra obce a indikátory majetkového stavu obce	42
7.	SWOT analýza	46
8.	Kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja	51
9.	Rozvojová stratégia	57
9.1.	Identifikácia cieľov a popis rozvojovej stratégie	57
10.	Akčný plán regionálneho rozvoja obce	63
10.1.	Implementačný rámec špecifických cieľov a opatrení	63
ZÁVER		91

ÚVOD

V súvislosti s novým programovým obdobím Európskej únie na roky 2021 – 2027 je nevyhnutné aktualizovať základný programový dokument – **Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja**, ktorý by objektívne reflektoval východiskovú situáciu v obci Tvrdošovce pre aktuálne programové obdobie v kontexte novej Kohéznej politiky EÚ v súlade s cieľmi stratégie **Európa 2020**.

V zmysle zákona NR SR č.539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja, v znení neskorších predpisov je Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, ďalej len ako „PHSR“ strednodobý rozvojový dokument vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v PHSR VÚC, na území ktorého sa obec nachádza a je vypracovaný v súlade so záväznou časťou územnoplánovacej dokumentácie obce. Vypracovanie PHSR obce Tvrdošovce zabezpečuje obec pri uplatnení princípu partnerstva.

PHSR obce Tvrdošovce vychádza z týchto základných programových dokumentov:

- Správa o Slovensku 2019
- Východiskový návrh priorit SR pre politiku súdržnosti na programové obdobie 2021-2027
- Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky
- Národná stratégia regionálneho a územného rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030 (vstupná správa)
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja 2016 – 2022
- Koncepcia mestského rozvoja SR do roku 2030

PHSR obce Tvrdošovce pozostáva z analyticko-strategickej časti a programovej časti.

Analyticko-strategická časť zahŕňa predovšetkým:

- komplexnú prírodno-geografickú charakteristiku obce, vrátane jej prírodných zdrojov a okolitého krajinného územia;
- analýzu technickej a sociálnej infraštruktúry obce;
- hodnotenie a analýzu demografickej situácie, hospodárskej situácie, sociálnej a environmentálnej situácie obce;
- analýza sociálneho a kultúrneho kapitálu obce a jej externých vzťahov;
- analýza finančných zdrojov obce a možností financovania programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce

Programová časť obsahuje:

- návrh stratégie pre realizáciu vytýčených cieľov v programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce;
- akčný plán napĺňania stratégie programovej časti PHSR obce;
- časový harmonogram realizácie PHSR obce
- inštitucionálne zabezpečenie a organizačné zabezpečenie realizácie programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce

RRa Novozámocko realizovala proces zostavenia PHSR v spolupráci s Katedrou regionalistiky a rozvoja vidieka, Fakulty európskych štúdií a regionálneho rozvoja, SPU v Nitre so sídlom Tr. A.Hlinku, 94976 Nitra v zastúpení s jej akademickým pracovníkom Ing. M. Marišom, PhD. a Ing.Mariánom Kováčikom, PhD.

PHSR obce Tvrdošovce by mal pôsobiť ako strednodobý rozvojový dokument, ktorý by mal vystihovať zásadne potreby obce a pružne reagovať na výzvy v kontexte súčasných globálno-hospodárskych zmien, založených na princípe udržateľného rozvoja obce a trvalého zvyšovania kvality života jej obyvateľov.

I. História obce

Prvé znaky osídlenia v danom záujmovom území sa objavujú už v staršej dobe bronzovej (na Slovensku okolo 2000 – 1450 pr. Kr.). Dôkazom je archeologický nález *kostrového pohrebiska* volúnskej, únetickej a nitrianskej kultúry. Archeologické vykopávky dokazujú známky života i zo staršej i mladšej doby rímskej, kde južne od Tvrdošoviec (cca 2 – 3 km) sa tiahol povestný rímsky Limes Romanus.

Spomína sa r. 1221 pod názvom Tardos, Tardoskedde, r. 1293 Tordoskeddi, r. 1297 Turdaskeddi, Tordoskeddi, r. 1382 Torduskedd, r. 1773 Tardoskegy, r. 1808 Tardosked, r. 1948 Tvrdošovce; maďarsky Tarosked, Tardoskedd.

V r. 1221 prešla obec do majetku kláštora v Heiligenkreuzi, r. 1297 do vlastníctva ostrihomského arcibiskupstva, ktoré ju od 16. stor. prenajímalo zemianskym rodinám. V r. 1530, 1554, 1573 ju obsadili Turci, ktorí ju r.1598 aj s cisárskymi vojskami vypálili. V 17. stor. sa vyvíjala ako zemepanské mestečko a sídlo správy časti arcibiskupských majetkov. V erbe malo postavu biskupa. V ďalších etapách bol vývoj obce poznamenaný stavovskými povstaniami v Uhorsku (Rákocziho povstanie v r.1704), epidémiami týfusu, cholery a moru počas Napoleonských vojen (1792 – 1814) a revolučnými bojmi v r. 1848-1849.

Po II. svetovej vojne došlo k presídľovaniu obyvateľstva. Došlo k odsunu maďarskej časti obyvateľstva do Sudet a následne k presídleniu slovenského obyvateľstva žijúceho v Maďarsku. Od 50. rokov 20. storočia obec zaznamenáva svoj územný rozvoj. Došlo k založeniu JRD (r. 1950), vybudovanie novej ulice so 17 domami (r. 1950), vybudovanie športového areálu a plaveckého bazéna (1949 – 1957). Ďalej v 70. rokoch došlo k plynofikácii obce a postaveniu školy (1974 – 1981). Po r.1990 došlo k ďalšiemu podstatnému dobudovaniu technickej a sociálnej infraštruktúry v obci. Predovšetkým sa jedná o vybudovanie vodovodu a sčasti dažďovej kanalizácie v obci. Výstavba kostola a amfiteátra predstavuje obohatenie obce o prvky sakrálnej architektúry a kultúrnej infraštruktúry.

II. Rámcový popis územia obce

Z hľadiska osídlenia v zmysle KURS 2001 v znení KURS 2011, územie obce Tvrdošovce je súčasťou tzv. *nitrianskeho ťažiska osídlenia*, osídlenia prvej úrovne, ktoré predstavujú sídelné systémy zahrňujúce od aglomerovaných sústav osídlenia až po sídelné zoskupenia založené na jednoduchých sídelných vzťahoch založené na princípe polarizačných účinkoch centier.

Doplňkom sídelnej architektúry SR sú aj rozvojové osy ako súčasť tvorby hierarchizovanej sídelnej štruktúry. Rozvojové osy sa na Slovensku rozvíjajú v uzlovo-pásovom sídelnom systéme, ktorého osnovu tvoria centrá osídlenia a dopravnno-komunikačné systémy spájajúce centrá.

V tomto kontexte, územie obce Tvrdošovce je súčasťou tzv. *podunajskej rozvojovej osi, v smere: Senec - Galanta – Nové Zámky*. Podľa UPN-O a ďalšej nadradenej UPD na úrovni NSK je obec Tvrdošovce zaradená medzi centrá lokálneho významu.

Z hľadiska mikropolohy obce, Tvrdošovce sa radí k veľkým obciam v rozmedzí 5000-9999 obyv. V najbližšom susedstve obce Tvrdošovce sú i ďalšie lokálne centrá miestneho významu ako: Palárikovo a Šurany.

Katastrálne územie obce Tvrdošovce spadá z administratívneho hľadiska do okresu Nové Zámky, ktorý je súčasťou VÚC NSK. Obec sa nachádza v spádovej oblasti dvoch okresných miest Šaľa a Nové Zámky, čiastočne i mesta Šurany, ktoré obci poskytujú všetky dôležité administratívno-správne inštitúcie a zároveň plnia i ďalšie funkcie ako sú napr. sociálne alebo komerčné služby. Katastrálne územie obce sa v zmysle UPN-O člení na dve základné sídelné jednotky (ZSJ): Tvrdošovce a Jánošíkovo.

Z hľadiska dopravnej polohy obce, Tvrdošovce sa nachádzajú medzi dvoma mestami – okresné mesto Šaľa a mesto Nové Zámky. Obec je exponovaná voči dopravnému ťahu, cestná komunikácia I/75 na trase Šaľa (19,1 km) – Tvrdošovce – Nové Zámky (14,6 km), ktorá potom spája ďalšie dôležité mestá južného Slovenska – Veľký Krtíš a Lučenec a naväzuje na ďalšiu cestu I/64 Bratislava – Senec – Sered'. Cesty II. a III. triedy územím obce neprechádzajú. Na krátkom úseku tvorí hranicu katastrálneho územia okraj cesty III. triedy č. III/1947 Selice- Palárikovo.

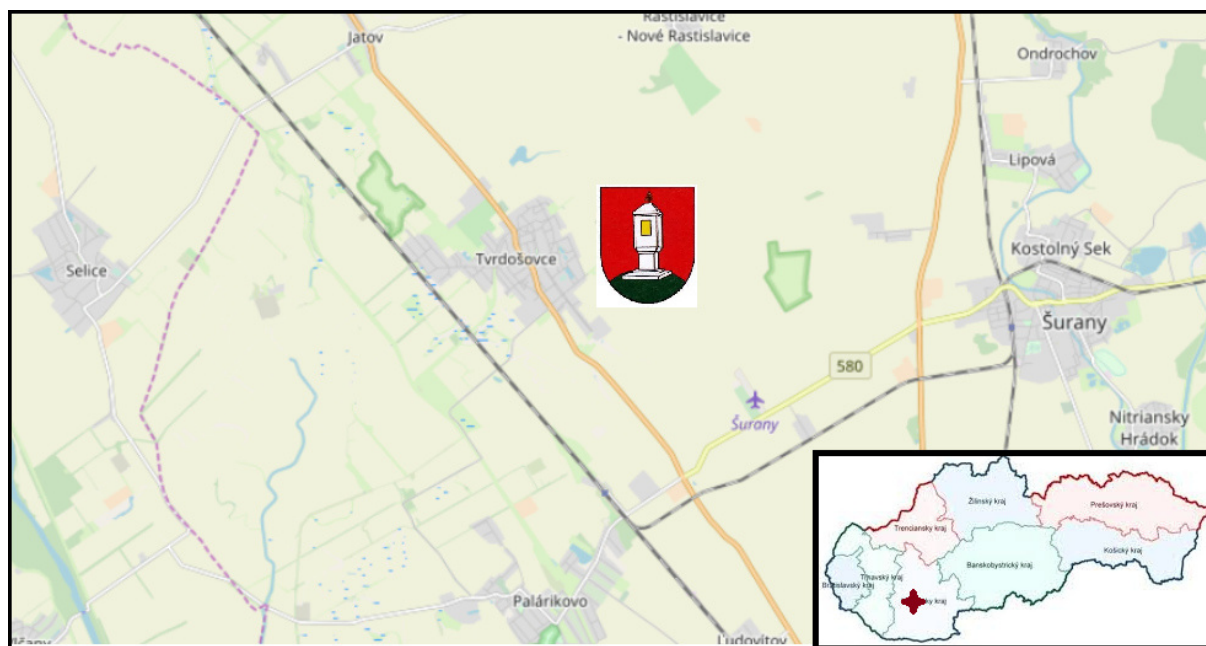
Cesta I. triedy I/75 je vo vlastníctve a v správe štátu (výkon zabezpečuje SSC). Obec je prepojená viacerými linkami hromadnej autobusovej prepravy. Verejná autobusová doprava je zabezpečovaná spoločnosťou Arriva Nové Zámky a.s. na linke:

Linka č. 404403 v smere Nové Zámky-Palárikovo-Šaľa

Linka č. 404425 v smere Nové Zámky/Šurany-Tvrdošovce-Jatov/Rastislavice

Napojenie na diaľkovú hromadnú dopravu SAD je zabezpečené v meste Nové Zámky. Verejné dopravné spojenie medzi obcou a mestom Nové Zámky je zabezpečené prostredníctvom 17 liniek autobusovej dopravy. V obci sa nachádza šesť autobusových zastávok na ceste I/75, a na uliciach Železničná, Horná, Dolná. Autobusové spojenie s osadou Jánošíkovo absentuje.

Z hľadiska železničnej dopravy, južným okrajom obce prechádza železničná trať č.130 Bratislava hl. stanica-Štúrovo-Szob.

Obr. 1: Geografická poloha obce Tvrdošovce

1. Prírodno-geografická charakteristika obce

Zemepisná poloha obce je približne **48°09'22'' N (S) severnej šírky** a **18°04'10'' E (V) východnej dĺžky**. Katastrálne územie obce Tvrdosovce, v užšom vymedzení, leží v geomorfologickom celku – **Podunajská pahorkatina**. Rozprestiera sa v Podunajskej nížine, presnejšie v Žitavskej pahorkatine, ktorá patrí do Podunajskej pahorkatiny. Stred obce má nadmorskú výšku 120 m n. m..

Základom geologickej stavby územia je **karpatská horská sústava**, ktorá je súčasťou **alpsko-himalájskej sústavy** do ktorej je zahrnuté celé územie Slovenska

Z hľadiska ďalšej geomorfologickej kompozície, územie možno kategorizovať nasledovne:

Sústava: alpsko-himalájska

Podsústava: Panónska panva

Provincia: Západopanónska panva

Subprovincia: Malá dunajská kotlina

Oblasť: Podunajská nížina

Celok : Podunajská rovina

Časť: Novozámocke pláňavy, Martovská mokraď

Geologickú stavbu územia tvoria viaceré geotektonické jednotky – tatridy, mezozoické komplexy a terciárna výplň výbežkov Podunajskej panvy. Z hľadiska inžiniersko-geologickej rajonizácie patrí predmetné územie do regiónu neogénnych tektonických vlnení, do oblasti vnútrokarpatských nížin.

Kvartérny pokryv územia je tvorený zväčša pásmami fluvialných sedimentov, prevažne nivných humózných hĺn alebo hlinito-piesčitých až štrkovo-piesčitých hĺn dolinných nív, glacigénnych sedimentov, piesčitých štrkov a blokov morén.

Reliéf územia je tvorený prevažne reliéfom zvlnených rovín a reliéfom rovín a nív. Morfológicko-morfometrický typ reliéfu predstavuje rovinu

1.1. Hydrologické a hydrogeologické pomery

Z hydrologického hľadiska riešené územie spadá do povodia rieky Nitra. Je odvodňované Dlhým kanálom, ktorý je pravostranným prítokom rieky Nitry. Celková dĺžka toku je 51 km a plocha povodia je 428 km². Pramení v Podunajskej pahorkatine, pri obci Lehota v nadmorskej výške 200 m n.m. Dlhý kanál je hlavným recipientom územia. Ďalej v riešenom území, na tabuli nad obcou pramenia vodné toky Tvrdosovský (Turanský) potok a Dalinský potok. Juhozápadná časť územia je odvodňovaná kanálmi: Hornokrižoviansky kanál, Jatovský kanál, Jánošíkovský kanál, Trnovský kanál, Odva, Komočský kanál, Želiarsky kanál, Čiky. Na dolnej časti Tvrdosovského potoka sú vybudované obojstranné hrádze pred jeho sútokom s Dlhým kanálom. Okrem toho na území obce je vybudovaná aj sieť melioračných kanálov. Dlhý kanál, Tvrdosovský potok a Komočský kanál sú aj zaradené do zoznamu vodohospodársky významných vodných tokov.

Priemerný prietok v Dlhom kanáli je 20-30 l/s, v Tvrdošovskom (Turanskom) potoku to je 3-4 l/s, v Dalinskom potoku 3-4 l/s, s navýšením o výtok termálnej vody 10 l/s. V riešenom území sa nachádza aj vodná nádrž Tvrdošovce. V zastavanom území obce sa nachádzajú jazerné vodné plochy – Lipovský rad (18 400 m²), Jesenského ul. (9 800 m²), Gaštanová ul. (5 700 m²), Golgota (5 200 m²), ul.J. Dószu (3 800 m²), Železničná ul. (12 000 m²), Ráczoovo jazero s príľahlou mokraďou (20 000 m²) sa nachádza za Ovocnou ul. a je súčasťou SKUEV0095 Panské lúky. Mokrade sa nachádzajú aj pri križovaní Tvrdošovského potoka so železničnou traťou.

Z pohľadu hydrogeologickej rajonizácie, územie obce spadá do troch hydrogeologických rajónov:

- ***Q074- Kvärtér medziriečia Podunajskej roviny***
- ***NQ 071 neogén Nitrianskej pahorkatiny***
- ***Q 072 Kvärtér Nitry od mesta Nitra po Nové Zámky***

V rajóne neogénu Nitrianskej pahorkatiny určujúcim typom priepustnosti je medzizrnová priepustnosť. Tento rajón je charakteristický nízkymi využitelnými zásobami podzemných vôd, ktoré sú vyčíslené v množstvách 0,20 – 0,49 l.s⁻¹.km². Najvýznamnejším hydrogeologickým kolektorom v záujmovom území sú íly. Prietoknosť a hydrogeologická produktivita je mierna, v rozsahu 1.10⁻⁴ – 1.10⁻³ m².s⁻¹.

Podzemné vody najvrhnejšieho horizontu sú v okolí zastavaného územia obce 2,5 – 3,5 m pod terénom. V riešenom území sa nachádzajú aj štyri artézske studne, z ktorých dve sú funkčné aj v súčasnosti (Horná ul.a Železničná ul.). Riešené územie je významné aj z hľadiska geotermálnej energie. V obci je geotermálny vrt FGTV-1. Vrt dosahuje hĺbku 2406 m, má výdatnosť 25 l/s, teplotu vody 65 -71 °C, mineralizáciu 2,4 g/l. V súčasnosti sa čiastočne využíva na vykurovanie skleníkového hospodárstva miestneho PD a termálneho kúpaliska Tvrdošovce, ktoré je napojené potrubným vedením v dĺžke 1 km.

1.2.Klimatické pomery

Klimaticky, územie obce spadá do teplého mierne vlhkého až suchého klimatického pásma. Priemerná teplota vzduchu v júli dosahuje úroveň 19 - 20°C a v januári je to v priemere >-2°C až -2 a -3°C. Priemerná ročná teplota v danej oblasti sa pohybuje v rozmedzí 9 - 10°C .

Čo sa týka priemerného ročného úhrnu zrážok, územie sa vyznačuje najmä charakterom podpriemerného až nízkeho priemerného úhrnu zrážok v rozmedzí od 500 – 550 mm úhrnu zrážok. Priemerný úhrn zrážok v júli dosahuje úroveň >60 mm a priemerný úhrn zrážok v januári dosahuje úroveň 20 – 30 mm.

1.3.Veterné pomery

Územie obce je exponované najmä voči pôsobeniu severozápadných a juhovýchodných vetrov s priemernou rýchlosťou 3,31 – 4,00 m/s (SZ) a 3,41 – 4,3 m/s (JV). Vyskytujú sa aj východné a severné vetry. Územie je mierne až priemerne zaťažené prízemnými inverziami, čo má vplyv na možné výkyvy počasia.

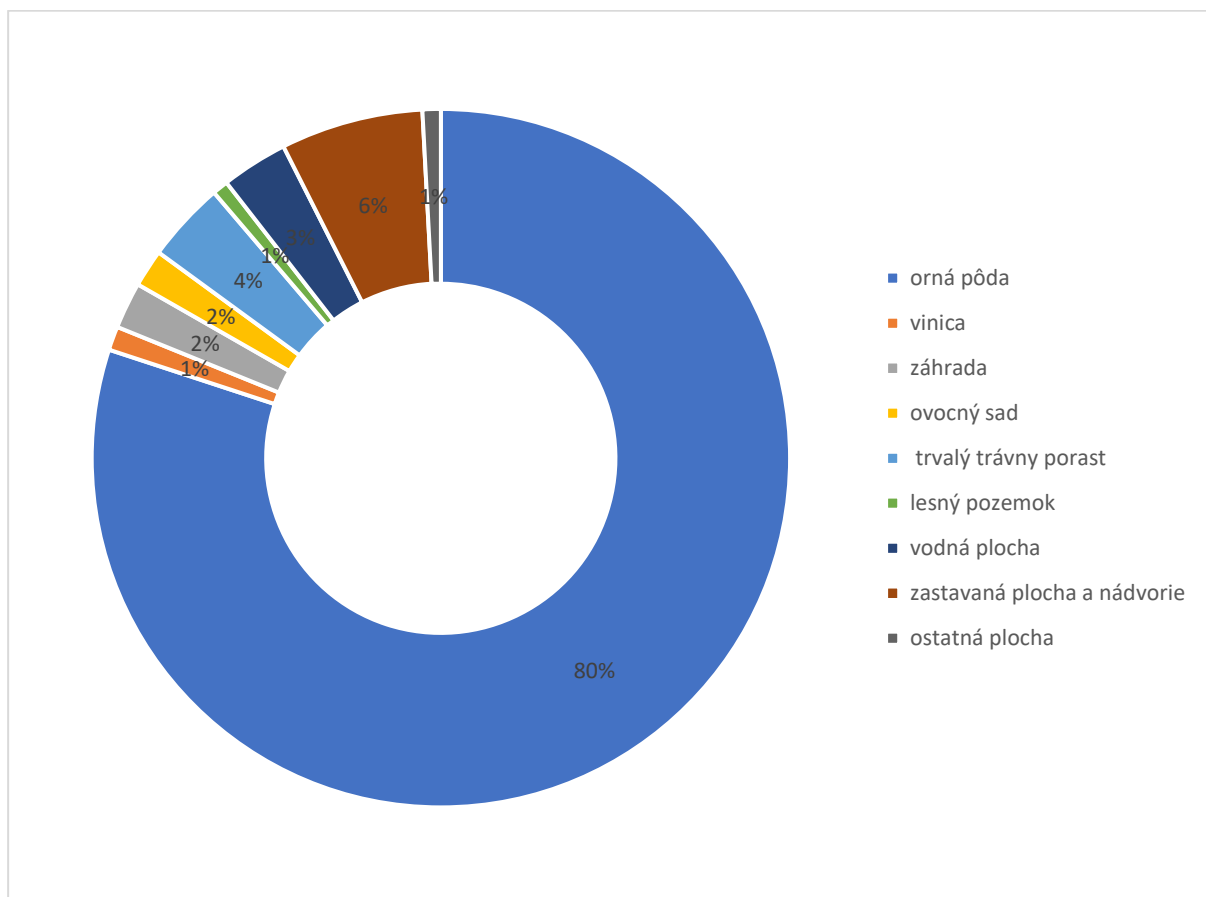
1.4.Pôdne pomery

Celková rozloha územia obce Tvrdošovce za r.2019 predstavuje približne 5556 ha. Z hľadiska hospodárskeho využitia pôdy, najväčší podiel z výmery územia pripadá na poľnohospodársku pôdu a to na úrovni približne 80% (4446 ha) z celkovej výmery územia. Zastavaná časť územia, predovšetkým intravilán obce predstavuje približne 6% (366 ha) územia. Pomerne vysoký podiel z celkového využitia územia pripadá na TTP, ktoré sa rozprestierajú približne na úrovni 4% (207 ha) územia obce. Vodné plochy sa rozprestierajú približne na 3% (172 ha) územia z celkovej výmery obce. Záhrady, ovocné

sady, vinice, lesné pozemky a ostatné plochy predstavujú približne 6% (365 ha) územia z celkovej výmery obce.

Z hľadiska zastúpenia jednotlivých pôdných typov v pôdnej štruktúre prevládajú predovšetkým **čiernice, černozeme a hnedozeme** pôdy s vysokou produkčnou hodnotou, s prímесou rôznych pôdných subtypov.

Z hľadiska priepustnosti a retenčnej schopnosti pôd, dané územie je charakteristické pôdami so strednou až vysokou priepustnosťou. Z hľadiska zrnitosti ide predovšetkým o piesčito-hlinité až hlinité pôdy.

Obr.2 : Typológia využitia územia obce Tvrdosovce

Zdroj: Datacube, 2020

1.5. Vegetačné pomery

Z hľadiska výskytu prirodzenej vegetácie na danom území sa prelínajú rôzne pásma zmiešaných listnatých lesov, ktoré podmieňujú i ďalší výskyt porastov nižšieho vegetačného stupňa a predovšetkým rôznych živočíšnych biopopulácií.

Z hľadiska zastúpenia rôznych lesných typov v danom území dominujú predovšetkým zmiešané *jaseňovo-brestovo-dubové lesy v povodiach veľkých riek (tvrdé lužné lesy)*, Z hľadiska fytogeografického členenia možno uplatniť nasledovnú zonáciu územia (Kolény, Barka):

Oblasť:

Holarktis

Podoblasť:

Eurosibírska podoblasť

Provincia:

Stredoeurópska provincia

Na základe fytogeografického členenia podľa Futáka (1980) dané záujmové územie spadá do oblasti **panónskej flóry (*Pannonicum*)**, ktorá sa rozprestiera na nížinách južného Slovenska. V užšom vymedzení dané záujmové územie je **súčasťou obvodu eupanónskej xerothermnej flóry (*Eupannonicum*)** zahŕňajúci južný pás územia Slovenska, konkrétne Podunajská nížina.

1.6. Živočíšstvo

Z hľadiska zoogeografického členenia (terestrický biocyklus), územie možno regionalizovať nasledovne:

Provincia: Provincia stepí

Úsek: Panónsky úsek

Dané záujmové územie spadá do oblasti výskytu biómov stepných ekosystémov v rámci biómov mierneho pásma. Z fauny sa v tomto pásme vyskytujú najmä druhy, ktoré znesú nedostatok vody, ale zároveň dokážu prežiť nepriaznivé obdobie v stave hybernácie (syseľ – *Spermophilus*, drop – *Otis*, žeriavy- *Grus*, prepelice – *Coturnix*, bažanty – *Phasianus* atp.).

2. Obyvateľstvo

2.1. Vývoj základných demografických ukazovateľov

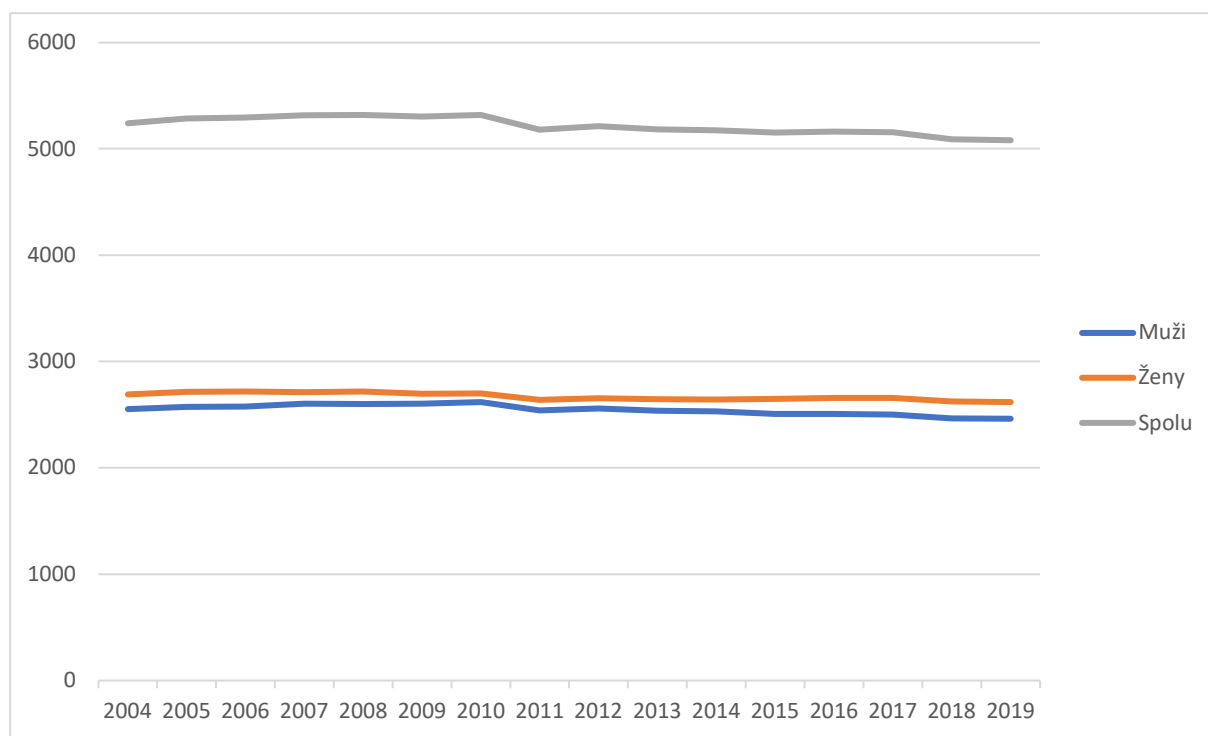
Na území obce k 31.12.2019 žilo celkovo 5082 obyvateľov s trvalým pobytom v obci. Podiel mužov na celkovom počte obyvateľov predstavoval 48,4% (2464) a podiel žien 51,6% (2618).

Tab. 1: Vývoj počtu obyvateľov obce Tvrdošovce v r.2004 – 2019

Roky	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Muži	2550	2572	2575	2603	2600	2604	2618	2540	2557	2535	2529	2506	2505	2500	2465	2464
Ženy	2689	2713	2717	2711	2719	2697	2698	2640	2654	2646	2643	2647	2657	2656	2623	2618
Spolu	5239	5285	5292	5314	5319	5301	5316	5180	5211	5181	5172	5153	5162	5156	5088	5082

Zdroj: Datacube, 2020

Zo znázornenej tabuľky nám vyplýva, že vývoj počtu obyvateľov obce má klesajúci charakter. Za r.2019 počet obyvateľov s trvalým pobytom na území obce klesol oproti r.2004 o 2,9%. Dôvodom najčastejšie býva klesajúca pôrodnosť obyvateľstva, migračný úbytok obyvateľstva, ktorý je podmienený ponukou pracovných príležitostí atp. Počet obyvateľov obce vzrástol do r.2010 o 1,4% následne v r.2011 zaznamenal strmý prepád o 2,5% následne si trend udržiava mierny úbytok do konca sledovaného obdobia v r.2019.

Obr.3: Vývoj počtu obyvatel'ov obce Tvrdošovce v r.2004-2019

Zdroj: Datacube, 2020

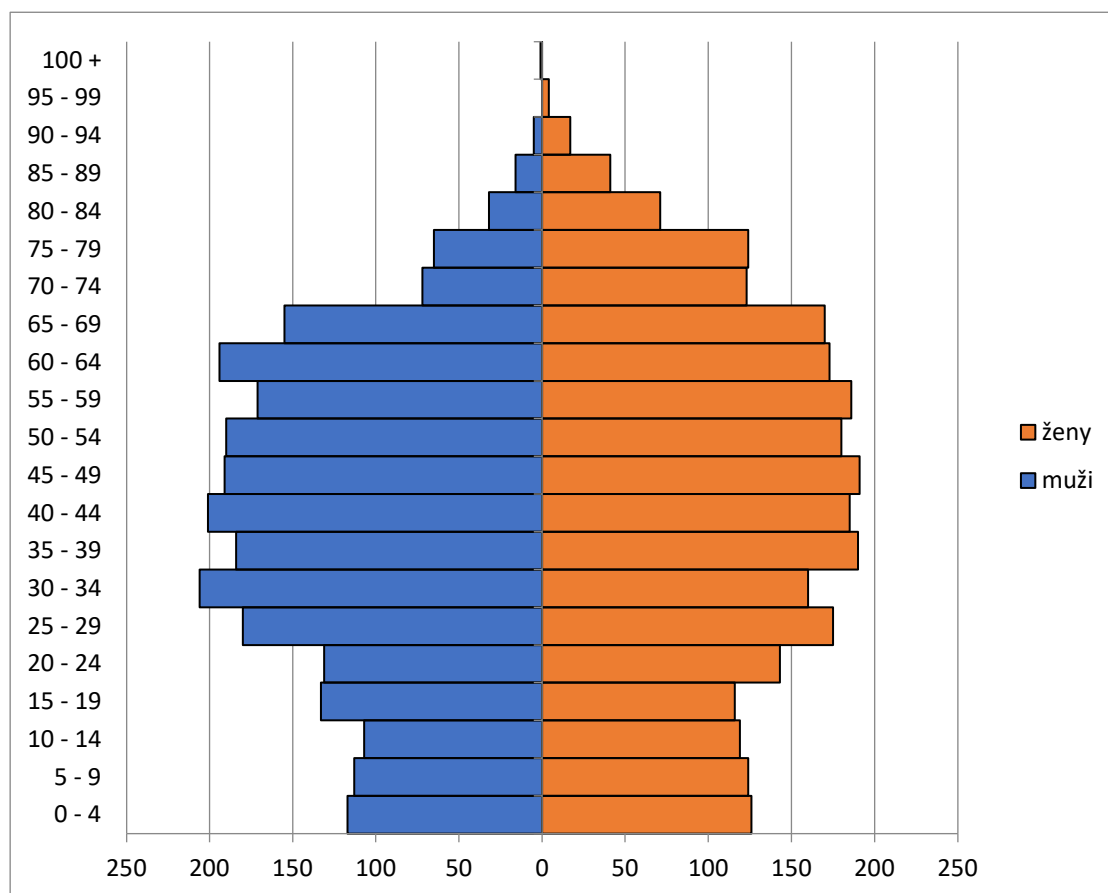
Tab. 2: Veková štruktúra obyvateľ'stva obce Tvrdošovce

Vek	muži	ženy	spolu
0 - 4	117	126	243
5 - 9	113	124	237
10 - 14	107	119	226
15 - 19	133	116	249
20 - 24	131	143	274
25 - 29	180	175	355
30 - 34	206	160	366
35 - 39	184	190	374
40 - 44	201	185	386
45 - 49	191	191	382
50 - 54	190	180	370
55 - 59	171	186	357
60 - 64	194	173	367
65 - 69	155	170	325
70 - 74	72	123	195
75 - 79	65	124	189
80 - 84	32	71	103
85 - 89	16	41	57
90 - 94	5	17	22
95 - 99	0	4	4
100 +	1	0	1
spolu	2464	2618	5082

Zdroj: Datacube, 2020

Populačnú pyramídu obce Tvrdošovce možno charakterizovať ako regresívny typ vekovej štruktúry. Na znázornenom grafe možno badať postupný úbytok mladších ročníkov tvoriacich predproduktívnu zložku obyvateľstva v prospech nárastu produktívnej a poproduktívnej zložky. V rámci predproduktívnej zložky obyvateľstva, v zastúpení mužského pohlavia aj ženského pohlavia je najpočetnejšou zložkou veková kategória :0 – 4; kde u mužov je to 117 obyvateľov a v prípade žien je to 126 obyvateľov.

V rámci produktívnej zložky obyvateľstva, u mužského pohlavia je najpočetnejšou zložkou veková kategória :30 - 34 (32), v prípade žien to je veková kategória 45 - 49 (191). V prípade poproduktívnej zložky obyvateľstva je to zhodne aj u mužského a ženského pohlavia veková kategória :60 – 64 , u mužov (155) a u žien (170) obyvateľov.

Obr. č.4: Populačná pyramída obce Tvrdošovce

Zdroj: Vlastné spracovanie, Datacube 2020

Z hľadiska zložiek podmieňujúce celkové zmeny obyvateľstva v priebehu rokov 2004 - 2019 možno konštatovať, že natalita i mortalita obyvateľstva má celkovo fluktuujúci charakter. Celkové demografické saldo má však prevažne záporný charakter.

Z hľadiska mechanických zmien obyvateľstva, počet prisťahovaných počas sledovaného obdobia značne kolíše a počet vysťahovaných obyvateľov si udržiava skôr vzostupný charakter, čo v celkovom dôsledku prispieva k zápornému migračnému saldu v posledných rokoch.

Celkový demografický vývoj obyvateľstva možno hodnotiť ako nestabilný. Trend má výrazne kolísavý charakter medzi kladným a záporným celkovým prírastkom obyvateľstva.

Tab. 3: Bilancia pohybu obyvateľstva v obci Tvrdošovce v r.2004 – 2019

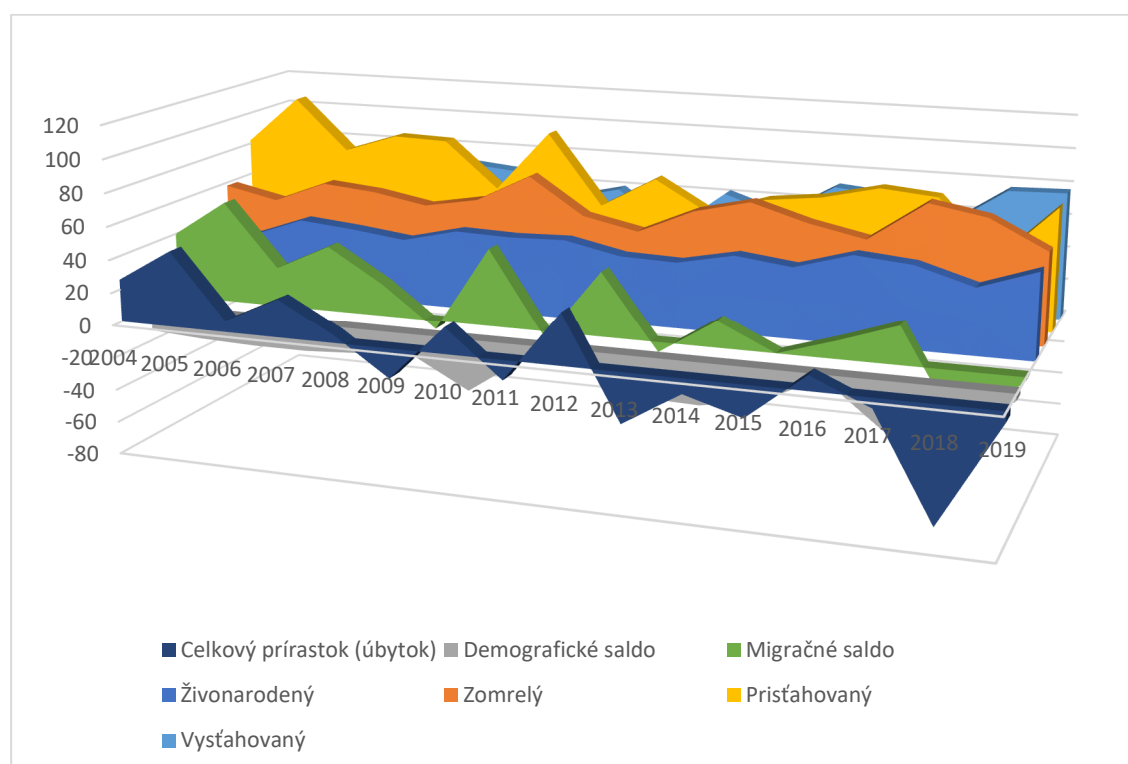
Roky	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Živonarodený	44	35	47	44	40	48	47	48	41	40	47	43	53	50	40	52
Zomrelý	58	51	64	61	55	61	78	56	49	64	72	62	55	79	73	56
Demografické saldo	-14	-16	-17	-17	-15	-13	-31	-8	-8	-24	-25	-19	-2	-29	-33	-4
Pristahovaný	82	111	80	91	90	62	99	56	75	56	67	71	79	76	41	75
Vystahovaný	42	49	56	51	70	67	52	60	36	62	51	71	68	53	76	77
Migračné saldo	40	62	24	40	20	-5	47	-4	39	-6	16	0	11	23	-35	-2
Celkový prírastok (úbytok)	26	46	7	23	5	-18	16	-12	31	-30	-9	-19	9	-6	-68	-6

Zdroj: Datacube, 2020

Zo znázornenej tabuľky vyplýva, že natalita obyvateľstva v r.2004 - 2019 si udržiava kolísavý trend rastu počtu živonarodených detí v priemere 45 detí za rok. Mortalita obyvateľstva v danom sledovanom časovom rade taktiež kolíše, avšak v absolútnej hodnote je vyššia ako natalita, v priemere 62 zomrelých osôb pripadá na jeden rok. Celkovo, demografické saldo si udržiava záporný charakter v priemere na úrovni -17 osôb pripadajúcich na prirodzený úbytok na rok.

Z hľadiska mechanického pohybu obyvateľstva, imigrácia do obce si udržiava v posledných rokoch výrazne kolísavý trend. V priemere počet prisťahovaných za dané sledované obdobie predstavoval 76 prisťahovaných osôb/rok. Emigrácia z obce, čiže počet vystahovaných z obce si udržiava stále značný odstup na úrovni 59 osôb/rok. Celkové migračné saldo je však kladné a to na priemernej úrovni 17 obyv./rok.

Zo súhrnného hľadiska celkový prírastok (úbytok) obyvateľstva počas sledovaného obdobia r.2004-2019 si udržiaval značne kolísavý charakter, balansujúc medzi prírastkom a úbytkom celkového počtu obyvateľov registrovaných na trvalý pobyt v obci.

Obr. č. 5: Bilancia pohybu obyvateľstva v obci Tvrdošovce

Zdroj: Datacube, 2020

2.2. Produktívna štruktúra obyvateľstva

Z hľadiska vekovej štruktúry obyvateľstva, tá sa vyvíja nepriaznivo, pričom kopíruje všeobecný trend pomerného poklesu predprodukt. zložky obyvateľstva v prospech nárastu poprodukt. zložky obyvateľstva. Uvedený jav je dokumentovaný i postupným zvyšovaním priemerného veku obyvateľstva v obci a postupným rastom indexu starnutia.

Tab. 4: Produktívna štruktúra obyvateľstva obce Tvrdošovce v r.2004 - 2019

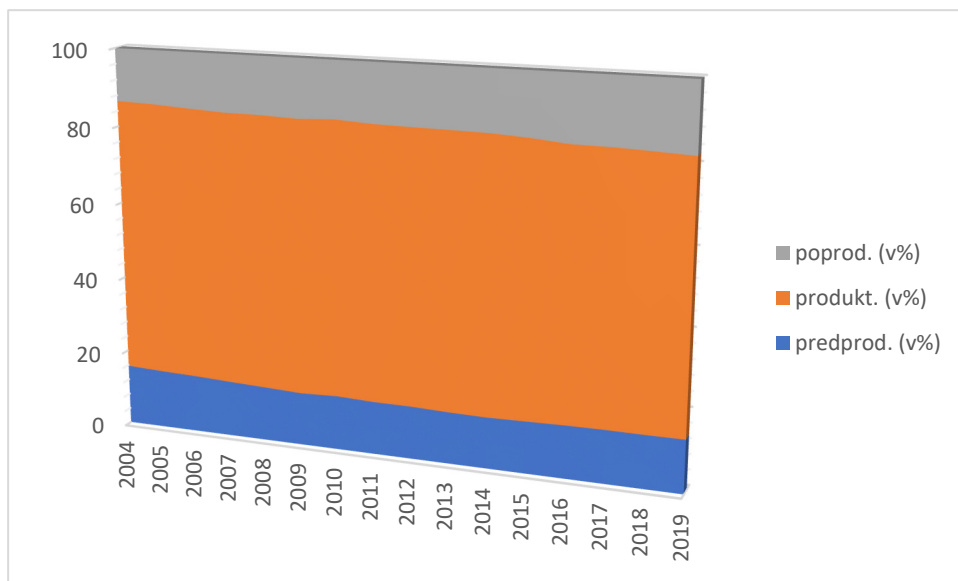
Roky	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
predprod. (abs.)	824	810	797	777	759	735	756	718	721	701	692	700	712	716	704	706
produkt. (abs.)	3708	3748	3740	3755	3776	3767	3783	3678	3694	3684	3679	3628	3580	3569	3508	3480
poprod.(abs.)	707	727	755	782	784	799	777	784	796	796	801	825	870	871	876	896
predprod. (v%)	15,73	15,33	15,06	14,62	14,27	13,87	14,22	13,86	13,84	13,53	13,38	13,58	13,79	13,89	13,84	13,89
produkt. (v%)	70,78	70,92	70,67	70,66	70,99	71,06	71,16	71	70,89	71,11	71,13	70,41	69,35	69,22	68,95	68,48
poprod. (v%)	13,49	13,76	14,27	14,72	14,74	15,07	14,62	15,14	15,28	15,36	15,49	16,01	16,85	16,89	17,22	17,63
Priemerný vek	38,8	39,1	39,3	39,6	39,9	40,3	40,2	40,8	41	41,4	41,5	41,7	42	42	42,2	42,4
Index starnutia	85,8	89,8	94,7	101	103	109	103	109	110	114	116	118	122	122	124	127

Zdroj: Datacube, 2020

Zo znázornenej tabuľky vyplýva, že preprodukt. zložka obyvateľstva v priebehu sledovaného obdobia r.2004 – 2019 neustále klesá, čo je spojené hlavne s klesajúcou pôrodnosťou obyvateľstva. Medzi r.2004 – 2019 predprodukt. zložka obyv. zaznamenala pokles až o 14,3%, rovnako i podiel predprodukt. zložky obyv. na celkovom obyvateľstve sa znižuje a v súčasnosti dosahuje úroveň 13,89 %. Za dané sledované obdobie podiel predproduktívnej zložky obyvateľstva na celkovom obyvateľstve tvoril v priemere 14,16%.

Produktívna zložka obyvateľstva v priebehu sledovaného obdobia najprv rástla, do r.2010, kde dosiahla svoje maximum 71,16% následne nastal pozvoľný pokles trendu na úroveň 68,48% v r.2019. Celková priemerná hodnota počas celého sledovaného obdobia 2004 – 2019 bola na úrovni 70,42.

Poproduktívna zložka obyvateľstva si udržiava vzostupný trend, čo súvisí so všeobecným trendom starnutia obyvateľstva, resp. predlžovania jeho priemerného veku. V súčasnosti jej podiel na celkovom obyvateľstve obce predstavuje 17,63% (2019). Za celé sledované obdobie podiel podproduktívnej zložky obyvateľstva na celkovom obyvateľstve tvoril v priemere 15,4%.

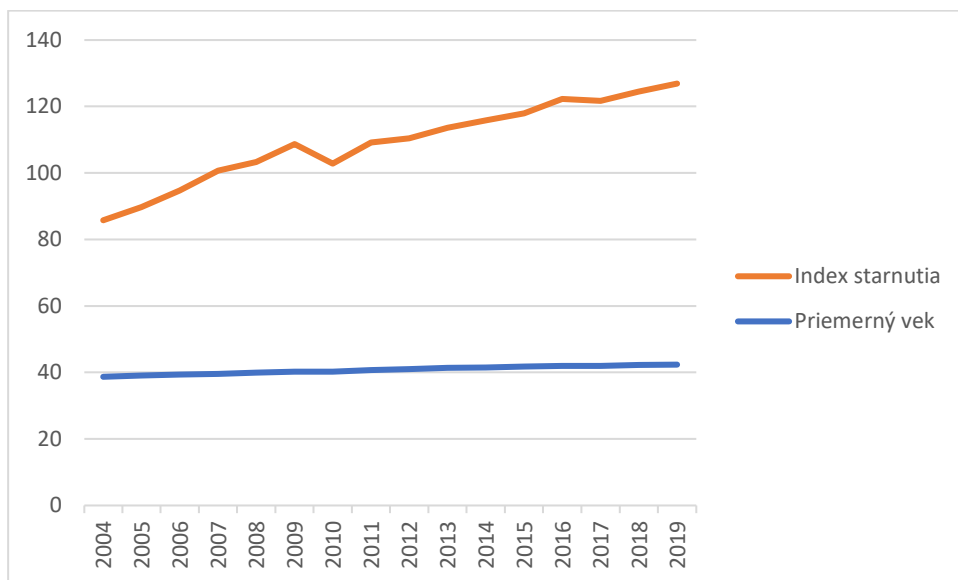

Obr. 6: Zastúpenie produkčných zložiek obyvateľstva v obci Tvrdošovce

Zdroj: Datacube, 2020

Priemerný vek obyvateľstva rastie veľmi miernym tempom, avšak potvrdzuje všeobecný trend starnutia populácie spôsobenou najmä vplyvom nízkej pôrodnosti obyvateľstva. Aktuálna hodnota priemerného veku obyvateľstva predstavuje úroveň 42,4 roka (2019).

Index starnutia potvrdzuje všeobecný trend zvyšujúceho sa priemerného veku obyvateľstva, udržiava si vzostupný charakter a aktuálne sa pohybuje na úrovni 127 bodu (2019).

Obr. 7: Časové zmeny obyvateľstva v obci Tvrdošovce

Zdroj: Datacube, 2020

2.3.Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva

Vo vzdelanostnej štruktúre obce prevláda skôr nižšie a stredné vzdelanie. Pomerne vysoký podiel pripadá na ľudí so základným a stredným vzdelaním bez maturity. Úplné stredné vzdelanie s maturitou a vysokoškolské vzdelanie predstavuje ďalšiu najpočetnejšiu veľkostnú skupinu. Najnižší podiel pripadá na vysokoškolské vzdelanie.

Prieskum bral do úvahy všetkých obyvateľov obce, teda aj deti s povinnou školskou dochádzkou, navštevujúcich MŠ a ZŠ, čo mohlo spôsobiť určité skreslenie výsledkov. Nakoľko výsledky pochádzajú z národného Cenzu, uskutočneného v r.2011, časový faktor zmeny výsledkov, taktiež je nutné brať do úvahy.

Úroveň vzdelania v súčasnosti je jedným z najdôležitejším predpokladom pre uplatnenie sa na trhu práce a predstavuje základný kameň smerom k budovaniu vedomostnej ekonomiky.

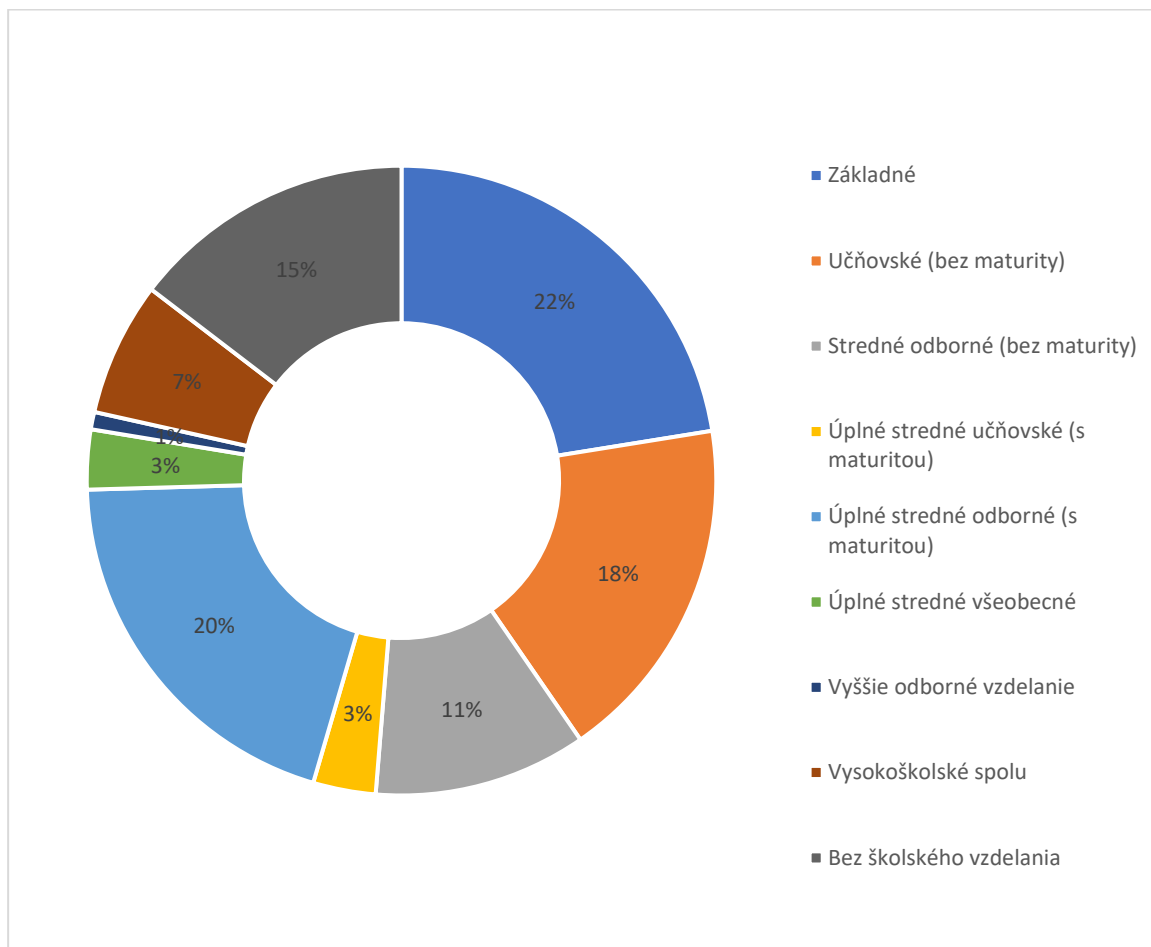
Tab. 5:Bývajúce obyvateľstvo podľa pohlavia a podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania

Najvyššie dosiahnuté vzdelanie		Pohlavie		Spolu
		muži	ženy	
Tvrdošovce				
Základné		387	749	1 136
Učňovské (bez maturity)		585	320	905
Stredné odborné (bez maturity)		350	203	553
Úplné stredné učňovské (s maturitou)		98	64	162
Úplné stredné odborné (s maturitou)		460	552	1 012
Úplné stredné všeobecné		49	106	155
Vyššie odborné vzdelanie		17	28	45
Vysokoškolské bakalárske		33	51	84
Vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské		116	133	249
Vysokoškolské doktorandské		6	9	15
Vysokoškolské spolu		155	193	348
Študijný odbor	prírodné vedy	6	6	12
	technické vedy a náuky I (baníctvo, hutníctvo, strojárstvo, informatika a VT, elektrotech., tech. chémia, potravinárstvo)	40	17	57
	technické vedy a náuky II (textilná v., sprac.kože,dreva, plastov, v.hud.nástrojov, archit., staveb.,dopr.,pošty,telekom.,automatiz., špec. odb.)	15	8	23
	poľnohospodársko-lesnícke a veterinárne vedy a náuky	17	8	25
	zdravotníctvo	2	14	16
	spoločenské vedy, náuky a služby I (filozof.,ekon.,polit. a práv.vedy, ekonomika a manaž., obchod a služby,SŠ- OA, HA, praktická š.,učeb.odb.)	40	68	108
	spoločenské vedy, náuky a služby II (histor.,filolog.,pedag. a psych.vedy, publicistika a informácie, telových.,učiteľstvo, SŠ - gym.)	26	62	88
	vedy a náuky o kultúre a umení	4	3	7
	vojenské a bezpečnostné vedy a náuky	3	0	3
	nezistený	2	7	9
	Bez školského vzdelania	374	365	739
	Nezistené	63	70	133
Úhrn		2 538	2 650	5 188

Zdroj: SODB 2011

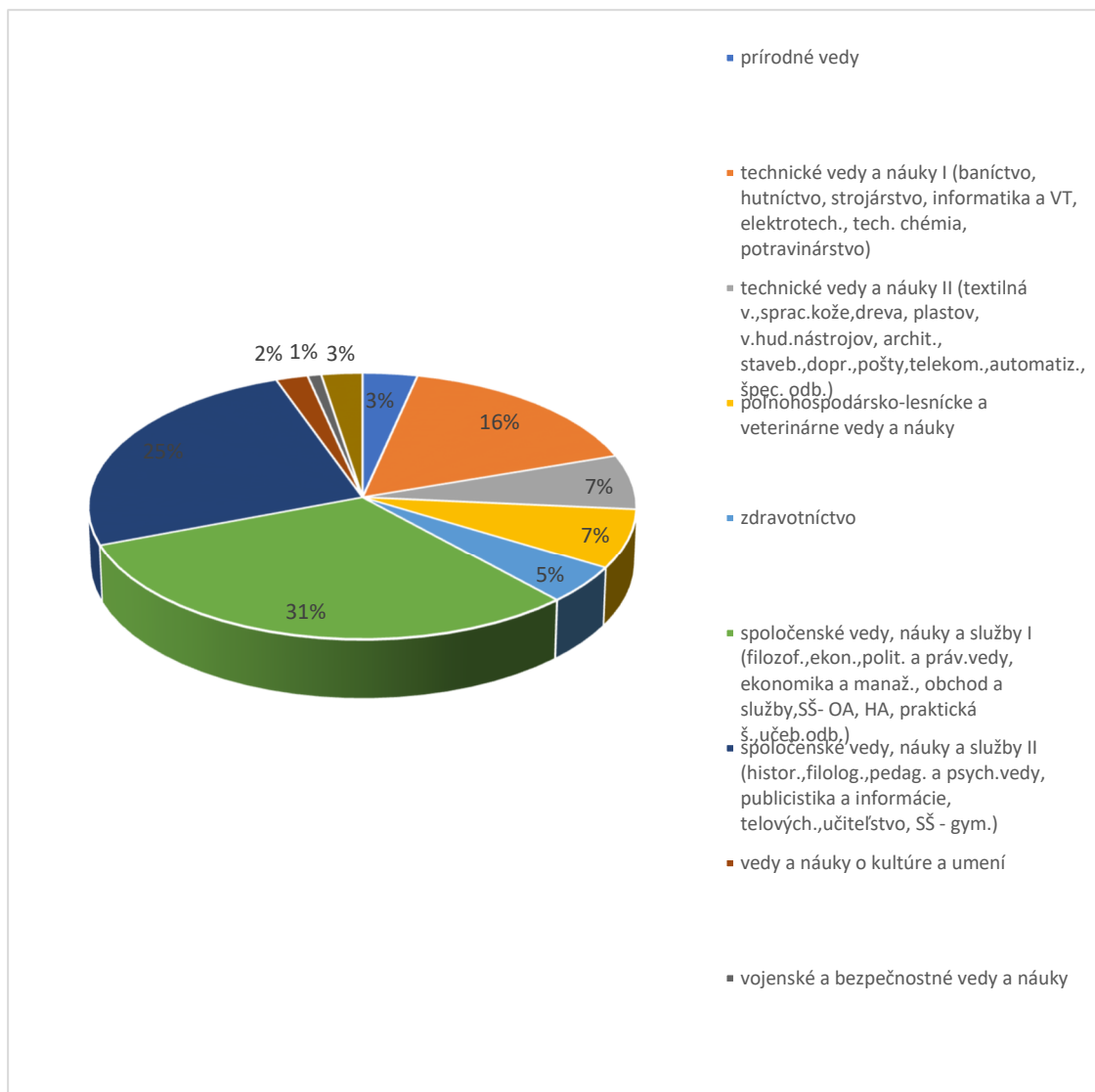
Zo znázornenej tabuľky vyplýva na základe výsledkov zo SODB 2011 , že v rámci vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva najväčší podiel pripadá na obyvateľov so základným vzdelaním na úrovni 22%. Druhú najpočetnejšiu skupinu tvoria obyvatelia so stredným vzdelaním, učňovské bez maturity (18%) alebo odborné s maturitou (20%), nasledujú stredné odborné bez maturity (11%). Obyvatelia s vysokoškolským vzdelaním Bc., Mgr., Ing., Mu(v)dr, RNDr., PhDr.a iné predstavujú dohromady podiel na úrovni 7%. Pomerne vysoký podiel pripadá na obyvateľov bez vzdelania, až na úrovni 15%.

Tento údaj však môže byť skreslený keďže môže zahŕňať i deti v rámci povinnej školskej dochádzky. Podiel obyvateľov s iným typom vzdelania nepresahuje úroveň 3% v obci.

Obr. 8: Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva obce Tvrdosovce podľa typu vzdelania
Zdroj: Datacube, 2020

Z hľadiska zastúpenia jednotlivých študijných odborov v rámci vysokoškolského vzdelania dominujú predovšetkým spoločensko-humánne odbory na úrovni 56%, nasledujú technické vedy na úrovni 23%, poľnohospodárske a lesnícke vedy na úrovni 7% a zdravotníctvo na úrovni 5%. Na prírodné vedy pripadá len 3% obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním. Podiel obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním zameraným na bezpečnosť a kultúru nepresahuje 2% podiel.

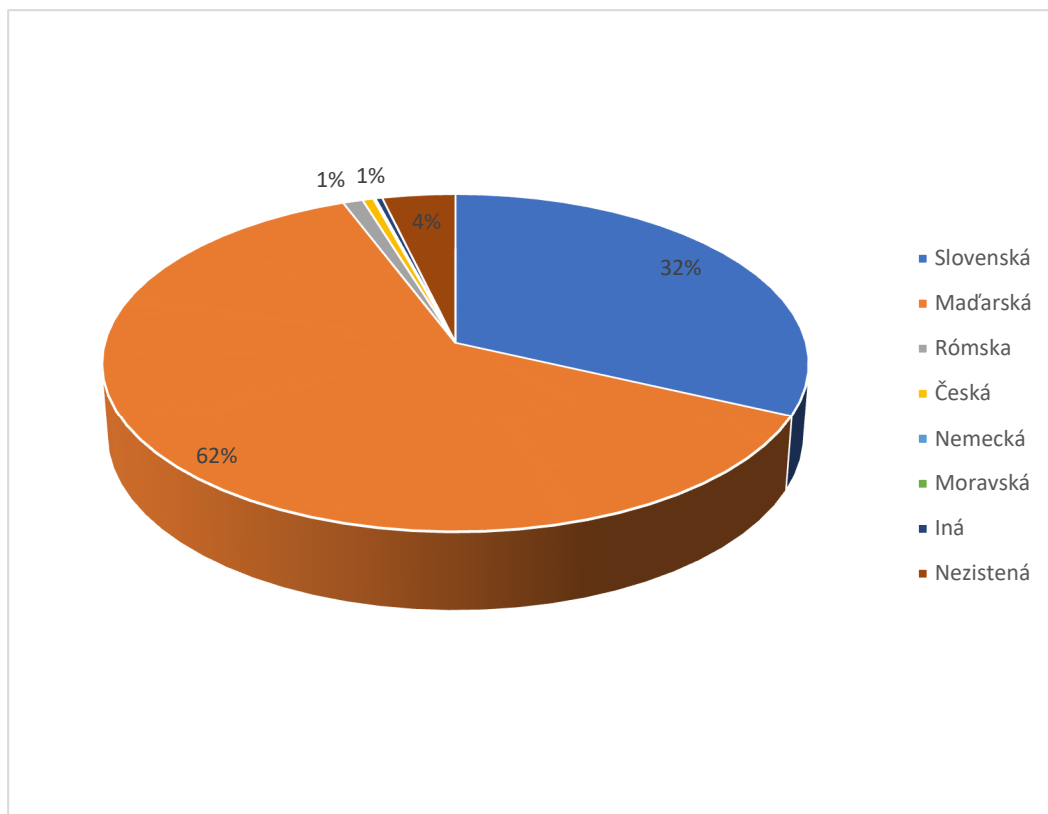

Obr. 9: Štruktúra študijných odborov obyvateľstva obce Tvrdosovce v rámci vysokoškolského vzdelania

Zdroj: Vlastné spracovanie, SODB 2011

2.4. Národnostná štruktúra obyvateľstva

Z hľadiska národnostnej štruktúry obyvateľstva, v obci Tvrdosovce dominujú občania maďarskej národnosti na úrovni 62% (3234), nasledujú občania slovenskej národnosti na úrovni 32% (1653). Približne u 4% obyvateľov sa ich národnosť nepodarilo vierohodne zdokladovať. Zastúpenie inej ďalšej národnosti nepresahuje podiel 1%.

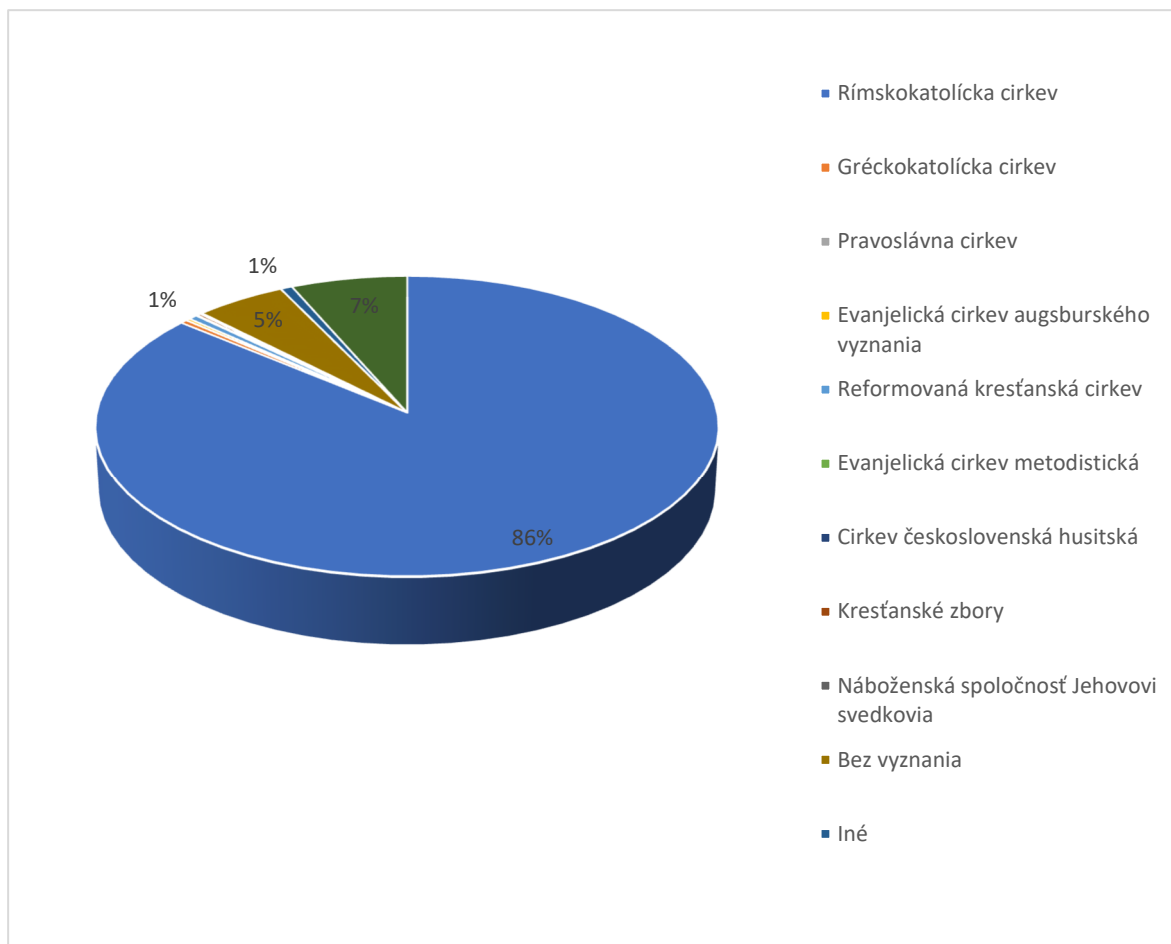

Obr. 10 Bývajúce obyvateľstvo podľa národností v obci Tvrdosovce

Zdroj: SODB 2011

2.5.Zloženie obyvateľstva podľa vierovyznania

Z hľadiska vierovyznania v obci Tvrdosovce dominujú občania rímskokatolíckeho vierovyznania. Ich zastúpenie je na úrovni až 86%. Zastúpenie ostatných náboženstiev predstavuje podiel do 1%. Približne u 7% obyvateľov sa ich vierovyznanie nepodarilo vierohodne zdokladovať a 5% obyvateľov sa neprihlásilo k žiadnemu vierovyznaniu.

Obr. 11 Bývajúce obyvateľstvo podľa náboženského vierovyznania v obci Tvrdosovce
Zdroj: SODB 2011

3. Ekonomická štruktúra obce

Ekonomická štruktúra obce je vo všeobecnosti tvorená ekonomickými subjektmi súkromného, občianskeho a verejného sektora disponujúcimi právnou subjektivitou, ktorý pre trh vytvárajú a poskytujú hodnoty, ktorými uspokojujú svoje potreby. Ekonomika je vitálnym prvkom fungovania obce a podmieňuje budúci rozvoj obce.

3.1. Podnikateľská štruktúra obce

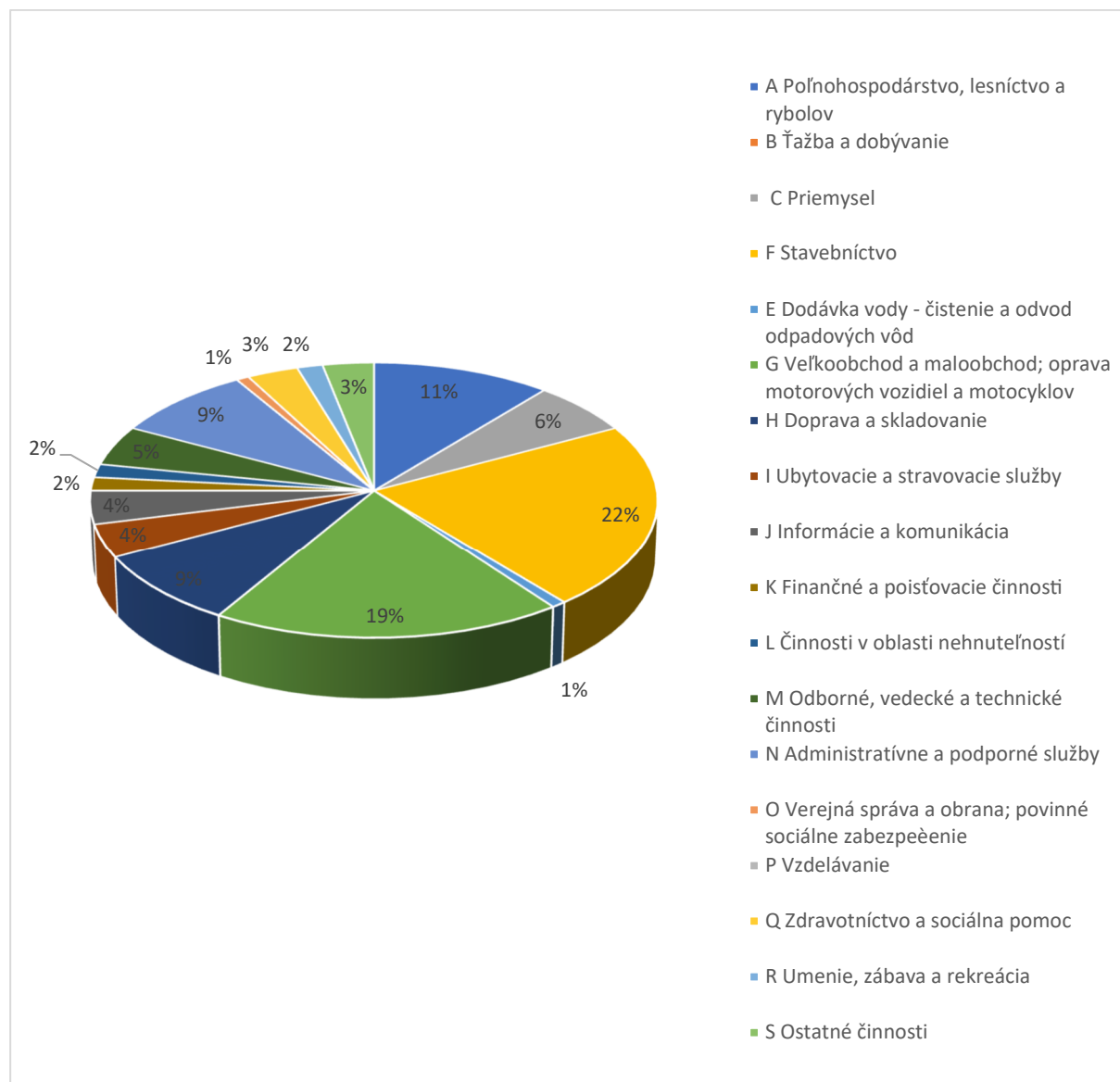
Podnikateľská štruktúra obce je tvorená predovšetkým súkromným sektorom. Podnikateľskú štruktúru obce Tvrdosovce možno hodnotiť ako relatívne diverzifikovanú. Z hľadiska právnej formy v prípade PO prevládajú predovšetkým spoločnosti typu s.r.o, výskyt iných právnych foriem PO (v.o.s, k.s. atp.) je obmedzený. V prípade FO sú to predovšetkým živnostníci.

V zmysle systematizácie a klasifikácie ekonomických činností podľa metodiky SK NACE sú v obci ekonomické subjekty ktoré sú zastúpené v jednotlivých odvetviach NH v primárnom, sekundárnom a terciárnom sektore.

Uvedená štruktúra podnikateľského sektora v obci Tvrdosovce bola vypracovaná na základe aktuálnych, podkladových informácií z *obchodného registra SR* a *živnostenského registra SR*. Ekonomické činnosti jednotlivých hospodárskych subjektov boli posudzované podľa predmetu prevažujúcej činnosti a na základe umiestnenia daného hospodárskeho subjektu v systéme klasifikácie ekonomických činností podľa SK NACE.

Do štruktúry spadajú všetky subjekty FO a PO, ktorých sídlo alebo prevádzková adresa je zapísaná v registri na obec.

Celkovo v obci podľa aktuálneho výpisu z obchodného registra pôsobí dohromady 128 podnikateľských subjektov zapísaných ako PO. Z hľadiska PO, v podnikateľskom štruktúre obce prevládajú spoločnosti, pôsobiace v oblasti **stavebníctva**, na úrovni 22% (28) nasleduje oblasť **veľkoobchodu a maloobchodu** na úrovni 19% (24). So značným odstupom nasleduje **poľnohospodárstvo**, na úrovni 11% (14), **doprava a skladovanie** a **administratívne činnosti**, zhodne po 9% (11). Menšie podiely pripadajú na oblasti **priemyslu**, na úrovni 6% (8), **odborných vedecko-technických činností** 5% (6), ubytovacích a stravovacích služieb, a IKT zhodne na úrovni 4% (5).

Obr. 12: Ekonomická štruktúra podnikateľského sektora PO v obci Tvrdosovce, podľa SK NACE
Zdroj: OR SR, podľa SK NACE, 2020

Stupeň diverzifikácie miestneho trhu podľa ekonomických činností možno hodnotiť aj prostredníctvom rôznych ukazovateľov. Jedným z najznámejších ukazovateľov je tzv. **Herfindahlov index** trhovej moci, ukazovateľ koncentrácie odvetví na danom trhu, ktorý sa vypočíta ako súčet druhých mocnín trhových podielov jednotlivých firiem.

$$HI = (\%S_1)^2 + (\%S_2)^2 + \dots + (\%S_n)^2$$

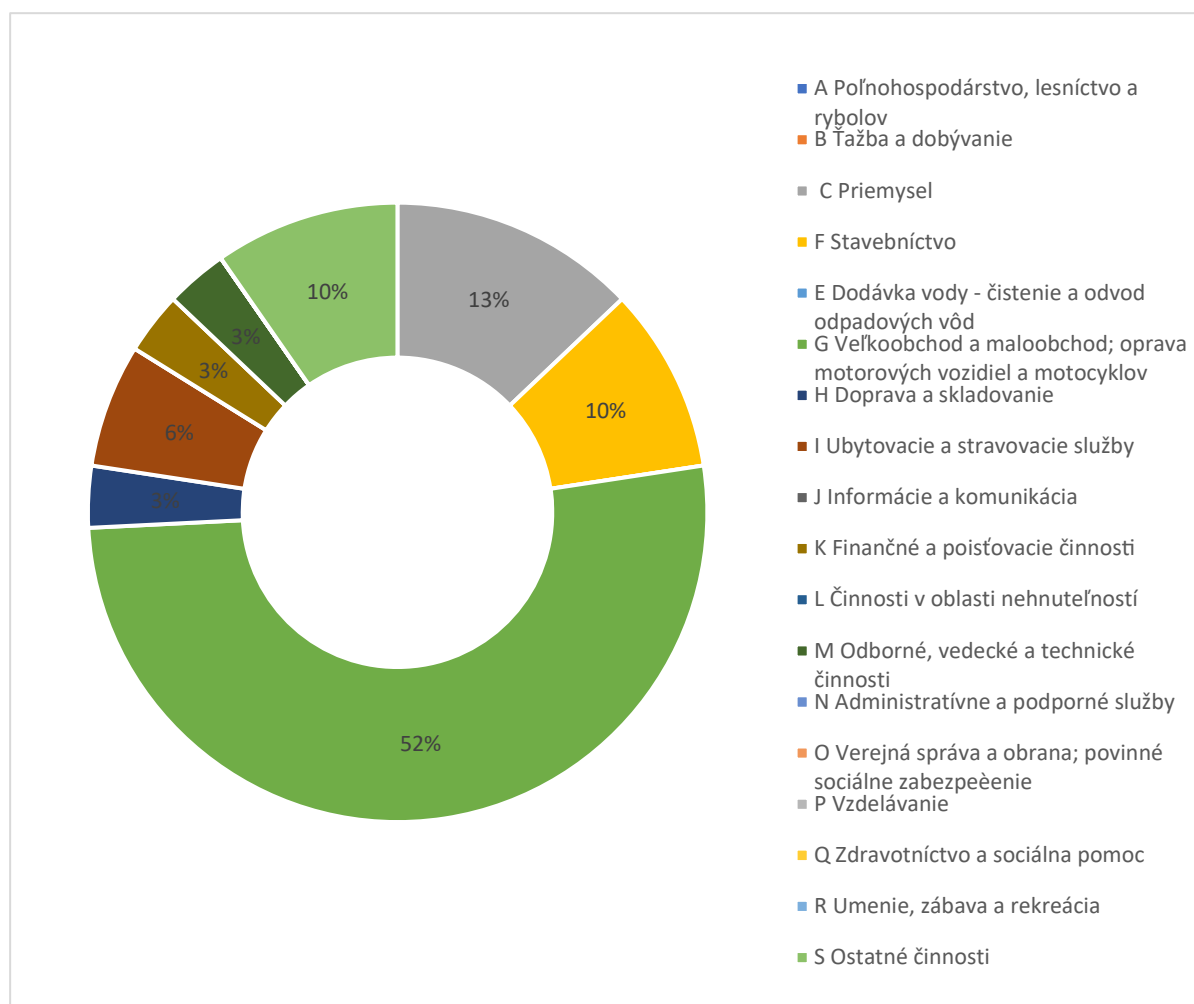
Kde $\%S_1$ je percentuálny trhový podiel firmy 1, $\%S_2$ je trhový podiel firmy 2 atď. Rozpätie indexu je od 0 až po 10000, pričom 0 signalizuje absolútnu diverzifikáciu trhu z hľadiska zastúpených odvetví a 10000 znamená obsadenie trhu len jedným odvetvím. Pre naše potreby použijeme upravený HI s tým rozdielom že namiesto merania koncentrácie trhového podielu jednotlivých firiem meriame koncentráciu odvetví. Z uvedeného vyplýva, že na trhu obce Tvrdošovce dominuje predovšetkým odvetvie *stavebníctva* a *veľkoobchodu*. So značným odstupom nasleduje *poľnohospodárstvo a administratívne činnosti*, ostatné odvetvia sú koncentrované len marginálne. Pri výberovom skúmaní bola zaznamenaná i prítomnosť komunity Vietnamskej národnosti, ktorá sa ekonomicky koncentruje práve v odvetviach stavebníctva.

Tab. 6: Hodnoty HI podľa odvetví

Sektor	HI
A Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	119,6
B Ťažba a dobývanie	0
C Priemysel	39,1
F Stavebníctvo	478,5
E Dodávka vody - čistenie a odvod odpadových vôd	0,6
G Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	351,6
H Doprava a skladovanie	73,9
I Ubytovacie a stravovacie služby	15,3
J Informácie a komunikácia	15,3
K Finančné a poisťovacie činnosti	2,4
L Činnosti v oblasti nehnuteľností	2,4
M Odborné, vedecké a technické činnosti	22
N Administratívne a podporné služby	73,9
O Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	0,6
P Vzdelávanie	0
Q Zdravotníctvo a sociálna pomoc	9,8
R Umenie, zábava a rekreácia	2,4
S Ostatné činnosti	9,8

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2020

Z hľadiska FO ich celkový počet podľa aktuálneho výpisu zo živnostenského registra bol 31. V rámci, v podnikateľskej štruktúre obce prevládajú predovšetkým FO pôsobiace v komerčnej sfére terciárneho sektora, ide predovšetkým o *maloobchodný predaj* a to na úrovni 52% (16). Nasleduje sektor priemyslu s 13% (4) podielom, *stavebníctvo* a *ostatné služby* majú zhodný 10% (3) podiel, nasleduje sektor *ubytovacích a stravovacích služieb*, na úrovni 6% (2) a podiel ostatných odvetví nepresahuje 3%.

Obr. 13: Ekonomická štruktúra podnikateľského sektora FO v obci Tvrdosovce, podľa SK NACE

Zdroj: ZR SR, podľa SK NACE, 2020

3.2. Ekonomická aktivita obyvateľstva

V obci Tvrdosovce k 31.12.2019 žilo 5082 obyvateľov, z toho 3480 ekonomicky aktívnych s trvalým pobytom v obci. *Index ekonomickej aktivity* (miera ekonomickej participácie) za r.2019 dosahuje úroveň 83,13% čo možno hodnotiť pozitívne keďže relatívne prekračuje priemer SR.

Miera nezamestnanosti v poslednom období zaznamenala pokles a naopak miera zamestnanosti rast, avšak pri poklese produkčnej základne obce. Napriek tomu pri súčasnej úrovni (2,21% v r.2019) mieru nezamestnanosti možno hodnotiť ako veľmi nízku z čoho možno usudzovať že miestny trh práce zaznamenáva plnú mieru zamestnanosti v obci.

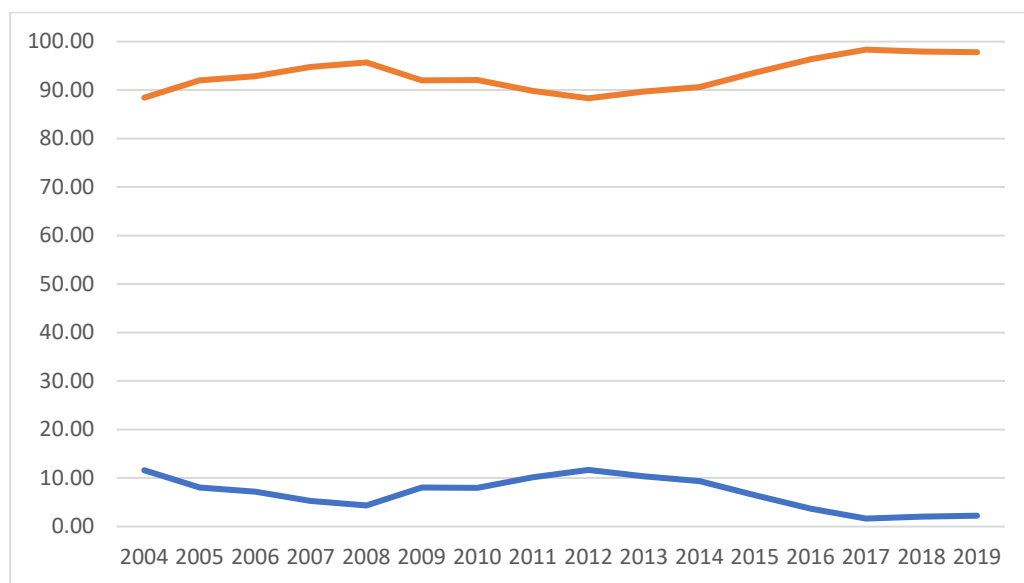
Tab. 7: Ekonomická aktivita obyvateľstva v obci Tvrdosovce v r.2004 – 2019

Roky	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nezamestnaný abs.	430	300	268	197	163	303	301	374	431	381	345	234	132	59	72	77
Nezamestnaný v (%)	11,60	8,00	7,17	5,25	4,32	8,04	7,96	10,17	11,67	10,34	9,38	6,45	3,69	1,65	2,05	2,21
Zamestnaný abs.	3278	3448	3472	3558	3613	3464	3482	3304	3263	3303	3334	3394	3448	3510	3436	3403
Zamestnaný v (%)	88,40	92,00	92,83	94,75	95,68	91,96	92,04	89,83	88,33	89,66	90,62	93,55	96,31	98,35	97,95	97,79
Počet obyv.	5239	5285	5292	5314	5319	5301	5316	5180	5211	5181	5172	5153	5162	5156	5088	5082

Index ek. akt.v (%)	81,82	82,23	82,43	82,86	83,26	83,67	83,34	83,67	83,67	84,01	84,17	83,83	83,41	83,29	83,29	83,13
---------------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Zdroj: Datacube, 2020

Zo znázornenej tabuľky vyplýva, že v obci v r.2004 – 2019 si miera nezamestnanosti udržiavala klesajúci trend zo svojho maxima 11,67% v r.2012 na minimum 2,21% v r.2019. Miera zamestnanosti sa vyvíjala inverzne oproti miere nezamestnanosti zo svojho minima 83,67% v r.2012 na svoje maximum 97,79% v r.2019¹

Obr. 14: Ekonomická aktivita obyvateľstva v obci Tvrdosovce v r.2004 – 2019

Zdroj: Datacube, 2020

Z výsledkov SODB 2011, časti ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa odvetvia hospodárstva vyplynulo, že za r.2011 v obci Tvrdosovce pracovalo celkovo 2589 ekonomicky aktívnych obyvateľov. Pomerne široká pracujúca základňa ekonomicky aktívneho obyv. sa sústreďuje v rôznych odvetviach priemyselnej výroby a v odvetví obchodu. Pomerne vyšší podiel pracujúcich je sústredený taktiež v odvetví stavebníctva, služieb dopravy a poľnohospodárstva. Odvetvová skladba zamestnanosti je nakoniec doplnená o zdravotníctvo a vzdelávanie.

Tab. 8: Odvetvová štruktúra zamestnanosti v obci Tvrdosovce

Odvetvie	muži	ženy	spolu
hospodárstva			
A Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	127	62	189
B Ťažba a dobývanie	5	2	7
C Priemyselná výroba	474	356	830
D Dodávka elektriny, pary, plynu a studeného vzduchu	15	3	18
E Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	13	2	15

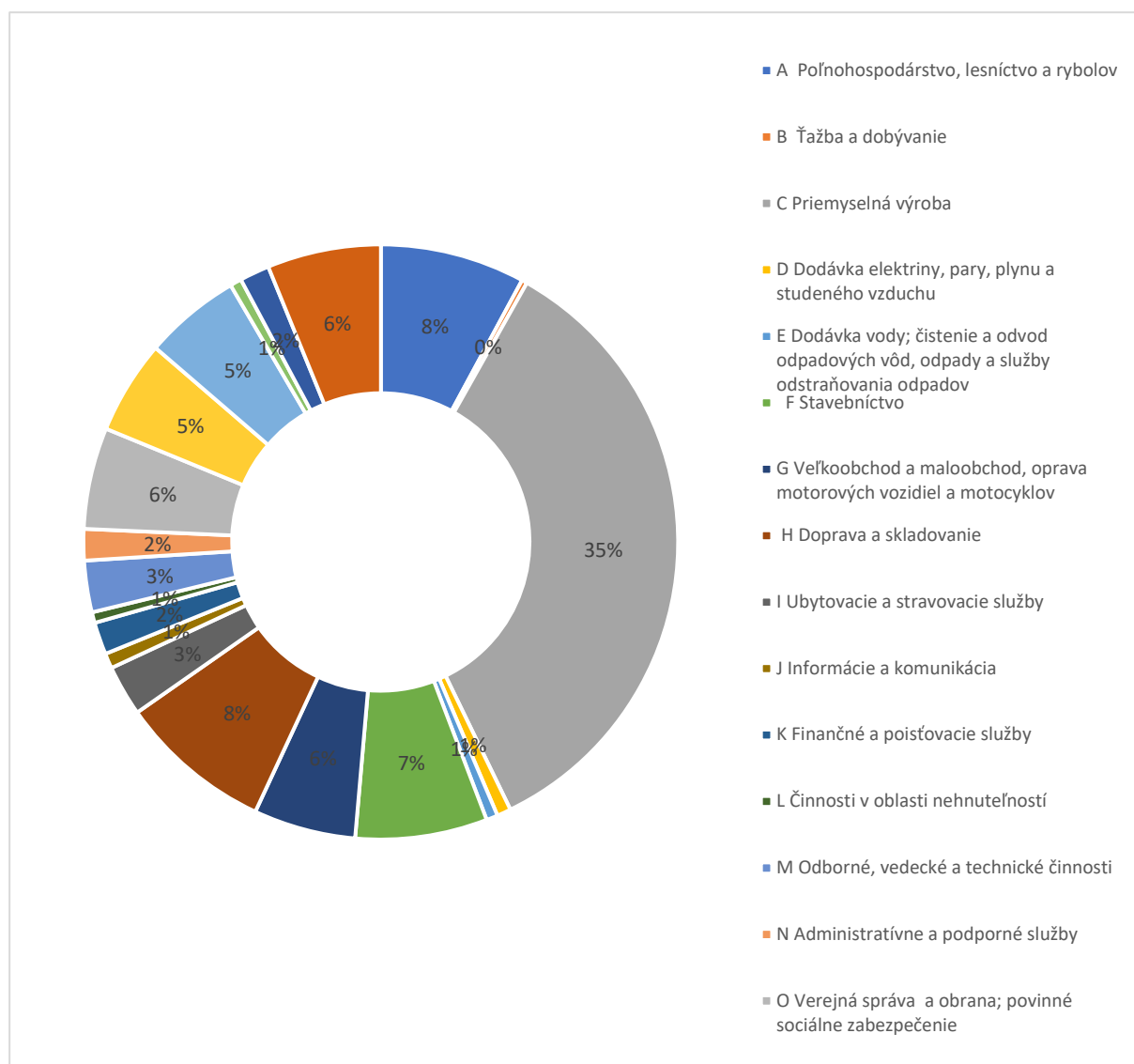
¹ Pozn.: stanovené odhadom

F Stavebníctvo	149	23	172
G Veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel a motocyklov	78	55	133
H Doprava a skladovanie	151	49	200
I Ubytovacie a stravovacie služby	32	34	66
J Informácie a komunikácia	13	7	20
K Finančné a poisťovacie služby	15	27	42
L Činnosti v oblasti nehnuteľností	8	6	14
M Odborné, vedecké a technické činnosti	37	30	67
N Administratívne a podporné služby	26	15	41
O Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	72	60	132
P Vzdelávanie	33	89	122
Q Zdravotníctvo a sociálna pomoc	25	101	126
R Umenie a zábava	13	2	15
S Ostatné činnosti	18	21	39
Nezistené	83	65	148
Spolu	1 458	1 131	2 589

Zdroj: SODB 2011

Zo znázornenej tabuľky vyplýva, že najväčší podiel pracujúceho ekonomicky aktívneho obyvateľstva pripadal na priemyselný sektor na úrovni 32%. Za ním nasledovalo sektor služieb, konkrétne odvetvie dopravy a skladovania s podielom 7,7% zamestnaných, sektor poľnohospodárstva a lesníctva na úrovni 7,3% zamestnaných a odvetvie stavebníctva s 6,6% podielom zamestnaných. Odvetvie obchodu predstavuje 5,1% podiel. V oblasti verejnej správy pracovalo 5,09% obyvateľov a v oblasti vzdelávania 4,7% obyvateľov. Rovnako, menšie podiely pripadali na odvetvia zdravotníctva na úrovni 4,8%. Zamestnanosť v ostatných odvetviach neprekračuje 3%. Približne u 5,7% zamestnaných sa ich profesia nepodarila zistiť.

Uvedené údaje vyplývajú zo Sčítania Obyvateľstva Domov a Bytov (SODB 2011) tzv. Národný Cenzus, uskutočnený v r.2011, takže súčasná situácia sa môže viac alebo menej líšiť.

Obr.15: Podiely zamestnanosti v rámci odvetví NH v obci Tvrdosovce

Zdroj: SODB 2011

4. Infraštruktúra a občianska vybavenosť obce

4.1. Technická infraštruktúra

Pojem infraštruktúra vo všeobecnosti predstavuje súbor prvkov, ktoré udržiavajú danú oblasť pohromade. Technická infraštruktúra predstavuje siete a stavby súvisiace s jej údržbou, ako sú napr. cesty, vodné zdroje, kanalizácia, elektrické siete, plynovody a telekomunikačné siete. Jej hustota a kvalita nimi poskytovaných služieb umožňuje ďalší rozvoj a výrazne vplýva na kvalitu života obyvateľov územia.

Tab. 9 : Prítomnosť základných ukazovateľov technickej infraštruktúry v obci

Ukazovateľ	Hodnota
Káblová televízia	Áno
Pošta	Áno
Verejný vodovod	Áno
Rozvodná sieť plynu	Áno
Kanalizačná sieť	Nie
Verejná kanalizácia	Nie
pripojená na ČOV	Nie
Najbližšia zastávka vlakov osobnej dopravy	V obci

Zdroj: OcÚ Tvrdošovce, 2020

Z hore uvedeného vyplýva, že obec má vybudovanú základnú vodovodnú infraštruktúru a rozvodnú sieť plynu. Nedostatkom, ktorý negatívne vplýva na kvalitu života obyvateľov v obci a kvalitu životného prostredia je nedobudovaná verejná kanalizačná sieť, ktorá sa má vybudovať v najbližšom období. Pozitívny dopad na kvalitu života obyvateľov a možnosti podnikania v obci je prítomnosť pobočky Slovenskej pošty. Obec má dobré komunikačné napojenie na okolité obce, resp. mestá prostredníctvom desiatich autobusových zastávok a zastávky verejnej vlakovej dopravy, ktorá sa nachádza v západnej časti obce.

4.1.1. Komunikačná sieť

4.1.1.1. Cestná komunikačná sieť

Katastrálnym územím obce prechádzajú cesta I. triedy s označením I/75, s celkovou dĺžkou 195 km spája Lučenec a Sládkovičovo, ktorá zabezpečuje spojenie s významnými okresnými mestami v kraji ako Nové Zámky, Šaľa a Galanta. Táto cesta poskytuje napojenie na cestu III/1500 v smere na Jatov a cestu II/580 v smere na Nové Zámky. Z hľadiska dostupnosti možno konštatovať dobré napojenie na okolité obce a mestá. Na druhej strane, táto cesta znamená nadmerné množstvo dopravných prostriedkov prechádzajúcich cez územie obce. Táto situácia sa môže negatívne odrážať na kvalite života obyvateľov (hluk, kvalita ovzdušia), životného prostredia (kvalita ovzdušia) a kvalite komunikácií a s ňou spojených nákladov na údržbu. Okrem týchto ciest sa v obci nachádzajú aj miestne obslužné komunikácie. Cestná infraštruktúra je v obci v rozsahu 40 km, z ktorých asi 10 km si vyžaduje rekonštrukciu, najmä účelovej komunikácii smerom na Jánošíkovo. Z hľadiska efektívneho transportu v obci sa plánuje prepojenie ulíc Golgota s Gaštanovou prostredníctvom novej cestnej komunikácie v dĺžke cca 200 m. Za účelom dosiahnutia cieľov v oblasti zvýšenia efektívnej dopravy a znižovania emisií je v obci potenciál pre vybudovanie a využívanie cyklotrasy, ktorá zabezpečí spojenie s okolitými obcami.

Infraštruktúra pre peších sa nachádza pozdĺž hlavných ťahov a niektorých vedľajších. Infraštruktúra je v technicky vyhovujúcom stave, vyžaduje sa rekonštrukcia vybraných komunikácií v dĺžke cca 12 km. Oprava menších úsekov prebieha v rámci partnerského vzťahu občan – obec, napr. i prostredníctvom aktívnych prác.

Z hľadiska udržiavania kvality technickej infraštruktúry v obci je potrebné uskutočniť rekonštrukciu nasledujúcich úsekov:

- Čiastočnú rekonštrukciu je potrebné vykonať na nasledovných uliciach:
 - Kollárová ul., ktorej celková dĺžka je 550 m,
 - Ovocná ul., ktorej celková dĺžka je 450 m,
 - ul. Gorkého, ktorej celková dĺžka je 800 m a
 - ul.B. Němcovej, ktorej celková dĺžka je 350 m.
- Celková rekonštrukcia infraštruktúry je potrebná na nasledovných uliciach:
- Roľnícka ul., ktorej celková dĺžka je 170 m,
- Družstevná ul., ktorej celková dĺžka je 250 m,
- Kapustová ul., ktorej celková dĺžka je 450 m,
- Slovenská ul., ktorej celková dĺžka je 300 m,
- Jánošíkovská ul., ktorej celková dĺžka je 450 m a
- Bercsényiho ul., ktorej celková dĺžka je 400 m.

V obci sa nachádza 10 autobusových zastávok a to: na Bratislavskej ulici, Hornej ulici, Námestí Sv. Štefana, Novozámockej ulici, pri RD, pri ÚNZ, VÚB, základnej škole, Kapustovej ulici, Družstevnej ulici, Gorkého ulici, železničnej stanici a Železničnej ulici. Napojenie na autobusovú dopravu je zabezpečené prostredníctvom spoločnosti Arriva Nové Zámky. Spojenie obce s okolitými obcami a mestami zabezpečujú nasledovné autobusové linky:

Linka č. 404403 v smere Nové Zámky-Palárikovo-Šaľa

Linka č. 404425 v smere Nové Zámky/Šurany-Tvrdošovce-Jatov/Rastislavice

V obci je zároveň prítomná zastávka vlakovej osobnej dopravy v západnej časti obce cca 2 km od centra obce. Leží na trati ŽSR č. 130 v smere Bratislava hl. stanica-Štúrovo-Szob. Celková dĺžka tejto trate je 157,881 km, s rozchodom 1 435 mm a elektrifikáciou 25kV 50 Hz.

4.1.2. Infraštruktúra vodného hospodárstva

4.1.2.1. Vodné toky, vodné plochy

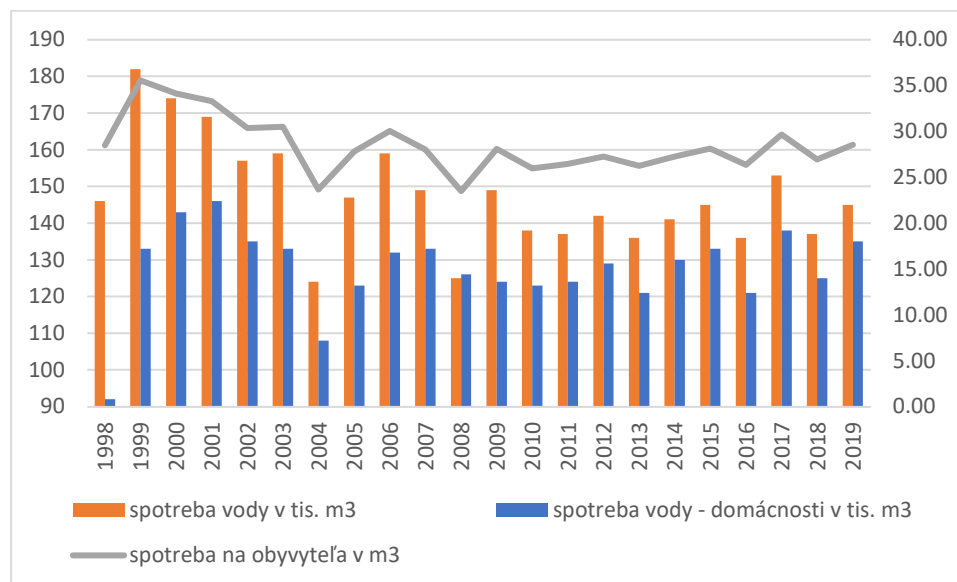
Katastrom obce preteká Dlhý kanál, ktorý je pravostranným prítokom rieky Nitra s celkovou dĺžkou 51 km a plochou povodia 428 km². Obec sa nachádza na jeho ľavom brehu a odtiaľ priberá Tvrdošovský potok a pokračuje ďalej do Palárikova.

4.1.2.2. Zásobovanie vodou

Takmer všetci obyvatelia, s výnimkou osady Jánošíkovo, sú zásobovaní pitnou vodou z verejného vodovodu Palárikovo-Zemné, ktorého prevádzkovateľom je ZSVS a.s. Hlavným vodným zdrojom pre túto oblasť je Gabčíkovo a mesto Nové Zámky predstavuje distribučný uzol s centrálnou čerpacou stanicou, ktorá sa ďalej vetví do obcí. Obec Tvrdošovce je napojená na čerpaciu stanicu s kapacitou 23 l/s nachádzajúcu sa v obci Palárikovo. Z Palárikova je vedený výtlačný vodovod z PVC s vnútorným priemerom 300 mm, ktorý je umiestnený pozdĺž cesty I/75. Vodovod v obci sa ďalej vetví PVC potrubím s vnútorným priemerom od 100 do 300 mm. V niektorých častiach obce boli použité polyetylénové potrubia s vnútorným priemerom 50 mm. Celková dĺžka vodovodnej siete je takmer

26 000 m. Časť zásobovacej infraštruktúry je v technicky nevyhovujúcom stave v dôsledku veku a zvýšených nárokov na odber pitnej vody. V budúcnosti je potrebná rekonštrukcia a výmena dvojcélového zásobovacieho potrubia s cieľom širšieho prepojenia odberných miest.

Obec Tvrdošovce realizovala výstavbu vežového vodojemu v r. 2016-2020, ktorú v roku 2021 plánuje skolaudovať a sprevádzkovať.

Obr. 16 :Spotreba pitnej vody v obci
Zdroj: ŠÚ SR, 2020

4.1.2.3.Odvádzanie a čistenie odpadových vôd

V súčasnosti obec nemá vybudovanú kanalizačnú sieť na odvádzanie splaškových odpadových vôd. Aktuálne je vybudovaný systém odvádzania dažďovej vody z objektu základnej školy. Systém pozostáva z betónových rúr s vnútorným priemerom 300 – 800 mm. Voda je vedená do Tvrdošovského potoka bez čistenia. Odpadové vody sa skladujú v žumpách, ktorých majitelia zabezpečujú ich pravidelné vyprázdňovanie fekálnymi vozmi v súlade s obecným nariadením o nakladaní a skladovaní odpadových vôd. V najbližšom období sa má realizovať výstavba kanalizácie, aktuálne prebieha prvá fáza budovania na vybraných uliciach a výstavba 8 km úseku smerom na Palárikovo, kde sa napojí na ČOV smerom na Nové Zámky.

4.1.3.Ostatné inžinierske siete

4.1.3.1.Plynofikácia obce, zásobovanie plynom

V obci je vybudovaná rozvodná sieť plynu s regulačnou stanicou, ktorej celková dĺžka je 17 km. Vysokotlaková sieť plynu je tvorená potrubím s dimenziou DN 150, ktorá sa ďalej vetví na strednotlakovú sieť s dimenziou DN 63-160. Napojených je cca 95% obyvateľov.

4.1.3.2.Elektrifikácia obce, zásobovanie elektrickou energiou

Novozámocká transformovňa s kapacitou 110/22 kV zabezpečuje zásobovanie elektrickou energiou pre okolité obce. Obec Tvrdošovce je zásobovaná dvomi linkami vysokého napätia 22 kV. Linka č. 220 zásobuje obec a linka č. 265 obecnú časť Jánošíkovo. V obci sa nachádza 10 trafostaníc s celkovým výkonom 2 920 kVA a jedna priehradová trafostanica TS 0056-017 s príkonom 100 kVA nachádzajúca sa v areáli družstva, ktorá zásobuje obecnú časť Jánošíkovo. Vysokonapäťové transformačné stanice sú následne vetvené na nízkonapäťové s kapacitou 400 V. V obci prevažujú stožiarové trafostanice spojené

vzdušným vedením okrem murovanej TS 0056-008 nachádzajúcej sa v centre obce, ktorá je napojená podzemným káblom. Okrem novších stavieb je väčšina napojená vzdušnými káblovými prípojkami.

Tab.10: Zoznam trafostaníc v obci Tvrdošovce

Trafostanica	Lokalita	Typ	Výkon
TS 0056-001	Letná	Voľne stojaca 2,5 stĺpová	250 kVA
TS 0056-002	Gaštanová	Voľne stojaca 2,5 stĺpová	400 kVA
TS 0056-003	Slávičia	Voľne stojaca 4 stĺpová	250 kVA
TS 0056-005	J. Kráľa	Voľne stojaca 4 stĺpová	160 kVA
TS 0056-006	Areál školy	Priehradová	169 kVA
TS 0056-007	Kapustová	Voľne stojaca 2 stĺpová	250 kVA
TS 0056-008	Horná	Murovaná	400 kVA+250kVA
TS 0056-009	Hlboká	Voľne stojaca priehradová	160 kVA
TS 0056-010	Sládkovičova	Voľne stojaca 2,5 stĺpová	160 kVA
TS 0056-011	Pri skleníkoch	Voľne stojaca 2,5 stĺpová	100 kVA
Celkový výkon			2 920 kVA

Zdroj: PHSR Tvrdošovce 2015-2020

4.1.4. Telekomunikačné siete

V obci je vybudovaná digitálna telefónna ústredňa RSU s napojením na oblastný okružný optický kábel z novozámockej centrál. Oblastná kapacita v RSU je využitá na 80%. Telekomunikačná sieť prešla v roku 2001 rekonštrukciou a kapacita prípojk bola 1 772 s predpokladaným rozšírením na 2 027 prípojk.

Telekomunikačné služby poskytujú aj traja mobilní operátori. Orange poskytuje okrem štandardných hovorových a textových služieb aj pokrytie 4G/LTE s rýchlosťou do 73 Mb/s. Okrem toho je dostupný aj pevný DSL internet s rýchlosťou do 100 Mbit/s a zároveň poskytuje aj digitálnu TV s archívom a satelitnú TV. Telekom takisto okrem štandardných hovorových a textových služieb poskytuje aj internetové pripojenie prostredníctvom ADSL s rýchlosťou od 4 do 15 Mbit/s, resp. optické pripojenie VDSL od 10 do 90 Mbit/s a mobilný internet 4G/LTE sieťou s rýchlosťou do 100 Mbit/s. O2 poskytuje štandardné hovorové a textové služby. V obci je zároveň pokrytie 4G/LTE sieťou s rýchlosťou do 73 Mb/s.

Medzi ďalšie spoločnosti, ktorých služby sú dostupné v obci sú SWAN a ich televízia SWAN GO a spoločnosť Zemnet poskytujúca internet s rýchlosťou do 40 Mbit/s. Spoločnosť Slovanet poskytuje v obci internetové pripojenie s rýchlosťou do 50 Mbit/s a káblovú televíziu pre domácnosti. Okrem toho

je na verejných priestranstvách dostupné bezdrôtové internetové pripojenie prostredníctvom Wi-fi, ktoré bolo vybudované v rámci projektu WIFI4EU.

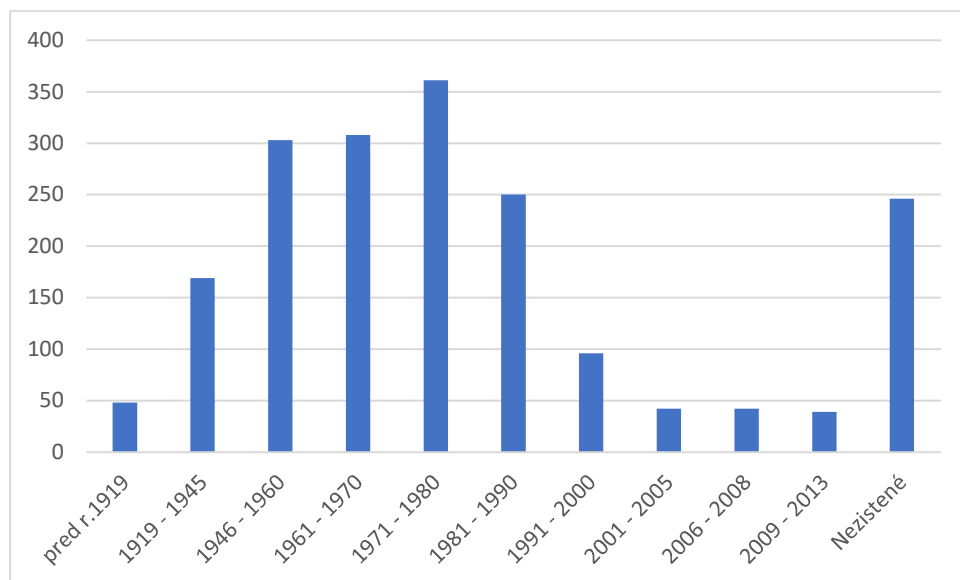
4.2.Sociálna infraštruktúra

4.2.1. Domový a bytový fond

Uvedené údaje boli čerpané z posledných dostupných údajov vyplývajúcich zo SODB 2011, pričom aktuálny stav sa môže viac alebo menej odlišovať.

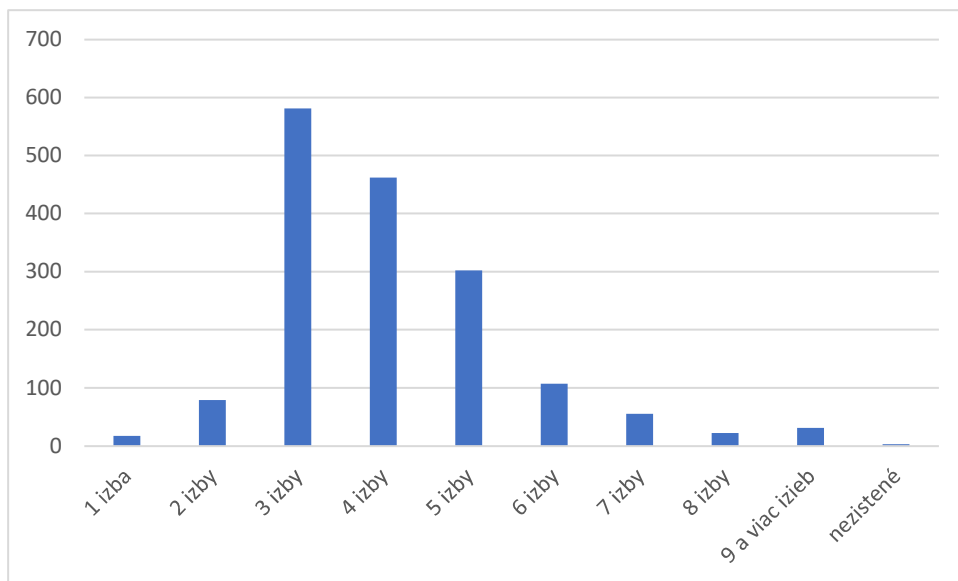
V obci sa nachádza 1865 bytov, z ktorých 1 666 (89%) je evidovaných ako obývaných. Pri zohľadnení obdobia výstavby možno konštatovať, že bytový boom nastal v polovici 40. rokov a pokračoval do 80. rokov. Od 90. rokov postupne dochádzalo k útlmu vo výstavbe. Z hľadiska typu budov možno konštatovať, že prevládajú rodinné domy s jedným bytom (takmer 90%). Zvyšok tvoria domy s dvoma a viac bytmi a nebytové domy. Z hľadiska počtu obytných miestností prevládajú trojizbové až päťizbové domy, pričom prevládajú domy s tromi až piatimi osobami v domácnosti. Najviac domov (386) je v štvorčlenných domácnostiach a najmenej v domoch s viac ako šiestimi obyvateľmi.

Počet domov obývaných priamo vlastníkom je 1 532 (92%), zvyšok sú domy obývané nájomcami (45), resp. nájomcami v družstevných bytoch 10. Z celkového počtu obývaných domov, takmer 4% nemajú prístup k tečúcej vode priamo v dome. Zabudovaný prístup k tečúcej vode priamo v dome má 90% domov a zvyšných 6% domov spadá do kategórie „nezistené“. Takmer 60% domov má vybudované centrálné kúrenie v dome, 33% domov má zabudovaný iný typ kúrenia a zvyšok, podľa dostupných štatistických dát, nemá žiadne kúrenie. Od roku 2006 do roku 2016 bolo sprístupnených 44 dvojizbových a trojizbových nájomných bytových jednotiek. V budúcnosti obec plánuje v súčinnosti so štátnym fondom rozvoja bývania výstavbu sociálnych bytov.

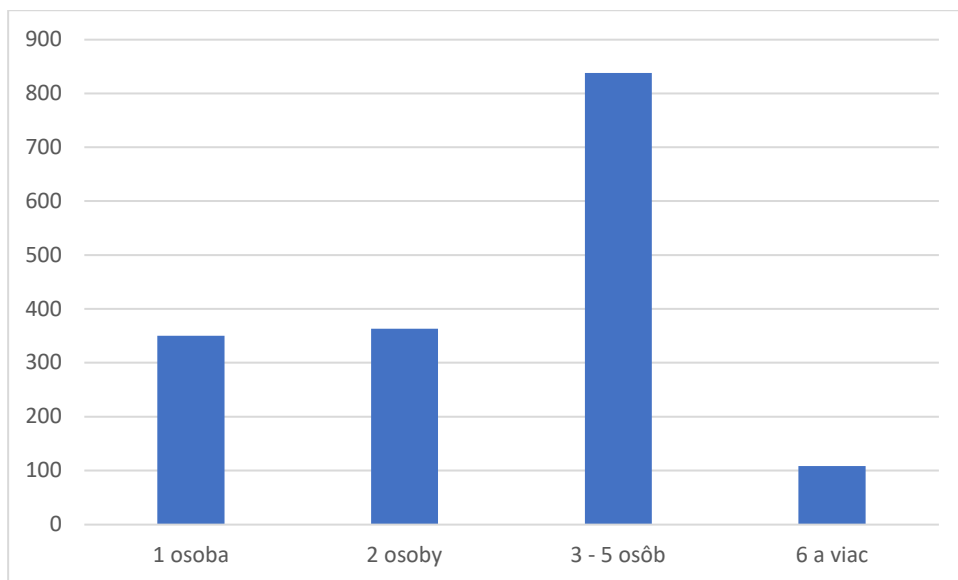
Obr.17: Počet domov podľa obdobia výstavby

Zdroj: SODB, 2011; ŠÚ SR, 2020

Obr.18: Počet domov podľa počtu obytných miestností

Zdroj: SODB, 2011; ŠÚ SR, 2020

Obr.19: Počet bytov podľa počtu osôb v byte

Zdroj: SODB, 2011; ŠÚ SR, 2020

4.2.2. Školstvo

V obci sa nachádzajú tri materské školy s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským. Zriaďovateľom MŠ na Hlbokej ul. č. 19 je obec Tvrdošovce. Toto zariadenie poskytuje celodennú starostlivosť pre štyri triedy s 84 deťmi. Starostlivosť zabezpečuje 8 učiteľov. Obec je zároveň zriaďovateľom MŠ s vyučovaným jazykom maďarským, ktorá sa nachádza na Námestí sv. Štefana č. 5. Budovy MŠ sú v technicky vyhovujúcom stave. Toto zariadenie poskytuje prostredníctvom dvoch učiteľov celodennú starostlivosť pre jednu triedu s 22 deťmi. Tretia MŠ je v pôsobnosti Rímskokatolíckej cirkvi Nitrianskeho Biskupstva a zabezpečuje vzdelávací proces v maďarskom jazyku s celodennou starostlivosťou pre dve triedy s 42 deťmi. Vzdelávací proces je zabezpečovaný štyrmi učiteľmi.

Tab. 11 : Materské školy v obci Tvrdošovce k 15.9.2019

Územie	Zriaďovateľ	Jazyk	Triedy MŠ so starostlivosťou						Príprav. triedy		Učiteľ a	Asistent učiteľa
			týždennou a nepretržitou		celodennou		poldennou		v minulom škol. roku			
			triedy	detí	triedy	detí	triedy	detí	triedy	detí		
Materská škola * 94110 Tvrdošovce, Hlboká 19	Obec Tvrdošovce	S	0	0	4	84	0	0	1	26	8	0
Materská škola * 94110 Tvrdošovce, Námestie sv. Štefana 5	Rímskokatolícka cirkev Biskupstvo Nitra	M	0	0	2	42	0	0	0	11	4	0
MŠ s VJM - Óvoda * 94110 Tvrdošovce, Námestie sv. Štefana 5	Obec Tvrdošovce	M	0	0	1	22	0	0	0	9	2	0

Zdroj: CVTISR, 2020

V obci sa nachádzajú dve základné školy na ul. Nová cesta 9, ktorých zriaďovateľom je obec. ZŠ J.A. Komenského poskytuje vzdelanie v slovenskom jazyku prostredníctvom 20 učiteľov a dvoch asistentov pre 6 tried na prvom stupni so 113 žiakmi a 9 tried na druhom stupni pre 159 žiakov. ZŠ K. Szemerényiho poskytuje vzdelanie v maďarskom jazyku prostredníctvom 13 učiteľov a dvoch asistentov pre štyri triedy na prvom stupni so 64 žiakmi a 5 tried na druhom stupni s 83 žiakmi.

Tab.12 : Základné školy v obci Tvrdošovce k 15.9.2019

Územie	Zriaďovateľ	Druh ZŠ	OrgVyu	Jazyk	Triedy			Žiaci			Učiteľ a	Asistent učiteľa
					v ročníku							
					nul - tom	1. - 4.	5. - 9.	nul - tom	1. - 4.	5. - 9.		
ZŠ J.A.Komenského * 94110 Tvrdošovce, Nová cesta 9	Obec Tvrdošovce	1-9	4	SK	0	6	9	0	113	159	20	2
ZŠ K.Szemerényiho s VJM * 94110 Tvrdošovce, Nová cesta 9	Obec Tvrdošovce	1-9	4	HU	0	4	5	0	64	83	13	2

Zdroj: CVTISR, 2020

Plánuje sa výstavba novej budovy MŠ s jasľami, načo obec obdržala dotáciu v približnej výške 700 tis.€. Lokalizácia MŠ s jasľami sa predpokladá na železničnej ulici vedľa pošty. Predpoklad návštevnosti je 60 detí + 20 jasle. Otvorenie novej MŠ prinesie vznik očakávaných 12 pracovných miest.

4.2.2.1. Zdravotníctvo

Zdravotná starostlivosť v obci je zabezpečovaná dvoma praktickými lekármi pre dospelých, jedným praktickým lekárom pre deti a dorast, dvoma stomatológmi a jedným lekárom špecialistom, v zastúpení spoločnosťou NZZ Relax s.r.o. V obci sa zároveň nachádza lekáreň Viola, ktorá je situovaná na Železničnej ulici.

4.2.2.2. Sociálna starostlivosť

V obci sa nachádza denný stacionár, ktorý poskytuje služby pre 12 klientov v čase od 7:00 do 17:00. Medzi základné služby patrí zabezpečenie dopravy, stravy a základnej opatrovateľskej služby. Budova denného stacionára je vo vlastníctve obce na Dolnej ulici v centre obce. Technický stav budovy si vyžaduje rekonštrukciu strešnej krytiny. Opatrovateľská starostlivosť je zabezpečovaná prostredníctvom zamestnancov obce, ktorí vykonávajú aj terénnu službu, nákupy základných potravín a hygienických potrieb. Stravovanie je zabezpečené súkromnou reštauráciou „Kelly“. Vzhľadom na demografický vývoj v obci sa plánuje v spolupráci so súkromnou PO vybudovanie domova dôchodcov pre cca 40 klientov. Pozemok, ktorý má byť vymedzený na tento účel je v obecnom vlastníctve.

4.2.3. Komerčná vybavenosť

Komerčná vybavenosť obce je na dostatočnej úrovni. V obci sa nachádzajú tak predajňa potravinárskeho ako aj rozličného-zmiešaného tovaru. Okrem týchto základných služieb sú v obci dostupné aj pohostinské odbytové stredisko a ubytovacie zariadenie. Pridanú hodnotu komerčných služieb tvoria zariadenie pre údržbu a opravu motorových vozidiel a predajňa pohonných látok. Finančné služby sú poskytované Poštovou bankou. Ostatné finančné domy ako VÚB banka a OTP banka umiestnili v obci svoje bankomaty. V obci je zároveň prítomných množstvo malých a stredných podnikov, ktoré ponúkajú svoje tovary a služby, napr. v oblasti realít, poistenia, poradenstva a pod.

4.2.4. Kultúra, šport, médiá

Kultúrne pamiatky v obci sú prevažne spojené s náboženskou oblasťou a spomienkou na hrôzy svetovej vojny. Za najvýraznejšiu črtu v obci možno považovať rímskokatolícky kostol sv. Štefana na námestí Sv. Štefana, ktorého história sa datuje do začiatku 18. storočia, kedy nadobudol svoju súčasnú podobu. Medzi umelecké črty, ktoré dávajú kostolu osobitný ráz patria fresky majstra Jakobeya z konca 19. storočia a drevený reliéf Panny Márie s nápisom ROMA 1532, ktorý bol pôvodne súčasťou Rákócziho pomníka. Koncom 90. rokov kostol obdržal dva oltárne obrazy zhotovené maliarom P. Stachom. Jednou z historicky najvýznamnejších pamiatok v obci je Rákócziho pomník, ktorý pripomína dôležité míľniky protihabsburského povstania zo začiatku 18. storočia. Spomienky na obete vojny zároveň pripomína pomník padlých postavený v roku 1941, ktorý pripomína obete I. svetovej vojny a neskôr bol doplnený o spomienkové tabule obetí II. svetovej vojny. Pomník je zapísaný v zozname národných kultúrnych pamiatok a v roku 2006 prešiel úplnou rekonštrukciou. V roku 2016 boli obnovené aj pamätné tabule s menami obetí.

V obci sa okrem vyššie uvedených nachádzajú aj socha sv. Štefana, ktorá bola inštalovaná v roku 2001 a pamätný stĺp na počesť obetí v národnooslobodzovacom boji v rokoch 1848/49.

Kultúrny život je podmienený prítomnosťou Obecného domu, ktorý sa nachádza v centre obce na Obchodnej ulici č. 8. Obecný dom sa využíva na usporadúvanie rôznych kultúrno-spoločenských aktivít ako napr. vystúpenia žiakov, usporadúvanie plesov, rôznych súťaží a divadelných predstavení ako aj rodinných osláv. V budove sa nachádza obecná knižnica, ktorá bola založená pred I. svetovou vojnou a jej fond predstavuje cca 13 300 kníh.

V roku 2020 k budove obecného domu pribudla prístavba s podporou MF SR, nakoľko v obci absentovala veľká spoločenská sála na rôzne podujatia spoločenského a kultúrneho charakteru.

V roku 2018 bola rekonštruovaná historická budova - Juhászová kúria v areáli termálneho kúpaliska, ktorá slúži na sprestrenie kultúrneho života v obci.

V obci je prítomných niekoľko organizácií, ktoré svojou činnosťou spestrujú kultúrny život v obci. Medzi najvýznamnejšie patrí spevácky zbor Rozmarín, ktorý má 12 členov. Ďalšími nemenej významnými sú kultúrne skupiny miestnej organizácie Csemadok, pod ktorý spadajú spevokol Biely Agát, mužský zbor a gitarová skupina.

Možnosti športového vyžitia sú v obci na pomerne dobrej úrovni. V obci sú k dispozícii dve futbalové ihriská, multifunkčné ihrisko, ktoré využíva Športový klub Tvrdošovce. Silnou stránkou je prítomné otvorené termálne kúpalisko s doplnkovými službami, ktoré sa využíva v letných mesiacoch.

Pre seniorov je dostupný Fit Park na Ul. Kinizsiho, ktorý bol vybudovaný v r. 2016.

Zaujímavým lákadlom obce pre jej obyvateľov a okolie je prítomná jazdiareň, ktorá ponúka výučbu jazdy na koni a vychádzky po okolí.

4.2.5. Infraštruktúra odpadového hospodárstva

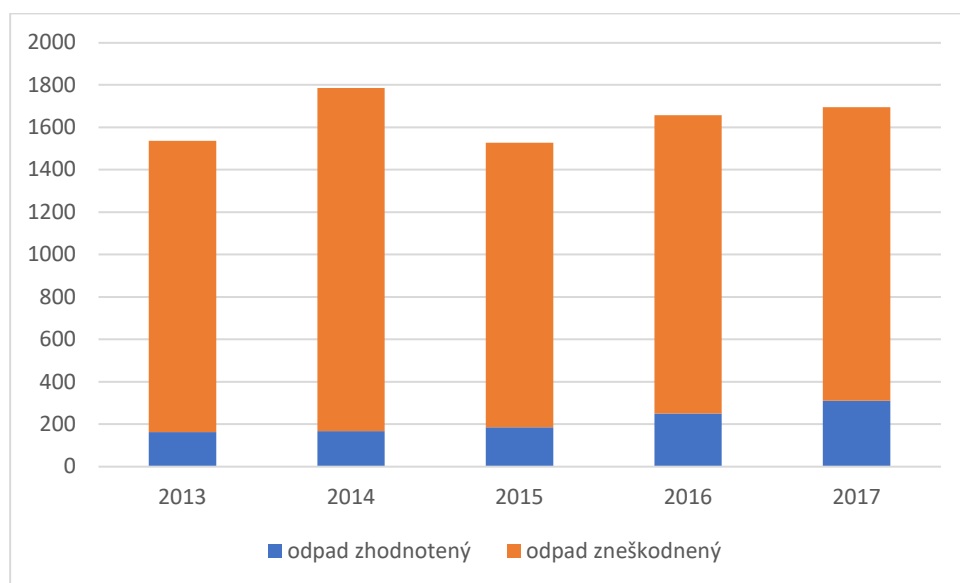
Zber odpadu sa uskutočňuje v súlade s vypracovaným programom odpadového hospodárstva na roky 2016 – 2020, ktorý bol vypracovaný v súlade s platnými legislatívnymi normami.

Na zber komunálneho odpadu z domácností sa používajú 110 l plechové zberné nádoby a 120 l plastové zberné nádoby a 1 100 l plastové zberné nádoby umiestnené v okolí bytového domu. Zber KO je zabezpečený v pravidelných dvojtyždňových intervaloch a umiestnený na skládku odpadu v správe obci Neded.

V obci je zabezpečený separovaný zber v spolupráci s Brantner, s.r.o. Nové Zámky nasledovných zložiek: papier, plasty a sklo. Separovaný zber sa uskutočňuje do schválených nádob, resp. plastových vriec prostredníctvom súkromnej spoločnosti Brantner, s.r.o. Nové Zámky. Obec v spolupráci s Brantner, s.r.o. Nové Zámky uskutočňuje aj zber objemného odpadu v 6 mesačnom intervale. Okrem vyššie spomenutého obec má uzatvorené partnerstvo s firmou BOMAT, s.r.o. so sídlom vo Veľkom Ovsišti, ktorá zabezpečuje zber elektroodpadov a akumulátorov. Zber sa uskutočňuje v ročne do vymedzených nádob umiestnených vo dvore Domu služieb na Novozámockej ceste. Obec sa zároveň podieľa na separovanom zbere šatstva, ktoré zabezpečuje spoločnosť Textil Eco s.r.o. do vymedzených zberových nádob, umiestnených na zbernom mieste na Železničnej ulici.

Obec prevádzkuje zberné miesto, ktoré je umiestnené v areáli bývalého poľnohospodárskeho družstva na Gaštanovej ulici. Toto miesto slúži na odovzdanie drobného stavebného odpadu, skla, biologicky rozložiteľného odpadu a pod. Firma BEMIA plus, s.r.o. zabezpečuje zber použitého kuchynského oleja v dvojmesačných intervaloch. Tento priestor zároveň slúži na odovzdanie starých pneumatík, ktorých odvoz a zneškodnenie zabezpečuje firma ELT Management Company Slovakia, s.r.o. so sídlom v Bratislave. Zber nemá stanovený pevný interval, ale uskutočňuje sa priebežne.

Vývoj vyprodukovaného odpadu znázorňuje nasledovný obrázok. Štatisticky je síce vidieť rastúci podiel znehodnoteného odpadu, ale jeho podiel je stále nedostatočný v súlade so stanoveným cieľom na úrovni 35%.

Obr. 20: Vývoj odpadu v obci

5. Životné prostredie

Stav životného prostredia na území SR je diferencovaný. Regióny vykazujú rôzny stav zaťaženia jednotlivých zložiek životného prostredia v dôsledku antropogénnej činnosti a v rôznej miere sa v nich uplatňujú rizikové faktory, ktoré spätne limitujú kvalitu života.

Z hľadiska environmentálnej regionalizácie patrí obec do Novozámockej oblasti, ktorej životné prostredie, podľa správy o stave ŽP SR za rok 2018 (SAŽP) sa označuje ako prostredie silne narušené.

5.1.Ovzdušie

Z hľadiska bilancie emisií základných znečisťujúcich látok (ZZL) berieme do úvahy emisie tuhých znečisťujúcich látok (TZL), emisie oxidu siričitého (SO₂), oxidu dusíka (NO_x) a oxidu uhoľnatého (CO) zo stacionárnych a mobilných zdrojov. Podľa správy o stave ŽP SR za rok 2018 (SAŽP), sú najväčšími pôvodcami TZL domácnosti (viac ako 60%). Zvyšok produkujú sektory dopravy, poľnohospodárstva a priemyslu. K produkcii SO₂ prispievajú najmä sektory energeticky a priemyslu (viac ako 90%). K tvorbe NO_x prispieva prevažne sektory dopravy (45,9%) a k produkcii CO najmä domácnosti (43,1%) a priemysel (36,6%). Podľa správy o stave ovzdušia boli v okrese Nové Zámky uvedení ako hlavní producenti emisií nasledovné podniky:

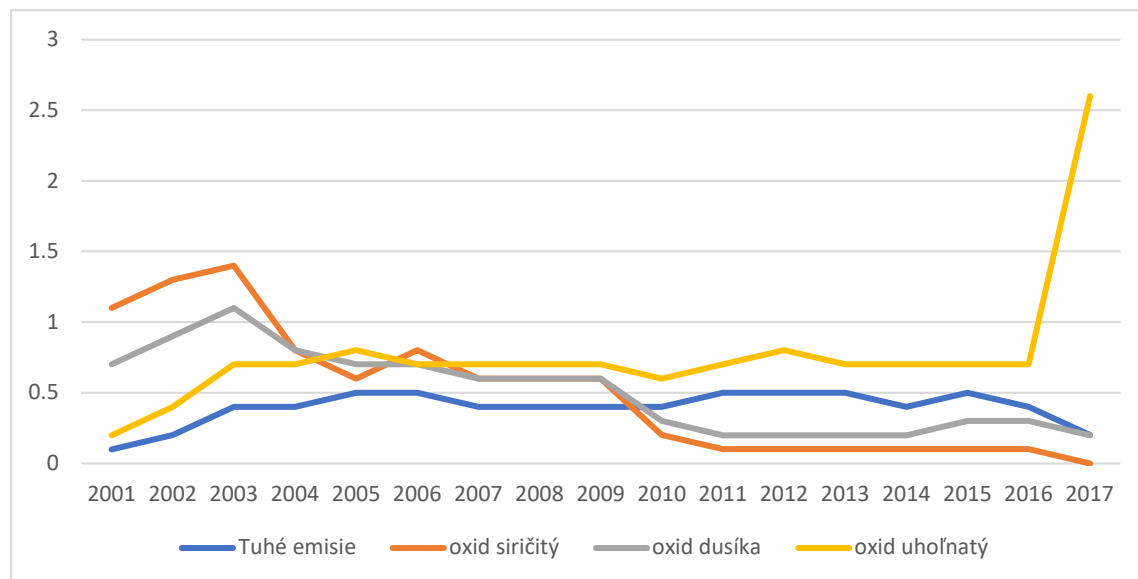
Tab.13: Objem emisií Základných znečisťujúcich látok vypustených v okrese NZ a hlavné zdroje znečistenia

	Prevádzkovateľ	Emisie (t)
SO ₂	P.G.TRADE, spol. s r.o.	15,47
	AT GEMER, spol. s r.o.	9,95
	BPS Lipová 1 s.r.o.	5,98
	Icopal a.s.	3,82
TZL	P.G.TRADE, spol. s r.o.	9,11
NO _x	Bytkomfort, s.r.o.	46,42
	P.G.TRADE, spol. s r.o.	23,61
CO	Bytkomfort, s.r.o.	164,09

Zdroj: Správa o kvalite ovzdušia za rok 2016

Z hľadiska krajskej regionalizácie, je najväčším znečisťovateľom, ktorý negatívne zasahuje do všetkých okresov spoločnosť Duslo, a.s. v okrese Šaľa, ktorá je najväčším producentom TZL (147,17 t) a NO_x (596, 06 t). Pre porovnanie rozsahu, druhým najväčším producentom TZL v Nitrianskom kraji je

spoločnosť SLOVINCOM, spol. s r.o. v okrese Komárne, ktorá vyprodukuje TZL v objeme 13,44 t. Druhým najväčším producentom v NO_x v Nitrianskom kraji je BIOENERGY TOPOLEČANY s.r.o v okrese Topoľčany, ktorá vyprodukuje 129,03 t emisií.

Obr.21: Vývoj emisií v t na jeden km²

Zdroj: ŠÚ SR, 2020

Z hľadiska bilancie výskytu emisií všetky sledované zložky, okrem oxidu uhoľnatého, spadajú do oblasti s emisiou menej ako jedna tona na jeden kilometer štvorcový v priemere za jeden rok. Najväčším zdrojom znečisťovania ovzdušia na lokálnom území je predovšetkým automobilová doprava, zo stacionárnych zdrojov sú to väčšie spoločnosti v okolitých mestách, ako napr. Duslo, a.s., P.G.TRADE, spol. s r.o. či Bytkomfort, s.r.o. Jedným z vážnejších negatívnych vplyvov v obci je vysoká prašnosť ovzdušia, ktorá v suchom bezvegetačnom období a veternom počasí preniká z polí do zastavaného územia obce. K minimalizácii znečistenia ovzdušia z komunálnych zdrojov prispela najmä plynofikácia obce. Z celkového pohľadu možno hodnotiť kvalitu ovzdušia obce a jej okolia ako priemernú.

Kvalitu ovzdušia nie je možné stanoviť presne nakoľko od roku 1997 nie je v okolí žiadna monitorovacia stanica a najbližšie sú v meste Nitra.

5.2.Voda

5.2.1. Povrchové vodné zdroje

Územie obce patrí k povodiu Dunaja, ktorý ho odvodňuje prostredníctvom riek Nitra a Váh. Riečnu sieť v katastri obce tvorí niekoľko potokov v súčasnosti už vo veľkej časti regulovaných, z ktorých najvýznamnejší je Dlhý kanál (Cergát) tečúci v západnej časti katastra. Bol vytvorený koncom 19. storočia za účelom odvodnenia južných svahov Nitrianskej pahorkatiny a následnej ochrany obcí pred povodňami. Dlhý kanál sa vlieva za obcou Andovce, Západne od Nových Zámkov, do regulovaného kanála rieky Nitra. Rieka Nitra sa následne vlieva do rieky Váh a odtiaľ spadá do rieky Dunaj. V katastri obce sa do Dlhého kanála vlieva Tvrdošovský potok s dvoma prítokmi, pravostranným Jatovským kanálom a ľavostranným Dalinským potokom.

Podľa hodnotenia kvality vody za rok 2016, neboli v povodí Nitry splnené podmienky na jej kvalitu a to najmä obsah ortuti. Kvalita vody rieky Nitra je negatívne ovplyvňovaná banskou a priemyselnou činnosťou v regióne Prievidza a veľkými mestskými aglomeráciami – Topoľčany, Nitra a Nové Zámky.

Najhorší stav celého prítoku bol zaznamenaný v monitorovanom mieste Cabajský potok – Poľný Kesov, kde deväť ukazovateľov nespĺňalo požiadavky. Voda v tomto potoku bola zaradená do triedy V, čo znamená, že voda je hyper-eutrofná. To sa prejavuje tvorbou organickej hmoty a jej následným intenzívnym rozkladom, čo prináša ďalšie nepriaznivé javy, ako je ochudobňovanie vody o kyslík a obohacovanie o amoniak, sírovodík a ostatné produkty anaeróbného rozkladu.

5.2.2. Podzemné vodné zdroje

Najväčšou vodnou plochou v katastri obce je umelo vytvorený rybník v severovýchodnej časti obce a niekoľko menších prírodných i umelých jazierok napr. Ráczo, Putnoki. Obec sa nachádza v oblasti s bohatými zdrojmi podzemných vôd. Na území obce sa nachádza osem artézskych studní (vrtov), z ktorých dve - na ulici Horná a Železničná sú ešte aj dnes funkčné a jeden termálny vrt skoro 2,5 kilometra hlboký, ktorý bol vyvrtaný v rokoch 1976-1978, s teplotou vody 67°C a výdatnosťou 20 litrov za sekundu. Ostatné vrty sú nefunkčné. V súčasnosti sa termálna voda využíva na vykurovanie základnej školy a sezónnu prevádzku termálneho kúpaliska.

5.3. Pôda

Výmera pôdy v obci Tvrdošovce je 5555,98 ha z čoho poľnohospodárska pôda tvorí 4930,86 ha, čo predstavuje až 88,7%. Kvalita pôdy patrí medzi najvýznamnejšie faktory využívania pôdy a rozvoja územia. Medzi faktory, ktoré negatívne ovplyvňujú environmentálnu funkciu pôd patria najmä zhutňovanie, ktoré môže byť primárne, teda podmienené genetickými vlastnosťami pôdy a sekundárne, ktoré je spôsobené aktivitami človeka. Medzi ďalšie ohrozujúce faktory patria acidifikácia, meliorácia a rekultivácia, nadmerná chemizácia, emisno-imisná kontaminácia, narastajúca erózia a vyňatie z poľnohospodárskeho pôdneho fondu na nepoľnohospodárske účely.

Vývoj kontaminácie pôdy od roku 1990 je pozvoľný a nedošlo k výraznej zmene jej kontaminácie. Takmer 99% všetkej pôdy je z hygienického hľadiska vyhovujúci. Kontaminovaná pôda je prevažne v priemyselných oblastiach. Z celoslovenského hľadiska došlo k zvýšeniu obsahu kadmia a olova. Z hľadiska ohrozenia pôdy ako je napr. vodná erózia pôdy patrí obec do oblasti, v ktorej je žiadna alebo slabá erózia pôdy, t.j. menej ako 4 t/ha/rok. Z hľadiska ohrozenia veternou eróziou patrí do oblasti so žiadnou až slabou eróziou, t.j. menej ako 0,7 ha/t/rok. Z hľadiska náchylnosti na zhutňovanie patrí pôda v obci do oblasti s primárnou a najmä sekundárnou kompaktiou.

5.4. Ochrana prírody a krajiny

V katastri obce Tvrdošovce sa nachádzajú pod evidenčným číslom 1530 Panónske slané stepi a slaniská s celkovou rozlohou 68,710 ha. Toto osobitne chránené územie spadá je spravované ŠOP – S – CHKO Dunajské Luhy. Predmetom ochrany je kunka červenobruchá. Na toto územie sa vzťahuje 4. stupeň ochrany.

6. Rozpočet obce, majetková štruktúra obce, externé a inštitucionálne vzťahy

6.1. Rozpočet obce a indikátory finančného stavu obce

Inštitucionálny základ fungovania obecných samospráv bol položený z. **č.369/1990 Zb. o obecnom zriadení**, ako PO s právnou subjektivitou, ktorá hospodári s vlastným majetkom a príjmami a zodpovedajúci za všestranný rozvoj územia.

Starosta obce je štatutárnym a výkonným zástupcom v majetko-právnych vzťahoch obce, v pracovno-právnych vzťahoch voči zamestnancom a v administratívno-právnych vzťahoch je správnym orgánom.

Druhým najdôležitejším orgánom samosprávy tu vystupuje **obecné zastupiteľstvo**, ktoré je zastupiteľským zborm obce, zloženým z poslancov. Starosta i obecné zastupiteľstvo vzchádza z priamych volieb a v rámci svojich kompetencií sa spolupodieľajú na formulovaní a implementovaní obecnej politiky vo verejnom záujme.

Rozpočet obce je najdôležitejšou súčasťou finančného systému a základom jej finančného hospodárenia. Rozpočet sa na základe zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy vnútorne člení na: **bežný rozpočet a kapitálový rozpočet**. S rozpočtom sú spojené aj finančné operácie.

Tab.14.: Rozpočet obce Tvrdošovce v r.2017 – 2020

Rozpočet obce Tvrdošovce	2017	2018	2019	predbežne 2020*
A Príjmy spolu	€ 3 781 247,29	€ 3 737 292,59	€ 5 028 597,31	€ 6 777 804,00
Bežné príjmy	€ 3 059 146,30	€ 3 169 498,47	€ 3 536 203,66	€ 3 549 119,00
z toho : daňové príjmy	€ 1 715 730,94	€ 1 862 168,09	€ 2 015 165,26	€ 2 068 633,00
- miestne dane	€ 265 208,73	€ 291 654,13	€ 282 841,64	€ 301 573,00
- podielové dane	€ 1 450 522,21	€ 1 570 513,96	€ 1 732 323,62	€ 1 767 060,00
nedaňové príjmy	€ 246 476,06	€ 236 277,86	€ 214 127,92	€ 222 608,00
Iné nedaňové príjmy	€ 56 634,86	€ 44 537,04	€ 39 792,62	€ 45 383,00
z toho: prijaté granty a transfery	€ 1 040 304,44	€ 1 026 515,48	€ 1 267 117,86	€ 1 212 495,00
Kapitálové príjmy	€ 411 878,04	€ 308 425,44	€ 1 462 213,06	€ 1 826 282,00
granty a transfery	€ 403 750,00	€ 267 211,00	€ 1 451 192,57	€ 1 786 282,00
ostatné	€ 8 128,04	€ 41 214,44	€ 11 020,49	€ 40 000,00
B Výdavky spolu	€ 2 720 171,48	€ 3 655 936,79	€ 2 665 856,87	€ 5 378 889,95
Z toho : Bežné (neinvestičné) výdavky	€ 1 681 901,10	€ 1 764 690,21	€ 1 951 080,14	€ 1 951 080,14
bežné výdavky RO	€ 1 082 551,86	€ 1 116 959,74	€ 1 277 187,36	€ 1 024 072,00
Kapitálové výdavky	€ 918 020,14	€ 648 166,76	€ 585 461,92	€ 3 298 495,00
C Finančné operácie	€ 120 250,24	€ 126 120,08	€ 129 314,81	€ 129 314,81
Príjmové finančné operácie	€ 310 222,95	€ 259 368,68	€ 30 180,59	€ 1 402 403,00
Výdavkové finančné operácie	€ 120 250,24	€ 126 120,08	€ 129 314,81	€ 132 096,00

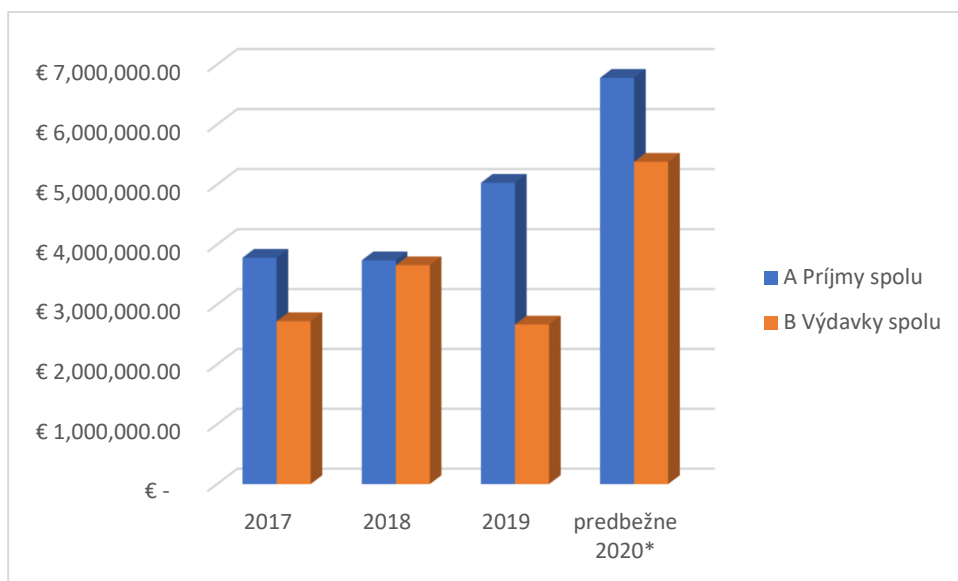
Zdroj: záverečný účet obce Tvrdošovce

Zo znázornenej tabuľky vyplýva, že na základe dostupných údajov v rokoch 2017 – 2020, obec udržiavala vyrovnaný až prebytkový rozpočet počas celého sledovaného obdobia. Najväčší zdroj

príjmov pre obec sú tradične bežné príjmy, pozostávajúce z: **daňových príjmov, nedaňových príjmov a grantov a transferov**. Z hľadiska výdavkov, celkové výdavky obce sú podobne členené na bežné a kapitálové výdavky. Bežné a kapitálové výdavky zabezpečujú riadny chod samosprávy, vrátane realizácie rozvojových programov obce.

Súčasťou rozpočtu obce sú i rôzne finančné operácie na príjmovej a výdavkovej strane. Na strane príjmov sú to predovšetkým príjmy a rezervy z mimorozpočtových fondov, ktoré slúžia na krytie rozpočtového schodku a kapitálových výdavkov, na strane výdavkov sú to prostriedky vyčlenené na splácanie pôžičiek, úverov a pod.

Kapitálové výdavky sa rôznia, predovšetkým sa odvíjajú od aktuálnych rozvojových potrieb obce. Podiel kapitálových výdavkov obce predstavuje v priemere 33% z celkových výdavkov obce za sledované obdobie rokov 2017 – 2020.

Obr. 22 :Vývoj príjmov a výdavkov verejných financií v obci Tvrdosovce v r.2017 – 2020 v eur

Zdroj: záverečný účet obce Tvrdosovce

Indikátory finančného stavu obce nám môžu pomôcť pri plánovaní rozvojových aktivít samosprávy, pri financovaní aktivít prostredníctvom úverov a iných externých finančných výpomoci. Tieto indikátory môžeme určiť na základe údajov získaných z jednotlivých položiek rozpočtu. Týmito indikátormi sú:

1. Finančná sila obce – indikátor slúži na analýzu výšky a štruktúry príjmov obecného rozpočtu. Vyjadruje sumu vlastných príjmov v prepočte na jedného obyvateľa

$$FSIo = \frac{\text{Vlastné príjmy obce}}{\text{Počet obyvateľov obce}}$$

Vlastné príjmy obecného rozpočtu v roku 2019 predstavujú hodnotu 446,4 eur a v priemere 419,7 eur na jedného obyvateľa obce.

2. Finančná sebestačnosť obce - ukazovateľ, ktorý vyjadruje mieru samostatnosti a stability hospodárenie miestnej samosprávy

$$FSEo = \frac{\text{Vlastné príjmy obce}}{\text{Celkové bežné príjmy obce}}$$

Vlastné príjmy rozpočtu samosprávy sa podieľajú 64,1% na celkových bežných príjmoch obce za r.2019 a v priemere je to 65%.

3. Daňová sila obce – indikátor vyjadrujúci sumu daňových príjmov obce v prepočte na jedného obyvateľa

$$DSIo = \frac{\text{Celkové daňové príjmy obce}}{\text{Celkový počet obyvateľov obce}}$$

Príjmy z daní v roku 2019 predstavujú 396,5 eur na jedného obyvateľa obce a v priemere to je 365,1 eur.

Daňová sebestačnosť obce – indikátor vyjadrujúci pomer daňových príjmov obce k bežným príjmom rozpočtu obce.

$$DSIo = \frac{\text{Celkové daňové príjmy obce}}{\text{Celkové bežné príjmy obce}}$$

Príjmy z daní v roku 2019 predstavujú podiel 56,9% z celkových príjmov bežného rozpočtu obce a v priemere to je 57,2%.

6.2.Majetková štruktúra obce a indikátory majetkového stavu obce

Miestna samospráva funguje s politickou, právnou a hospodárskou autonómiou. A práve ekonomická samostatnosť a vlastníctvo majetku sú predurčujúcim signálom na vytváranie finančných zdrojov, ktoré by mali prispievať k plneniu nielen základných úloh samospráv, ale aj na ďalšie aktivity spojené s rozvojom a investičnou činnosťou. Významným medzníkom v hospodárení a činnosti samospráv sa stal zákon č. 416/2004 o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce, a to na úseku pozemných komunikácií, vodného hospodárstva, sociálnej pomoci, ochrany prírody, školstva, telesnej kultúry, divadelnej činnosti, zdravotníctva, regionálneho rozvoja a cestovného ruchu.

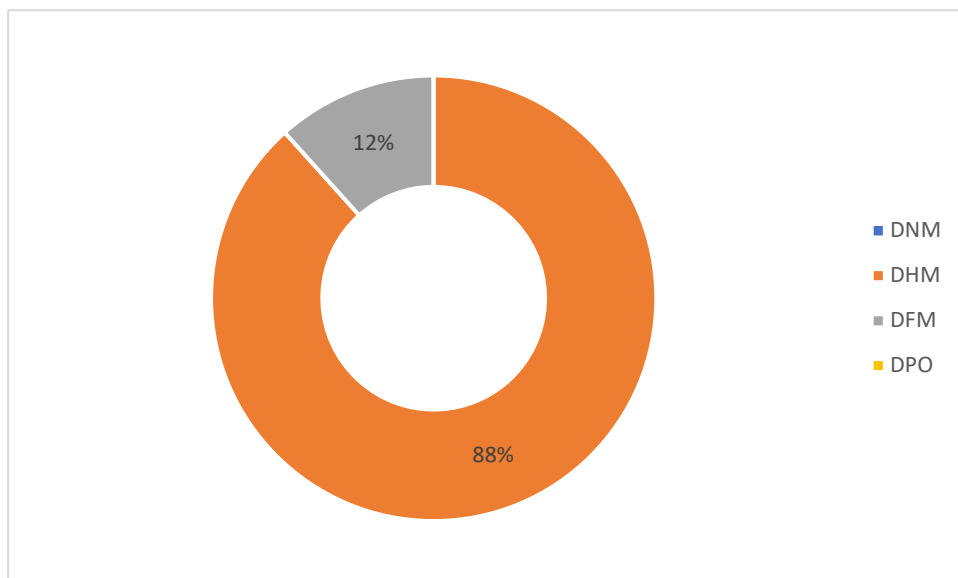
Tab.15. : Majetková štruktúra obce Tvrdosovce 2017 - 2019

Súvaha majetku obce Tvrdosovce	2017	2018	2019
Aktíva	€	€	€
Názov			
Neobežný Majetok	8 912 769,03	8 976 460,56	8 922 195,13
DNM	0,00	0,00	0,00
DHM	7 873 454,08	7 937 145,61	7 882 880,18
DFM	1 039 314,95	1 039 314,95	1 039 314,95
DPO	0,00	0,00	0,00
Obežný Majetok	436 698,91	394 065,78	1 486 393,40
Zásoby	1 232,50	727,62	1 281,56
Krátkodobé pohľadávky	165 688,31	85 115,93	98 057,02
Finančné Účty	269 778,10	308 222,23	1 387 054,82
Časové rozlíšenie	9 533,50	7 744,03	5 560,27
SPOLU	9 359 001,44	9 378 270,37	10 414 148,80
Pasíva			
Názov			
Vlastné imanie a záväzky	4 887 741,85	4 807 540,53	4 724 062,45
ZI	0,00	0,00	0,00
KF	0,00	0,00	0,00
FZoZ	0,00	0,00	0,00
VH m.r.	4 870 403,24	4 887 741,85	4 793 104,92
VH b.ú.O	17 338,61	-80 201,31	-69 042,47
Cudzí zdroje	5 073 490,79	5 098 667,70	6 292 059,82
Rezervy	1 920,00	108 151,52	99 115,52
Záväzky	1 646 539,89	1 630 713,30	1 574 960,21
krátkodobé z.	290 169,87	603 241,06	565 630,87
dlhodobé z.	1 356 370,02	1 027 472,24	1 009 329,34
Úvery	640 927,67	559 637,15	478 346,63
Časové rozlíšenie	2 784 103,23	2 800 165,73	4 139 637,46
Vlastné imanie a záväzky spolu	4 870 403,24	4 887 741,84	4 793 104,92
SPOLU	9 943 894,03	9 986 409,54	11 085 164,74

Zdroj: záverečný účet obce Tvrdosovce

Z hľadiska štruktúry dlhodobého majetku obce, v obci Tvrdosovce prevláda najmä Neobežný majetok, t.j. najmä fyzické kapitálové statky, ich podiel na celkovom majetku obce predstavuje až 85,6% za rok 2019. Nasleduje Obežný majetok, ich podiel predstavuje 14,4%.

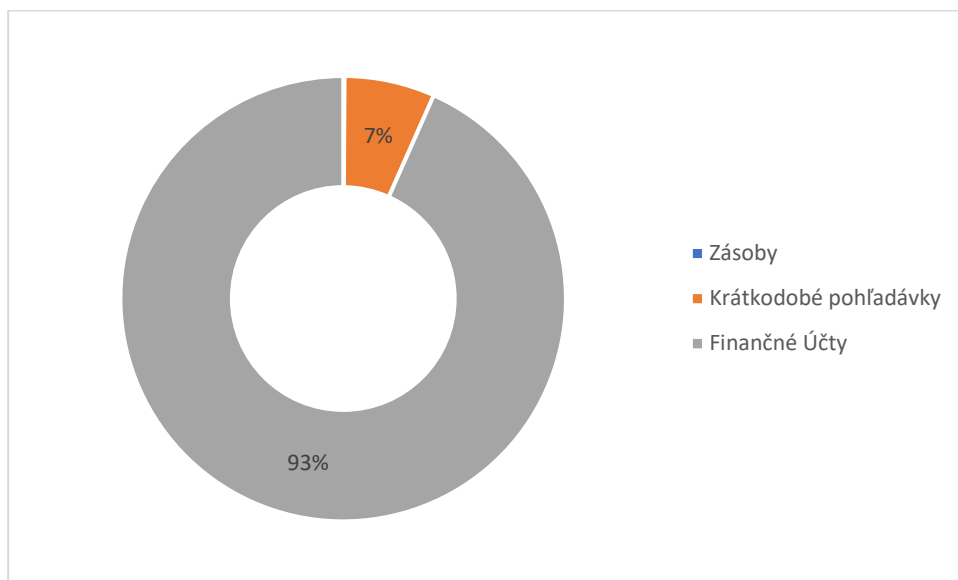
Z hľadiska štruktúry dlhodobého majetku obce, v obci Tvrdosovce prevláda najmä dlhodobý hmotný majetok, t.j. najmä fyzické kapitálové statky, ich podiel na celkovom majetku obce predstavuje až 88%. Nasleduje dlhodobý finančný majetok, to sú najčastejšie termínované vklady v bankách, vkladové listy, príp. cenné papiere ich podiel predstavuje 12%. Podiel dlhodobý nehmotný majetok (licencie, software...) alebo dlhodobé pohľadávky sa v účtovnej súvahe obce nenachádza.

Obr.23: Štruktúra dlhodobého majetku obce Tvrdosovce v r.2019

Zdroj: záverečný účet obce Tvrdosovce

Z hľadiska štruktúry krátkodobého majetku obce, v obci Tvrdosovce prevláda najmä krátkodobý finančný majetok, t.j. najmä hotovostné prostriedky na účtoch v bankách a v obecnej pokladnici, šeky, stravné lístky atp. ich podiel na celkovom majetku obce predstavuje až 93%. Nasledujú krátkodobé pohľadávky, t. j. pohľadávky voči dlžníkom, ich podiel predstavuje 7%. Zásoby predstavujú podiel do 1%

Obr.24: Štruktúra krátkodobého majetku obce Tvrdosovce v r.2019

Zdroj: záverečný účet obce Tvrdosovce

Majetkovú štruktúru obce možno hodnotiť z pohľadu viacerých indikátorov:

1. **Hrubá majetková sila** vyjadruje hodnotu majetku obce na obyvateľa z ktorej sa dá posúdiť rozvojový potenciál územnej samosprávy viazaný na obecný majetok. Vyjadri sa zo vzťahu:

$$MSh = \frac{\text{Celková hodnota majetku obce}}{\text{Počet obyvateľov obce}}$$

Hodnota hrubej majetkovej sily obce za r.2019 dosiahla 2049€ pripadajúcich na jedného obyvateľa obce.

2. **Čistá majetková sila** vyjadruje hodnotu majetku obce na obyvateľa po odpočte záväzkov viažucich sa na jeho nadobudnutie. Vyjadri sa zo vzťahu:

$$MSč = \frac{\text{Celková hodnota majetku obce} - \text{záväzky}}{\text{Počet obyvateľov obce}}$$

Hodnota čistej majetkovej sily obce za r.2019 dosiahla 1871€ pripadajúcich na jedného obyvateľa obce

3. **Reprodukčná schopnosť obce**, vyjadruje schopnosť obce zabezpečiť si prostriedky na reprodukciu majetku t.j. majetku slúžiaceho na trhové účely a zabezpečenie verejných služieb, ktoré sú z časti platené. Vyjadri sa zo vzťahu:

$$RSo = \frac{\text{Kapitálové príjmy obce}}{\text{Celková hodnota majetku obce}} * 1000$$

Hodnota reprodukčnej schopnosti obce dosiahla za rok 2019 úroveň 175€.

4. **Reprodukčná sila obce**, vyjadruje úroveň reprodukcie obecného majetku v určitom období. . Vyjadri sa zo vzťahu:

$$RSi = \frac{\text{Kapitálové výdavky obce}}{\text{Celková hodnota majetku obce}} * 1000$$

Hodnota reprodukčnej sily obce dosiahla za rok 2019 úroveň 316€

Hodnotenie obce z hľadiska finančných a majetkových indikátorov je dôležité i z hľadiska jej porovnávania voči priemeru SR. Hovoríme o tzv. benchmarkingu územných samospráv. Obec Tvrdošovce v r. 2018 získala celkovú známku z hľadiska celkového finančného zdravia 5,1 zo 6 (Výborné finančné zdravie), podľa INEKA.

Tab.16: Finančné ukazovatele obce

Zložky finančného zdravia	Hodnota
Celkový dlh	5,1
Dlhová služba	5,2
Bilancia bežného účtu	4,2
Záväzky po splatnosti k príjmom	6,0
Záväzky aspoň 60 dní po splatnosti	6,0

Zdroj: Ineko, <http://www.hospodarenieobci.sk/profil/samosprava/503614/2018>,

7. SWOT analýza

SWOT analýza definuje vnútorné (silné a slabé stránky) a vonkajšie (príležitosti a ohrozenia) rozvojové faktory. Predstavuje kombináciu dvoch analýz, *S – W a O – T*. Na základe tejto analýzy možno presne definovať najvhodnejšie ciele, ktoré by zúžitkovali najvýraznejšie predpoklady a pozitívne rozvojové impulzy a eliminovali problémy a prípadné riziká. Pomáha tiež identifikovať prioritné oblasti, ktoré budú predmetom rozvojovej stratégie.

Rozvojové faktory môžu mať pozitívny (silné stránky, príležitosti) resp. negatívny charakter (slabé stránky, ohrozenia). SWOT analýza vychádza z uskutočnenej sociálno-ekonomickej analýzy obce.

SWOT analýza obce Tvrdošovce, časť: Samospráva, kultúrny a spoločenský život, externé vzťahy obce

Silné stránky	Slabé stránky
• Členstvo obce v mikroregionálnom združení <i>MAS Dolné Považie</i> • Inštitucionálne zastúpenie obce v orgánoch mikroregionálneho združenia • Kultúrno-spoločenské vzťahy obce v zahraničí • Prebytkové rozpočtové hospodárenie obce za sledované obdobie • Pozitívny vývoj fiškálnych a majetkových indikátorov obce • Bohatý kultúrno-spoločenský fond obce (sakrálné pamiatky, kultúrne pamiatky) • Podpora spoločenskej a záujmovej činnosti zo strany obce • Pôsobnosť rôznych občianskych spolkov a záujmových združení na území obce • Dobré podmienky pre organizované trávenie voľného času pre deti, mládež, dospelých a dôchodcov prostredníctvom činnosti záujmových združení	• Nevysporiadané vlastnícke a majetkové pomery medzi samosprávou a súkromným sektorom • Nedostatok vlastných finančných zdrojov obce na riešenie všetkých rozvojových problémov • Existujúca dlhová služba a s tým spojená dlhová záťaž obce
Príležitosti	Ohrozenia
• Rozvojové príležitosti prostredníctvom realizácie spoločných projektov v rámci MAS Dolné Považie • Rozvojové príležitosti prostredníctvom realizácie cezhraničnej spolupráce SK-HU (projekty spolupráce medzi	• Riziko nespolupráce medzi jednotlivými členmi mikroregiónu, rozdielne názorové a hodnotové rozdiely • Riziko spomalenia rozvoja obce v dôsledku nedostatku vlastných finančných

partnerskými obcami na kultúrnej, sociálno - ekonomickej a infraštruktúrnej báze	prostriedkov a participácie na viacerých investične náročných projektoch
Možnosť získavania nových kontaktov, ekonomických a pracovných príležitostí medzi podnikateľmi združenými v mikroregióne	Finančné a fiškálne riziko

SWOT analýza obce Tvrdošovce časť: Ľudské zdroje, vzdelanie a kultúra

Silné stránky	Slabé stránky
- Stabilizovaný podiel produktívnej zložky obyvateľstva - Vysoký podiel EAO prekračujúci národný priemer SR - Prítomnosť základných zariadení vzdelávania v obci reprezentovaných ZŠ a MŠ - Prítomnosť zariadení občianskej vybavenosti na trávenie voľno časových aktivít a organizovanie kultúrnych a spoločenských podujatí v obci (termálne kúpalisko, jazdiareň, obecný dom, ihrisko) - Prítomnosť stálych zariadení zdravotníctva a služieb pre seniorov	- Klesajúci trend vývoja počtu obyvateľov - Znižujúci sa podiel predproduktívnej zložky obyvateľstva v prospech nárastu poproduktívnej zložky obyvateľstva - Mierne klesajúci podiel produktívnej zložky obyvateľstva - Rastúci priemerný vek obyvateľstva a indexu starnutia - Klesajúci trend prirodzeného prírastku obce - Kolísavý trend kladného mechanického prírastku obyvateľstva - Nevyhovujúca vzdelanostná štruktúra obce, reprezentovaná s vysokým podielom obyvateľstva s nižším vzdelaním, resp. bez vzdelania - Vysoký podiel produktívneho obyvateľstva skôr s nižším stredným vzdelaním a nízky podiel obyvateľstva s úplným stredným a vysokoškolským vzdelaním - Nízky podiel vzdelanosti ľudských zdrojov vhodných na prácu v odvetviach vysokou pridanou hodnotou
Príležitosti	Ohrozenia
- Podpora rozvoja kultúrneho kapitálu obce prostredníctvom nadväzovania a zintenzívňovania kultúrnych väzieb medzi jednotlivými združeniami na lokálnej, regionálnej a medziregionálnej úrovni - Asistencia obce pri podpore integrácie ľudských zdrojov s nízkym vzdelaním	- Vzájomná kumulácia určitých negatívnych trendov v demografickom vývoji obyvateľstva s možným negatívnym dopadom na budúci rozvoj obce - Tvorba pracovných miest s nižšou pridanou hodnotou

zamerané na získanie kvalifikácie a praxe prostredníctvom národných rekvalifikačných programov, obecných aktivačných prác a manažmente pracovných ponúk v podnikoch v okolí obce	- Možnosť prehĺbovania niektorých patologických javov v obci (dlhodobá nezamestnanosť, chudoba, kriminalita apod.) - Možnosť oslabenia kultúrneho kapitálu v obci z dôvodov nezájmu mladej generácie, možného nedostatku financií a pod.
---	---

SWOT Analýza obce Tvrdošovce časť: Hospodárstvo, podnikanie a trh práce

Silné stránky	Slabé stránky
- Prítomnosť lokalizačných faktorov pre hospodársky rozvoj (najmä v oblasti cestovného ruchu) - Prijemné vidiecke prostredie, relatívna blízkosť okresného mesta a iných stredne veľkých obcí (Nové Zámky, Šurany) - Vysoká miera ekonomickej participácie obyvateľstva - Nízka miera nezamestnanosti - Rozvinutý trh komerčných služieb - Vysoký podiel ornej pôdy na celkovej výmere obce - Infraštruktúra a prevádzky pre voľnočasové aktivity (jazdiareň, termálne kúpalisko)	- Vysoká miera odchádzky EAO za prácou do susedných oblastí - Nedostatočne vybudované prostredie vhodné pre expanziu služieb s vysokou pridanou hodnotou - Nedostatok kvalifikovaných síl pre rozvoj služieb s vysokou pridanou hodnotou - Nízky podiel odvetví s vyššou pridanou hodnotou - Vysoká koncentrácia trhu práce a podnikateľskej štruktúry obce v niekoľkých odvetviach
Príležitosti	Ohrozenia
- Rozvoj služieb s vysokou pridanou hodnotou s možnosťou potenciálnej tvorby pracovných miest s dopadom na zvýšenie lokálnej zamestnanosti - Podpora obce pri stimulovaní rozvoja podnikateľského sektora, formou technickej pomoci, daňových úľav pri prenájme obecného majetku pre podnikateľské účely a pod. - Rozvoj multifunkčného poľnohospodárstva - Stimulácia cestovného ruchu prostredníctvom prevádzok voľnočasových aktivít	- Možnosť zhoršenia podnikateľských podmienok v obci z dôvodu vývoja hospodárskeho cyklu (priemysel, stavebníctvo) - Riziká vyplývajúce z monoštruktúrne orientovaného trhu práce a podnikateľskej štruktúry obce - Možné zhoršenie finančnej sily obce z dôvodu poklesu prílevu financií z podielových daní zo ŠR a nutnosti splácania nákladov na obsluhu dlhu - Riziko pretrvávajúceho trendu odlivu EAO do iných miest a obcí

SWOT analýza obce Tvrdošovce, časť: Technická a sociálna infraštruktúra

Silné stránky	Slabé stránky
• Dopravná dostupnosť obce z hľadiska dopravného ťahu cesty I. triedy • Prítomnosť základných zariadení vodohospodárskej infraštruktúry • Prítomnosť rozvodných zariadení elektrickej energie a plynu • Poštové a finančné služby v obci • Prítomnosť zariadení mobilnej telekomunikácie a médií (internet, káblová televízia) • Dostupnosť prostriedkov hromadnej verejnej prepravy (medzimestská a prímestská autobusová doprava, železničná doprava) • Zabezpečené vzdelávanie v obci pre deti prostredníctvom obecnej materskej a základnej školy • Prítomnosť zariadení základnej sociálnej infraštruktúry (predajňa potravinárskeho a nepotravinárskeho tovaru, pohostinstvo, drobné komerčné služby) • Funkčné odpadové hospodárstvo v obci (zavedený systém zberu a odvozu odpadov, vybudovaná infraštruktúra odpadového hospodárstva, separovaný zber odpadu)	• Chýbajúce zariadenia vodohospodárskej infraštruktúry (verejná kanalizácia v obci a jej napojenie na ČOV) • Nevyhovujúci technický stav na niektorých úsekoch verejného vodovodu • Odvádzanie a skladovanie odpadových vôd do žump, ktoré sú vyprázdňované v neurčitých intervaloch obyvateľmi obce • Chýbajúce, resp. technicky zastarané prvky dopravnej infraštruktúry pre peších • Nedostatočná ponuka nových bytov v bytových domoch • Nevyhovujúci technický stav niektorých verejných budov (MŠ, obecný dom, denný stacionár pred seniorov)
Príležitosti	Ohrozenia
• Zvýšenie kvality života obyvateľov prostredníctvom vybudovania verejnej kanalizácie napojenej na ČOV • Zlepšenie bezpečnosti obyvateľov dobudovaním infraštruktúry pre peších • Zvýšenie ponuky bytových jednotiek pre záujemcov prostredníctvom vybudovania nových bytov • Zlepšenie kvality poskytovaných služieb prostredníctvom renovácie zariadení poskytujúcich tieto služby • Zlepšenie kvality života obyvateľov poskytovaním sociálnych služieb • Zlepšenie kultúrno – spoločenského vyžitia prostredníctvom renovácie a dobudovania zariadení poskytujúcich tieto služby	• Zhoršenie kvality života obyvateľov obce a kvality životného prostredia v obci v dôsledku akumulácie odpadových vôd v žumpách a septikoch (spodné a povrchové vody) • Zhoršenie kvality života obyvateľov v dôsledku zastaralosti a opotrebovanosti jednotlivých zariadení technickej infraštruktúry (chodníky pre peších, vodovod) v obci • Zhoršenie kvality života obyvateľov v dôsledku zastaralosti a opotrebovanosti jednotlivých zariadení sociálnej infraštruktúry (obecný dom, denný stacionár)

SWOT analýza obce Tvrdošovce, časť: Životné prostredie

Silné stránky	Slabé stránky
• V katastri obce sa nachádza osobitne chránené územie, zaradené v 4.stupni ochrany prírody • Prítomnosť prirodzeného genofondu vodných biotopov • Vysoký podiel ornej pôdy na celkovej výmere pôdy v katastri obce	• Zhoršená kvalita ovzdušia na území obce • Prítomnosť viacerých technologických zariadení (v obci i mimo obce) produkujúce imisie skleníkových plynov a ostatných znečisťujúcich látok • Územie obce zaradené do oblasti so silne narušeným životným prostredím • Zníženie kvality podzemných a povrchových vôd v dôsledku skladovania odpadových vôd v žumpách • Absentujúce krajinné prvky zvyšujúce estetickú a ekologickú stránku obce • Zhoršená kvalita povrchových vodných tokov v dôsledku výpustu dažďovej vody zo zberného systému obce
Príležitosti	Ohrozenia
• Zlepšenie kvality životného prostredia prostredníctvom zvýšenia environmentálneho povedomia obyvateľov • Úprava verejných priestranstiev ,obnova a zakladanie zelene, obnova prirodzenej skladby verejnej zelene • Opatrenia ovplyvňujúce hospodárenie s vodou v území	• Nárast znečistenia životného prostredia v dôsledku skladovania odpadových vôd v žumpách • Možnosti priesakov odpadových vôd do zvodnenej vrstvy pôdneho horizontu • Dopady klimatických zmien na kvalitu života obyvateľov obce • Následky klimatických zmien a ich dopady miestne akvatické a terestrické ekosystémy

8. Kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja

Na základe vykonanej sociálno-ekonomickej analýzy obce, problematika ďalšieho rozvoja obce je viacdimenziálna. Ako kľúčové problémy obce sa ukazuje predovšetkým negatívny demografický vývoj spojený s kontinuálnym poklesom obyvateľstva, chýbajúca obytná výstavba, monoštruktúrne orientovaný miestny trh práce a podnikateľská štruktúra obce, a nedobudovaná, resp. nevyhovujúci stav technickej a sociálnej infraštruktúry. Istým problémom je aj určitý deficit sociálnych služieb a boli zaznamenané nedostatky v oblasti odpadového hospodárstva, najmä v oblasti nakladania s odpadovými vodami. Uvedené problémy môžu znižovať atraktivitu obce z pohľadu rozvoja bývania, tvorby pracovných miest a rozvoja podnikania.

V rámci riešenia problémov nezamestnanosti a podnikateľského prostredia je nutné sa oprieť o spoločné iniciatívy v rámci MAS Dolné Považie. Vzájomne podobný rozmer problémov by mohol priniesť spoločné návrhy riešenia založených na využívaní miestnych endogénnych faktorov rozvoja (geografické podmienky, produktívna pracovná sila, prírodné lokalizačné faktory).

Z hľadiska technickej infraštruktúry najvýznamnejším problémom obce je momentálne ešte nevybudovaná kanalizácia a ČOV čo významne obmedzuje širší rozvoj obce z hľadiska budovania ďalších zariadení občianskej vybavenosti a komunálneho bývania.

Z pohľadu sociálnej infraštruktúry určitým nedostatkom je istý deficit sociálnych služieb najmä voči občanom staršej generácie. Chýba taktiež nejaké (obytné) zariadenie pre dôchodcov, imobilných či inak postihnutých pacientov.

Z hľadiska situácie v oblasti životného prostredia, kľúčovým problémom je nevybudovaná kanalizačná sieť. Odpadové vody sú zbierané do septikov alebo žúmp a následne vyprázdňované neregulovaným spôsobom, čo spôsobuje neúmerné zaťaženie okolitého životného prostredia. Zaťaženie životného prostredia sa prejavuje v zhoršenej kvalite povrchových a podpovrchových vôd.

V nadchádzajúcom programovom období 2021 – 2027 sa očakáva zásadná zmena v oblasti realizácie regionálnej politiky a politiky rozvoja vidieka. Malo by dôjsť k posilneniu rozhodovania a financovania na regionálnej úrovni, čo by predstavovalo významný posun v rámci decentralizácie regionálnej politiky smerom k samosprávam.

Obce by tak mali možnosť odstraňovať vlastné bariéry územného rozvoja a stimulovať vlastný regionálny rozvoj prostredníctvom rôznych investičných i neinvestičných projektov, ktoré by vyplývali priamo z ich potrieb. Obec by mala v rámci svojej vlastnej exekutívy vytvoriť orgán, ktorý by sa týmito budúcimi výzvami dokázal kompetentne zaoberať.

Kľúčový problém:

Pokles počtu obyvateľov a nízka miera diverzifikácie hospodárskej štruktúry obce

Kľúčová oblasť

Identifikácia problému

- **Hospodárstvo**

Slabá diverzifikácia hospodárstva a nedostatok pracovných príležitostí v obci

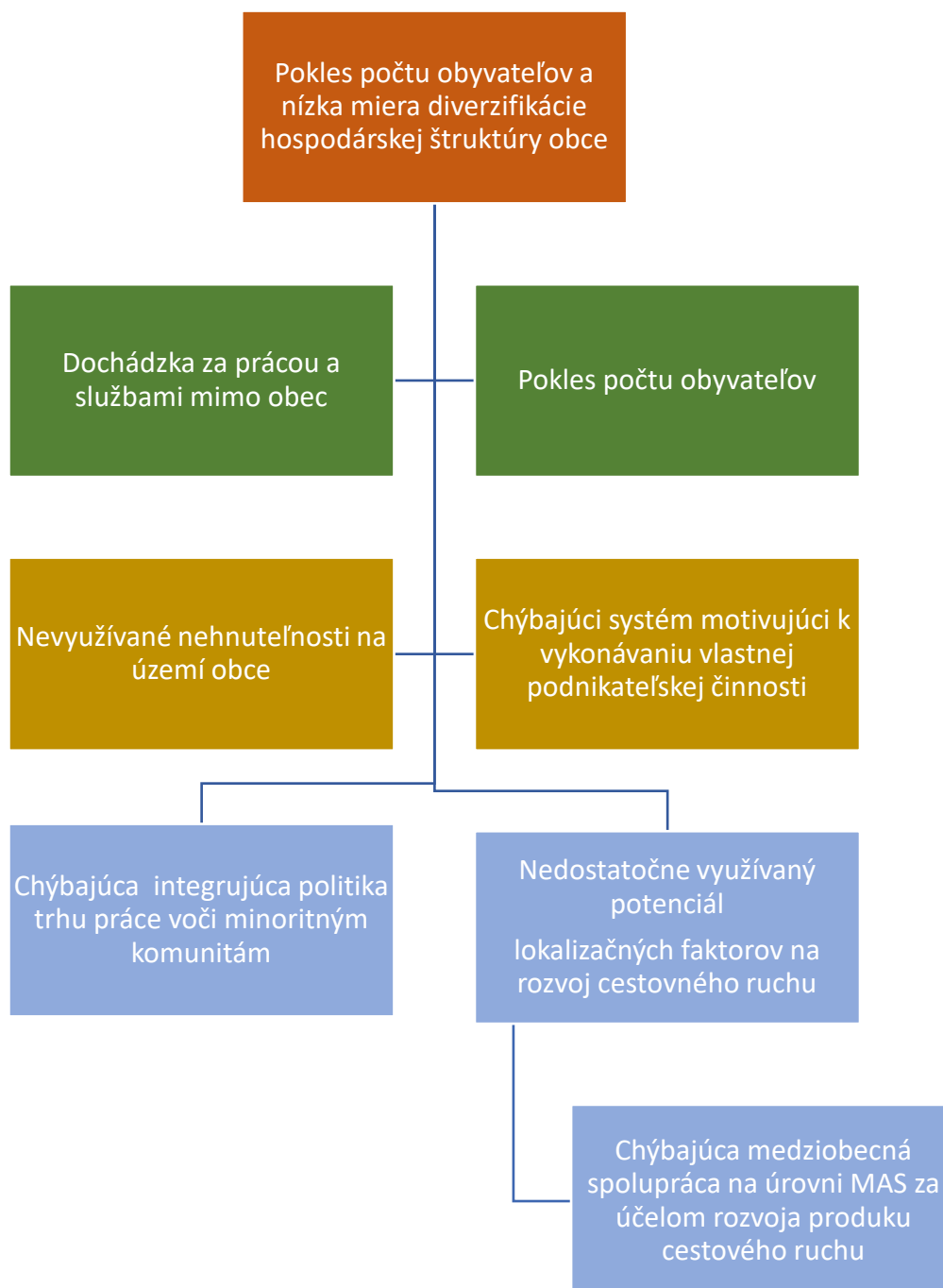
- **Technická a sociálna infraštruktúra**

Nedobudovaná technická infraštruktúra a chýbajúce zariadenie sociálnej infraštruktúry

- **Životné prostredie**

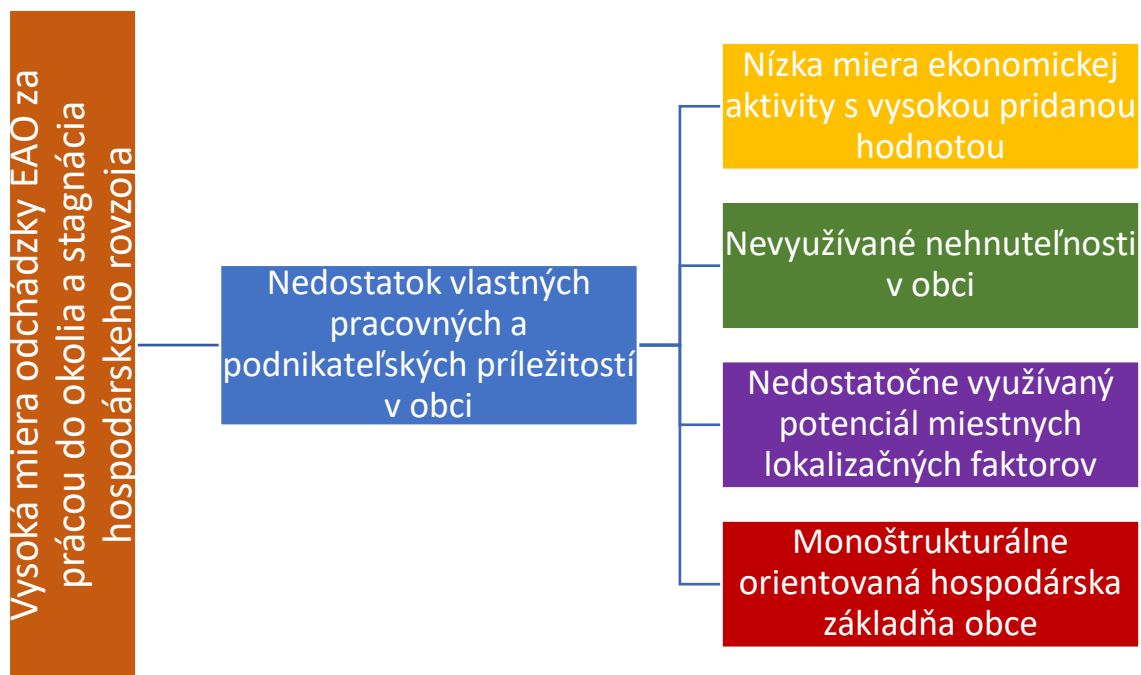
Zvýšené riziko zhoršenia kvality života v obci

Identifikovaný kľúčový problém: Pokles počtu obyvateľov a nízka miera diverzifikácie hospodárskej štruktúry obce

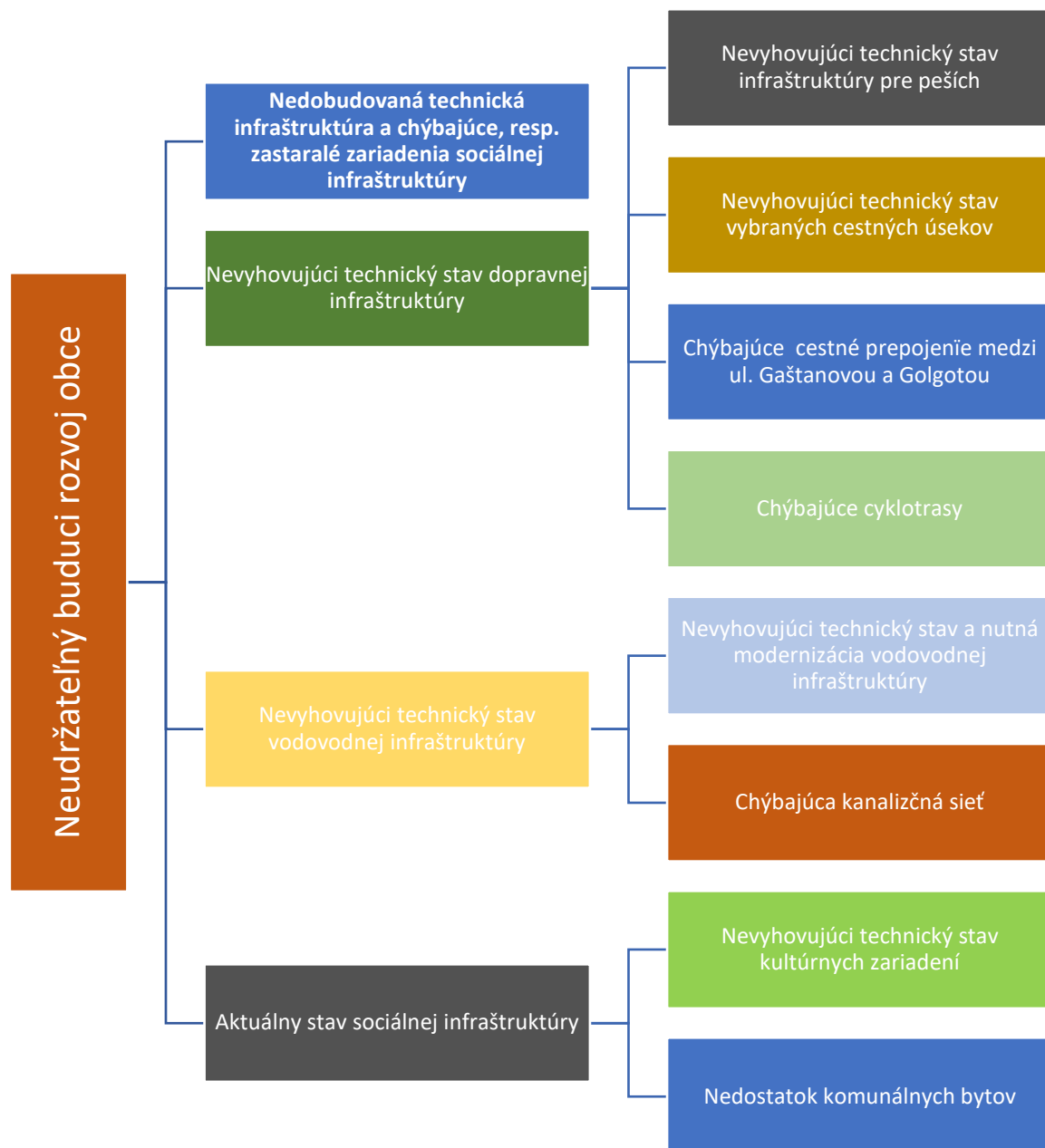
Strom problémov pre kľúčovú oblasť I: Hospodárstvo

Identifikovaný problém: Slabá diverzifikácia hospodárstva a nedostatok pracovných príležitostí v obci

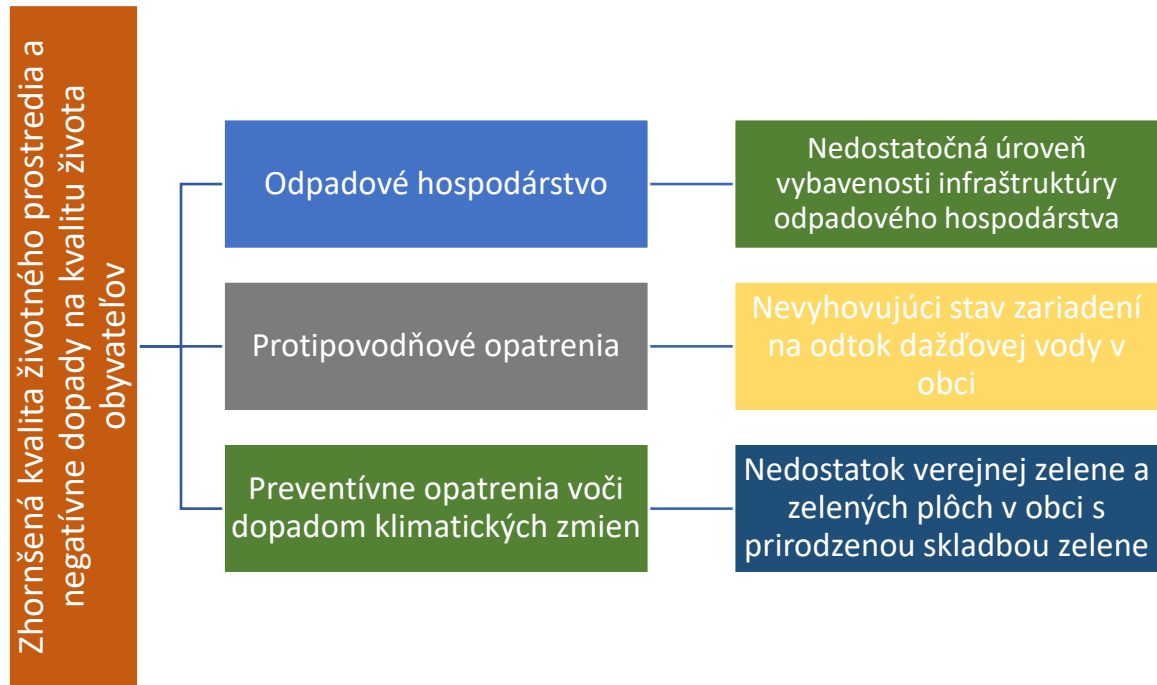
Strom problémov pre kľúčovú oblasť II : Technická a sociálna infraštruktúra

Identifikovaný problém: Nedobudovaná technická infraštruktúra a chýbajúce zariadenia sociálnej infraštruktúry

Strom problémov pre kľúčovú oblasť III : Životné prostredia

Identifikovaný problém: Nedostatočná úroveň zberu odpadu, riziko povodní v dažďovom období a adaptácia v súlade s európskymi a národnými cieľmi v oblasti ochrany životného prostredia a prevencie voči klimatickým zmenám.

9. Rozvojová stratégia

Rozvojová vízia obce Tvrdošovce

Obec Tvrdošovce chce byť atraktívnou obcou, v ktorej obyvatelia budú žiť v upravenom a čistom prostredí s komplexne vybudovanou technickou a sociálnou infraštruktúrou a zachovanou duchovno – kultúrnou identitou. Bude vytvárať vhodné podmienky pre rozvoj podnikateľského prostredia s dôrazom na diverzifikáciu výrobných a nevýrobných odvetví využívajúcich potenciál územia a rešpektujúcich princípy udržateľného rozvoja, ochrany prírody a krajiny. Svojim občanom bude poskytovať dostatok pracovných príležitostí, možností bývania a sebarealizácie ako aj kultúrneho a športového vyžitia

9.1. Identifikácia cieľov a popis rozvojovej stratégie

V nadväznosti na prijatú víziu obce Tvrdošovce bol stanovený globálny cieľ stratégie a naň nadväzujúci súbor strategických a špecifických cieľov, ktoré sú členené do základných časových období. Jednotlivé obdobia odrážajú predpokladanú dĺžku a náročnosť dosiahnutia stanoveného cieľa. Ciele ďalej vstupujú do procesov tvorby samotnej stratégie programu, pozostávajúcej z priorit, špecifických cieľov a opatrení, ktorých realizácia smeruje k napĺňaniu definovaných cieľov.

Globálny cieľ

Zvýšenie hospodárskej aktivity na území obce, prostredníctvom zvýšenia miestnej zamestnanosti a tvorby podnikateľských príležitostí, dobudovanie chýbajúcej technickej infraštruktúry a rozvoj sociálnych služieb v obci. Navrhnutý globálny cieľ programu predpokladá jeho naplnenie do konca r.2027, výsledkom jeho naplnenia chce obec dosiahnuť:

- zvýšenie dôchodkov obyvateľov obce meraných prostredníctvom HDP/obyv. v PKS
- zvýšenie počtu pracovných miest a vlastných podnikateľských príležitostí na území obce
- zastavenie alebo zmiernenie trvalého poklesu počtu obyvateľov obce
- zvýšenie kvality života, prostredníctvom dobudovania vodohospodárskej infraštruktúry
- sprístupnenie sociálnej starostlivosti pre potreby občanov

Strategické ciele

Strategické ciele nadväzujú na kľúčové problémy rozvoja identifikované v problémovej analýze programu v troch oblastiach sociálno-ekonomického a spoločenského života obce. Ich napĺňanie povedie k postupnému odstraňovaniu týchto problémov a vytvorí tak podmienky pre vyvážený ekonomický a kultúrny rozvoj obce.

Definovanie strategických cieľov PHSR vo väzbe na kľúčové oblasti

Priorita	Strategický cieľ
I.Hospodárstvo	Dlhodobý udržateľný ekonomický vývoj založený na diverzifikovanej štruktúre výrobných a nevýrobných odvetví využívajúcich endogénne zdroje územia s vyšším podielom odvetví s vysokou pridanou hodnotou
II.Infraštruktúra	Dobudovanie chýbajúcich prvkov technickej a sociálnej infraštruktúry
III.Životné prostredie	Trvalé zlepšovanie úrovne kvality ŽP v obci

V nadväznosti na prijaté strategické ciele definované v 3 okruhoch priorít programu boli vytvorené prierezové ciele, implementácia ktorých by mala napomôcť napĺňaniu strategických cieľov programu.

Prierezový cieľ	Identifikácia cieľa
Zaangažovanosť samosprávy k napomáhaniu realizácie vyššie uvedených cieľov	Samospráva v rámci svojich kompetencií a finančných možností inštitucionálne zakotví napĺňanie jednotlivých politík prostredníctvom vytvorenia Komisie, ako inštitútu splnomocnenca pre regionálny rozvoj

Strategické ciele možno napĺňať prostredníctvom čiastkových alebo špecifických cieľov, ktoré konštituujú strategický cieľ ako celok. Intervenciou špecifických cieľov možno napĺňať jednotlivé oblasti strategického cieľa. Ďalej ku každému špecifickému cieľu sa vzťahuje príslušné opatrenie, ktorým sa sleduje napĺňanie špecifického cieľa, čo predstavuje celkovú logiku intervencie programového dokumentu.

Na zabezpečenie celkovej synergie všetkých zvolených cieľov (strategických cieľov v rámci prioritných oblastí, špecifických cieľov a opatrení) je zvolený aj prierezový cieľ, ktorý by mal vstupovať do všetkých prioritných oblastí zároveň. Prierezový cieľ predstavuje možnosti a nástroje samosprávy, ktorými môže priamo ovplyvňovať územný rozvoj obce.

PRIEREZOVÝ CIEĽ: ZAANGAŽOVANOSŤ SAMOSPRÁVY	ŠPECIFICKÝ CIEĽ	<i>1. Vytvorenie Komisie ako inštitútu splnomocnenca pre regionálny rozvoj obce</i>	OPATRENIA	1.1 Vytyčovanie a formulácia politík pre identifikované prioritné cieľové oblasti územného rozvoja obce 1.2 Manažment externých vzťahov v rámci MAS Dolné Považie a poradný orgán pri príprave projektov pre programové obdobie 2021-2027 1.3 Zastupovanie obce v oblasti „public relation“ a v otázkach riešení vnútorných problémov obce a mobilizácii občanov a spolkov pri riešení týchto Problémov
--	-------------------------------	--	-------------------------	--

PRIORITA I.: HOSPODÁŘSTVO	ŠPECIFICKÉ CÍLE	<i>1. Vysporiadanie vlastníckych vzťahov smerom k určitým nehnuteľnostiam schopným prinášať zisk alebo úžitok</i>	OPATRENIA	1.1 Identifikácia a transpozícia nehnuteľností (pozemky, budovy) potenciálne využitelných pre miestny ekonomický rozvoj, do majetku obce
		<i>2. Rozvoj hospodárskych činností založených na lokalizačných faktoroch územia</i>		2.1 Podpora predaja domácich výrobkov pre obyvateľov obce a širokého okolia 2.2 Podpora rozvoja služieb cestovného ruchu v obci 2.3 Politika trhu práce na so zameraním integráciu minoritných komunit
		<i>3. Podpora rozvoja vlastných podnikateľských príležitostí na území obce</i>		3.1 Vytvorenie systému stimulov pre zakladanie a rozvoj podnikov v obci

PRIORITA II.: TECHNICKÁ A SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA	ŠPECIFICKÉ CIELE	<i>1.Zlepšenie technického stavu dopravnej infraštruktúry</i>	OPATRENIA	1.1 Rekonštrukcia infraštruktúry pre peších 1.2 Rekonštrukcia vybraných cestných úsekov 1.3 Vybudovanie cestného prepojenia medzi ul. Gaštanovou a Golgotou 1.4 Vybudovanie cyklotrasy
		<i>2.Zlepšenie technického stavu vodovodnej infraštruktúry</i>		2.1 Výmena vodovodného potrubia na vybraných úsekoch 2.2 Výstavba kanalizácie
		<i>3.Zlepšenie technického stavu prvkov sociálnej infraštruktúry</i>		3.1. Rekonštrukcia budovy denného stacionára 3.2. Výstavba sociálnych bytov

PRIORITA III.: ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	ŠPECIFICKÉ CIELE	1. <i>Zefektívnenie odpadového hospodárstva v obci</i>	OPATRENIA	1.1. Vybudovanie a sprevádzkovanie zberného dvora na komunálny odpad
		2. <i>Zabezpečenie prevencie voči následkom spôsobených povodňami v dôsledku živelných pohrôm</i>		2.1. Revitalizácia protipovodňovej infraštruktúry v obci
		3. <i>Aplikácia preventívnych opatrení voči dopadom klimatických zmien</i>		3.1. Zvýšenie zelených plôch v obci

10. Akčný plán regionálneho rozvoja obce

V prvom rade je nutné pripomenúť, že daný obsah programového dokumentu PHSR obce Tvrdošovce nie je vyčerpávajúci. Komplexnú a mnohotvárnú realitu je ťažké exaktne postihnúť, čo je dané zložitou a stochastickou realitou. Avšak programový dokument by mal rámcovo zahŕňať kľúčové problémy a k nim nastavené ciele, realizovaním ktorých by sa mal dosiahnuť širší rozvoj obce v súčasnom programovom období r.2021 – 2027 a v ďalšom post období.

Realizácia všetkých cieľov, opatrení a aktivít pri naplňaní jednotlivých častí stratégie si bude vyžadovať vysokú zaangažovanosť samosprávy obce Tvrdošovce z hľadiska jej ľudských, materiálnych a najmä aj finančných zdrojov.

Z hľadiska ľudských zdrojov sa navrhuje celkové riadenie stratégie previesť do kompetencie Komisie pre regionálny (územný) rozvoj obce, ktorý by podliehal kľúčovým orgánom obce – starostovi a obecnému zastupiteľstvu. Otázky budúceho územného rozvoja obce a s tým súvisiace procedúry pri jeho zabezpečovaní najmä vo vzťahu s partnerskými subjektmi v rámci mikroregiónu Dolné Považie si vyžaduje nasadenie človeka s príslušnými kvalifikačnými predpokladmi.

Z pohľadu finančných zdrojov, obec sa musí opierať o svoj obecný rozpočet a o jeho návrhu rozdelenia finančných prostriedkov do jednotlivých rozpočtových kapitol v budúcich obdobiach. Obec pri plánovaní výdavkov, vrátane výdavkov na svoj územný rozvoj musí zohľadňovať svoju východiskovú situáciu najmä v zmysle plánovaných investičných projektov a nákladov dlhovej služby obce.

Vhodným nástrojom pomoci pri realizovaní predmetných cieľov je aj zvýšenie záujmu obce o možnosti čerpania zdrojov zo EŠIF v novom programovom období, buď na individuálnej báze alebo v rámci zoskupenia mikroregiónu **Dolné Považie**. Alternatívou sú i národné zdroje so zameraním na určité projekty v oblasti infraštruktúry ŽP, obnovy dediny (Enviromentálny fond, Program obnovy dediny a iné). Na vypracovanie projektu, môže obec využiť i služby regionálnej rozvojovej agentúry.

V súčasnosti sa v novom programovom období uvažuje u širšej decentralizácii riadenia miestneho ekonomického rozvoja a regionálnej politiky na regionálnu a miestnu úroveň. I keď rámec tejto politiky ešte nie je definovaný jeho realizácia v budúcnosti by mohla priniesť obci dodatočný rozvojový impulz v zmysle opatrení „šitých na mieru“ potrebám obce a jej obyvateľom.

10.1.Implementačný rámec špecifických cieľov a opatrení

Prierezový cieľ:	Zaangažovanosť samosprávy
Špecifické ciele a opatrenia	V súčasnosti obec ako fungujúca samosprávna entita pozostáva z určitej hierarchie orgánov a subjektov, ktorý má presne vymedzenú náplň práce a kompetencie. Preto úlohy spojené s plánovaním place-based ekonomického rozvoja obce je veľmi náročné delegovať na existujúce subjekty. Otázka plánovania, manažmentu, implementovania, monitorovania, hodnotenia a kontroly si taktiež vyžaduje veľa času a zodpovednosti. Delegovanie kompetencií v oblasti riadenia rozvojových projektov obce v programovom období 2021 – 2027 na zamestnanca, resp. odbor/oddelenie obecného úradu by mohlo výrazne napomôcť k plynulej implementácii investičných projektov obce pre toto obdobie.

	<i>V prípade väčších samospráv sa odporúča aj zostavenie Komisie pre regionálny rozvoj obce ako nástroj inštitucionálnej podpory vo vzťahu k napĺňaniu cieľov programu PHSR ako i pri strategickom riadení rozvojových projektov obce.</i>
Špecifický cieľ	<i>Delegácia kompetencií za riadenie rozvojových projektov v programovom období 2021 - 2027</i>
Očakávaný dopad:	Vytvorená Komisia pre regionálny rozvoj obce by zabezpečovala všetky úlohy spojené s plánovaním všestranného rozvoja obce, navrhovaním riešenia pre hlavné problémy obce a riadenie externých vzťahov obce s partnermi. Pôsobila by a zodpovedala sa ako jeden z kľúčových poradných orgánov starostovi obce a obecnému zastupiteľstvu.
Opatrenie:	1.1. Vytyčovanie a formulácia politík pre identifikované prioritné cieľové oblasti územného rozvoja obce
Popis:	Vytvorená Komisia pre regionálny rozvoj obce by v náplni svojej práce formulovala politiky, ktoré by prispievali k riešeniu kľúčových problémov a viedli by k budúcemu rozvoju obce. Politiky by sa zakladali na súčasných prioritných oblastiach územného rozvoja obce.
Rámcové aktivity:	- Poverenie Komisie pre regionálny rozvoj obce - Vymedzenie kompetencií Komisie pre regionálny rozvoj obce - Vymedzenie kľúčových oblastí pre pôsobenie Komisie pre regionálny rozvoj obce - Uvedenie Komisie pre regionálny rozvoj obce do praxe
Cieľové skupiny:	- Obyvatelia obce
Spolupracujúce a implementujúce subjekty:	- Obec - Občianske združenia - Podnikatelia
Predpokladaná doba trvania:	Krátke obdobie (1 – 3 roky)
Zdroje financovania:	
Indikátor výsledku:	- Hodnotiace správy o činnosti Komisie pre regionálny rozvoj obce za príslušné obdobie (rok) - Uzavreté a zrealizované politiky a opatrenia v rámci politík (počet, vymedzenie z časového, obsahového a priestorového hľadiska)

Prierezový cieľ:	Zaangažovanosť samosprávy
Špecifické ciele a opatrenia	
Špecifický cieľ	<i>Delegácia kompetencií za riadenie rozvojových projektov v programovom období 2021 - 2027</i>

Očakávaný dopad:	Poverená Komisia pre regionálny rozvoj obce by zabezpečovala všetky úlohy spojené s plánovaním všestranného rozvoja obce, navrhovaním riešenia pre hlavné problémy obce a riadenie externých vzťahov obce s partnermi. Pôsobila by a zodpovedala sa ako jeden z kľúčových poradných orgánov starostovi obce a obecnému zastupiteľstvu.
Opatrenie:	1.2. Manažment externých vzťahov v rámci MAS Dolné Považie a poradný orgán pri príprave projektov pre programové obdobie 2021-2027
Popis:	V súvislosti s členstvom obce Tvrdošovce v združení MAS Dolné Považie by činnosť Komisie pomáhala koordinovať východiskovú pozíciu a záujmy obce pri rokovaní o spoločných projektoch a iniciatívach v rámci daného združenia. Rovnaká úloha by mohla Komisii prináležať pri rozhodovaní sa o kľúčových prioritách v rámci realizácie miestneho ekonomického rozvoja obce v programovom období 2021 - 2027
Rámcové aktivity:	- Prítomnosť Komisie ako prísediaceho na kľúčových rokovaníach predstaviteľov MASky - Zastupovanie obce v odbornej rovine na rokovaníach s inými orgánmi MASky resp. s pracovnými skupinami v rámci MASky - Informovanie a poradenská činnosť predstaviteľov obce zo strany Komisie ohľadom budúcich aktivít v MASke
Cieľové skupiny:	- Obec - Predstavitelia obce - Obyvatelia obce
Spolupracujúce a implementujúce subjekty:	- Obec - Občianske združenia - Podnikatelia
Predpokladaná doba trvania:	Krátke obdobie (1 – 3 roky)
Zdroje financovania:	
Indikátor výsledku:	- Hodnotiace správy Komisie o činnosti MASky za príslušné obdobie (rok) - Stanoviská Komisie k navrhovaným opatreniam a aktivitám v rámci MASky

Prierezový cieľ:	Zaangažovanosť samosprávy
Špecifické ciele a opatrenia	

Špecifický cieľ	<i>Delegácia kompetencií za riadenie rozvojových projektov v programovom období 2014 - 2020</i>
Očakávaný dopad:	Vytvorená Komisia pre regionálny rozvoj by zabezpečovala všetky úlohy spojené s plánovaním všestranného rozvoja obce, navrhovaním riešenia pre hlavné problémy obce a riadenie externých vzťahov obce s partnermi. Pôsobila by a zodpovedala sa ako jeden z kľúčových poradných orgánov starostovi obce a obecnému zastupiteľstvu.
Opatrenie:	1.3. Zastupovanie obce v oblasti „public relation“ a v otázkach riešeni vnútorných problémov obce a mobilizácii občanov a spolkov pri riešení týchto problémov
Popis:	V rámci pôsobenia obce ako inštitúcie vo vzťahu k občanom a obyvateľom obce je dôležitá spätná väzba obyvateľov smerom ku krokom samosprávy. Taktiež je dôležité zvyšovať povedomie občanov o dianí v obci a dokonca zapájať občanov prostredníctvom občianskych združení do riadenia obce. Komisia v rámci svojej náplni práce by mohol zodpovedať aj za riadenie „public relation“ v obci.
Rámcové aktivity:	- Komunikácia Komisie zodpovedajúcej za PR s občanmi, občianskymi združeniami o dianí v obci a mikroregióne - Používanie nástrojov masmediálnej komunikácie v komunikácii s verejnosťou - Pravidelné stretávanie sa Komisie s občanmi pri riešení určitých problémov, ohrozujúcimi budúci rozvoj obce, stretávanie sa pri tvorbe spoločenských podujatí a pod.
Cieľové skupiny:	- Obec - Predstavitelia obce - Obyvatelia obce
Spolupracujúce a implementujúce subjekty:	- Obec - Občianske združenia - Podnikatelia
Predpokladaná doba trvania:	Krátke obdobie (1 – 3 roky)
Zdroje financovania:	
Indikátor výsledku:	- Hodnotiace správy Komisie za oblasť PR za príslušné obdobie (rok) - Správy Komisie zo stretnutí s predstaviteľmi občianskych združení a pod.

Priorita I:	Hospodárstvo
Špecifické ciele a opatrenia	Vysporiadané vlastnícke vzťahy sú základom pre efektívne riadenie a nakladanie s materiálnymi a technickými zdrojmi obce v zmysle jej ďalšieho rozvoja.
Špecifický cieľ	<i>Vysporiadanie vlastníckych vzťahov smerom k určitým nehnuteľnostiam schopným prinášať zisk alebo úžitok</i>
Očakávaný dopad:	Vysporiadané vlastnícke vzťahy smerom k vybraným nehnuteľnostiam v strednodobom období zabezpečí ich riadne využívanie obcou pre verejné účely a zároveň pre účely rozvoja obce.
Opatrenie:	1.1 Identifikácia a transpozícia nehnuteľností (pozemky, budovy) potenciálne využiteľných pre miestny ekonomický rozvoj, do majetku obce
Popis:	Nehnuteľnosti vždy predstavovali aktívum, ktorý bol trvalým uchovávateľom hodnoty. Hodnota takýchto aktív v čase kolíše, avšak možno ju zvýšiť zainvestovaním do nehnuteľností (infraštruktúra, renovácia fyzického kapitálu). Zo štatistického výberového skúmania, ako i z riadeného rozhovoru vyplynulo, že v obci by sa malo nachádzať viacero nehnuteľností aktuálne neobývaných resp. nevyužívaných, ktoré možno potenciálne využiť pre budúci územný rozvoj obce. Presnejšie jedná sa predovšetkým o pozemky lokalizované na: 1. Cintorínskej ul. – približne 1 ha pozemkov lokalizovaných v intraviláne s nevysporiadanými vlastníckymi vzťahmi, a prítomnosťou vecných bremien 2. Bernoláková ul., resp. Dolná ul. - pozemky a zastavané plochy lokalizované v intraviláne obce s nevysporiadanými vlastníckymi vzťahmi so zámerom vybudovanie IBV a ostatných zariadení občianskej vybavenosti 3. Golgota ul. – súbor parciel s približnou výmerou 21 000 m² vo veľkej miere vysporiadaných, lokalizovaných na okraji intravilánu obce so zmiešanou funkciou a rôznym charakterom vecných bremien, so predbežným zámerom vybudovania domova dôchodcov 4. Novozámocka cesta – pozemky a zastavané plochy s výmerou 2500 m² s vysporiadanými vlastníckymi vzťahmi, lokalizovaných v intraviláne obce, bez vecných bremien so zámerom vybudovania obecného trhoviska Potenciálne nehnuteľnosti môže obec využiť jednak pre vlastnú potrebu (aktívna časť majetkovej bilancie) alebo ich môže využiť pre vyššie uvedené projektové zámery. Vedľajším efektom opatrenia by bolo vytvorenie pozemkovej banky nehnuteľností určenej pre potreby územného rozvoja obce.

Rámcové aktivity:	- Identifikácia potenciálnych nehnuteľností (pozemky, stavby) vhodných na územný rozvoj obce - Príprava projektu jednoduchých pozemkových úprav (rokovanie s vlastníckmi a spoluvlastníkmi, resp. so zástupcami vlastníkov, orgány miestnej štátnej správy) - Realizácia projektu jednoduchých pozemkových úprav (mapovanie územia, súpis a ocenenie pozemkov, register nového stavu) - Transpozícia pozemkov do vlastníctva obce (výkup pozemkov, dlhodobý prenájom pozemkov)
Cieľové skupiny:	- Obyvatelia obce a obyvatelia širšieho regiónu - Podnikatelia, potencionálni investori
Spolupracujúce a implementujúce subjekty:	- Samospráva a orgány samosprávy - Podnikatelia - Externé subjekty
Predpokladaná doba trvania:	Stredné obdobie (4 - 6 roky)
Zdroje financovania:	Rozpočet obce
Indikátor výsledku:	- Výmera pozemkov s vysporiadanými vlastníckymi vzťahmi - Výmera pozemkov získaných do vlastníctva, resp. dlhodobého prenájmu zo strany obce

Priorita I:	Hospodárstvo
Špecifické ciele a opatrenia	Vonkajšie trhovisko môže predstavovať jeden z pilierov miestnej ekonomiky a zároveň cieľavedomé využívanie endogénneho potenciálu územia
Špecifický cieľ	<i>Rozvoj hospodárskych činností založených na lokalizačných faktoroch územia</i>
Očakávaný dopad:	Výbudovanie vonkajšieho trhoviska a vytvorenie digitálnej on-line obchodnej platformy prispeje k stimulácii miestnej ekonomiky, podpore miestneho trhu a tvorbe dôchodkov drobných pestovateľov a remeselníkov.
Opatrenie:	2.1 Podpora predaja domácich výrobkov pre obyvateľov obce a širokého okolia
Popis:	Obec Tvrdošovce vďaka svojej vidieckej polohe sa vyznačuje priaznivou skladbou svojho pôdneho fondu, kde až 80% výmery územia obce pripadá na ornú pôdu. V rámci podnikateľskej štruktúry obce pôsobia podniky v oblasti agrosektora a v rámci občianskej spoločnosti pôsobí v obci miestne poľovnícke či rybárske združenie. Jednotlivé subjekty by časť svojej produkcie mohli realizovať i na miestnom trhu za vytvorenia náležitých

	podmienok. Týkalo by sa to predovšetkým poľnohospodárskych produktov rastlinného a živočíšneho pôvodu; najmä ovocia, zeleniny, mliečnych výrobkov rýb a poľovnej zvery. Predpokladom je vytvorenie centrálneho trhoviska – <i>gazdovského dvora</i>, ako miesta obchodu a predaja. Rozvoj miestneho trhu pomôže stimulovať ekonomiku obce s potenciálnym dopadom na tvorbu dôchodkov drobných pestovateľov a predajcov, ako i s pozitívnym dopadom na rozpočet obce v zmysle získania výnosu z tržnej dane. Súčasťou trhoviska môže byť aj vyčlenený sektor pre remeselníkov pre ponuku tradičných i bežných remeselníckych nástrojov a výrobkov. Pozitívnym dopadom by mohlo byť i príspevok k zachovaniu tradičných a v súčasnosti zriedkavých remeselníckych profesií. Sekundárne, vybudovanie trhoviska predpokladá i vytvorenie digitálnej on-line platformy predovšetkým pre účely marketingu a zvýšenie informačného povedomia. Digitálna on-line platforma by mohla zahŕňať jej verejnú dostupnosť na webovej stránke obecného úradu, webovej stránke MAS Dolné Považie, webových stránok propagujúce tradičné remeselné výrobky či predaje agropotravinárskych výrobkov. Na podporu predaja by mohla slúžiť i verejne dostupná mobilná aplikácia (mobile app).
Rámcové aktivity:	- Prieskum záujmu o trhovisko medzi obyvateľmi a potenciálnymi predajcami, dodávateľmi či výrobcami - Projekt výstavby trhoviska (projektová dokumentácia, ekonomická a finančná analýza – development appraisal, bussiness plán) - Územné konania (územné a stavebné konanie, územné rozhodnutie, stavebné povolenie) - Rozhodovanie, riadenie a realizácia výstavby, marketing (verejné obstarávanie, oslovenie a výber nájomníkov, podpis predbežných nájomných zmlúv po právoplatnom stavebnom povolení, rozhodnutie of financovaní, výstavba) - Riadenie a hodnotenie projektu (údržba a prevádzka objektu, návrh a design mobilnej aplikácie, registrácia mobilnej aplikácie na webe, hodnotenie ekonomickej efektívnosti projektu)
Cieľové skupiny:	- Obyvatelia obce a obyvatelia širšieho regiónu - Poľnohospodári a výrobcovia - Občianske združenia
Spolupracujúce a implementujúce subjekty:	- Samospráva - Podnikatelia - Potencionálny investori
Predpokladaná doba trvania:	Krátke obdobie (1 – 3 roky), Stredné obdobie (4 - 6 roky)
Zdroje financovania:	Rozpočet obce
Indikátor výsledku:	- Počet realizovaných jarmokov/predajných dní za kalendárny rok - Počet registrovaných predajcov

	- Výnos dane z trhoviska
Priorita I:	Hospodárstvo
Špecifické ciele a opatrenia	Rozvoj regionálneho cestovného ruchu predstavuje stabilizáciu a diverzifikáciu ekonomickej základne obce s potencionálnymi dopadom na tvorbu podnikateľských príležitostí, pracovných miest a toku dôchodkov do územia.
Špecifický cieľ	Podpora rozvoja služieb cestovného ruchu v obci
Očakávaný dopad:	Rozvoj „produktu“ cestovného ruchu založenom na projekte rozvoja termálneho kúpaliska Tvrdošovce môže prispieť k diverzifikácii ponuky služieb cestovného ruchu na miestnej a regionálnej úrovni, s pozitívnym dopadom na podnikanie a zamestnanosť a tvorbu dôchodkov pre miestne obyvateľstvo.
Opatrenie:	2.2 Podpora rozvoja služieb cestovného ruchu v obci
Popis:	Diverzifikácia ponuky služieb cestovného ruchu založenej na prírodnom kapitále územia a zariadení občianskej vybavenosti pre oblasť cestovného ruchu je základným kameňom zvýšenia návštevnosti územia a vzniku nových ekonomických príležitostí. Hlavným lokalizačným faktorom územia v oblasti rozvoja cestovného ruchu je termálne kúpalisko Tvrdošovce, prevádzkované obcou. I keď zásadný rozvoj kúpaliska z krátkodobého hľadiska je investične náročné, rozvoj miestnej ponuky služieb môže zvýšiť jeho kvalitatívnu úroveň ako i príťažlivosť pre domácich návštevníkov a turistov z regiónu. Z predbežného zistenia vyplýva určitý deficit poskytovaných služieb, najmä v oblasti rýchleho občerstvenia. Z internetového prieskumu vyplynulo, že návštevníci kúpaliska vnímajú ako nedostatok pomerne úzku a jednoduchú ponuku jedál a nápojov poskytovaných na kúpalisku. V tomto prípade z krátkodobého hľadiska možno kvalitu poskytovaných služieb na kúpalisku zvýšiť rozšírením a diverzifikáciou ponuky rýchleho občerstvenia i napríklad obohatením o v súčasnosti populárne a trendové návyky v stravovaní (sushi, raw jedálniček, koktejly a long-drinky, atp.). Možno uvažovať o vytvorení nejakých športovísk, resp. priestorov pre realizáciu voľnočasových aktivít. Ekonomická návratnosť kúpaliska by sa mohla zvýšiť i v prípade možného predĺženia letnej sezóny prevádzky termálneho kúpaliska na jesenné obdobie, keďže bazény sú napúšťané vodou z termálneho prameňa. Výhľadovo je nutné sa snažiť o zvýšenie portfólia ponuky služieb cestovného ruchu aj v spolupráci s inými obcami, čím by sa mohla dosiahnuť

	unifikovaný balíček ponuky služieb cestovného ruchu v rámci MAS Dolné Považie resp. v spolupráci s partnerskými obcami v Maďarsku.
Rámcové aktivity:	- Rozšírenie zóny služieb kúpaliska - Rozšírenie zóny pre voľnočasové aktivity - Nákup/prenájom predajných stánkov rýchleho občerstvenia - Preferenčný výber dodávateľov na základe ich podnikateľského zámeru poskytovania služieb rýchleho občerstvenia - Úprava doby prevádzky kúpaliska v rámci sezóny (v rámci možností)
Cieľové skupiny:	- Obyvatelia obce a obyvatelia širšieho regiónu
Spolupracujúce a implementujúce subjekty:	- Samospráva - Podnikatelia
Predpokladaná doba trvania:	Krátke obdobie (1 - 3 roky)
Zdroje financovania:	Rozpočet obce
Indikátor výsledku:	- Dĺžka obdobia prevádzky kúpaliska - Počet nových voľnočasových aktivít - Počet vytvorených nových prevádzok rýchleho občerstvenia - Počet ponúkaných nových druhov jedál a nápojov - Prírastok finančného výnosu z predaja vstupného a prenájmu - Ukazovateľ prevádzkového cash-flow - Ekonomická návratnosť investície

Priorita I:	Hospodárstvo
Špecifické ciele a opatrenia	Na území obce žije rómska komunita. Rómska problematika je vo všeobecnosti multidimenzionálna, avšak najčastejšie sa týka predovšetkým dlhodobej nezamestnanosti a prípadne nižšej životnej úrovne Rómov. Niekedy v tom môže zohrať úlohu i sociálne vylúčenie. Snahou obce je o integráciu Rómov na miestnom trhu práce čím sa prispeje i k sociálnemu začleneniu Rómov do spoločnosti
Špecifický cieľ	<i>Rozvoj hospodárskych činností založených na lokalizačných faktoroch územia</i>
Očakávaný dopad:	Z dlhodobého hľadiska sa očakáva zvýšenie zamestnanosti Rómov v ekonomicky aktívnom veku s trvalým zamestnaním i mimo aktivačných prác v rámci obecných služieb zamestnanosti.
Opatrenie:	<i>2.2. Politika trhu práce so zameraním na integráciu minoritných komunít</i>

Popis:	Spolupráca s Rómami si vyžaduje osobitný prístup i zaangažovanie človeka, ktorý miestnych Rómov pozná. Projekt integrácie Rómov by mal byť inštitucionalizovaný, to znamená, že by mal človeka, ktorý by mal min. príslušné vzdelanie v danej problematike (napr. i absolvent sociálnej práce), alebo skúsenosti. Na druhej strane, i v rómskej komunite by mal byť človek, ktorý by činnosť za komunitu mohol koordinovať a komunikovať s obcou. V rámci pilotnej fázy projektu by sa začalo s dobrovoľným zamestnávaním vybranej skupiny Rómov, ktorí by realizovali rôzne obecné, pomocné práce (Ak podobná, vyššia uvedená aktivita už v obci funguje, tak by sa mohlo plynulo prikrčiť k druhej fáze). Cieľom intervencie by bolo zvýšiť ich záujem a zabezpečiť nadobudnutie základných pracovných návykov. V prípade väčšej skupiny by uvedená aktivita mohla byť realizovaná cez obecný podnik zameraný obecné služby. V prípade udržania zamestnanosti Rómov, by v ďalšej fáze mohla nastať integrácia na trhu práce súkromných statkov cez rôzne pracovné agentúry alebo náboru okolitých firiem lokalizovaných v priemyselných a logistických parkoch. Problematiku treba riešiť komplexne, do integrácie by bolo vhodné zahrnúť i rodiny zamestnaných Rómov v podobe vzdelávania pre oblasť manažmentu rodinných financií, plánovania úspor a výdavkov, atp. čo by však vyžadovalo osobitné projektové intervencie. Problematiku možno riešiť i na úrovni MAS Dolné Považie keďže určite vo viacerých obciach majú podobný problém.
Rámcové aktivity:	- Štúdiá uskutočniteľnosti - Vypracovanie projektu integrácie Rómov (plánovanie činností, manažment, financovanie, kontrola) - Verejné zhromaždenie Rómov, nábor výberovej skupiny Rómov - Uzatvorenie rámcových podmienok zamestnávania Rómov v rozsahu obecných prác, ustanovenie orgánov koordinácie činností, finančného riadenia a kontroly - Realizácia činností, monitorovanie a hodnotenie naplňovania výsledkov projektu na úrovni výstupov a dopadov - Druhá fáza integrácie Rómov - Šírenie dobrých poznatkov, propagácia a spolupráca na úrovni MAS
Cieľové skupiny:	- MAS Dolné Považie - obec - Podnikatelia v obci a mimo obce
Spolupracujúce a implementujúce subjekty:	- MAS Dolné Považie - obec - Podnikatelia v obci a mimo obce
Predpokladaná doba trvania:	Krátke obdobie (1 – 3 roky) až Stredné obdobie (4– 6 roky), Dlhé obdobie (6 a viac rokov)

Zdroje financovania:	
Indikátor výsledku:	- Počet zamestnaných Rómov/ rok - Počet Rómov zamestnaných mimo obecný podnik, avšak za účasti na program integrácie MRK/ 2 roky - Počet trvalo vytvorených pracovných miest/ 2 roky - Počet Rómskych domácností integrovaných na trh práce/ 3 roky

Priorita I:	Hospodárstvo
Špecifické ciele a opatrenia	Tvorba vlastného podnikateľského prostredia predstavuje stabilizujúci pilier sídelnej ekonomiky. Z dlhodobého hľadiska je nutné budovať miestny ekonomický rozvoj založený predovšetkým na endogénnych zdrojoch územia
Špecifický cieľ	Podpora rozvoja vlastných podnikateľských príležitostí na území obce
Očakávaný dopad:	Z dlhodobého hľadiska sa očakáva tvorba nových podnikateľských príležitostí a subjektov, zvýšenie zamestnanosti a tvorba pridanej hodnoty vychádzajúca z endogénnych zdrojov územia. Možno očakávať rast dôchodkov a zamestnanosti v území s pozitívnym dopadom na verejné financie.
Opatrenie:	3.1 Vytvorenie systému stimulov pre zakladanie a rozvoj podnikov v obci
Popis:	Samospráve sa darí udržiavať si prebytkový rozpočet a aj vynikajúce finančné zdravie, čo vytvára priestor na tvorbu finančných rezerv použiteľných na vlastnú rozvojovú činnosť. V záujme podpory tvorby podnikateľského prostredia v obci sa navrhuje vytvorenie si fondy rizikového kapitálu na podporu začínajúcich podnikateľov – start up. Podpora start-upov by bola realizovaná na základe účasti začínajúceho podnikateľa v obecnom programe pre podnikateľov. Základnou podmienkou uchádzača o podporu je prevádzka firmy v obci. Predmet činnosti začínajúceho podnikateľa by bol jeho hlavným zamestnaním na plný úväzok. Prvým nutným krokom je príprava podnikateľského plánu. Plán by predstavoval vierohodný dokument, ktorý by popisoval navrhovaný produkt, jeho potenciálny trh, technológiu, na ktorej by bol firemný produkt založený a zdroje potrebné k úspechu (čas, peniaze, výrobné zariadenia, zamestnanci). Podmienkou získania rizikového kapitálu je spolufinancovanie podnikateľského nápadu. Maximálny podiel spolufinancovania by bol navrhnutý do 75% z celkového investovaného kapitálu. Jednalo by sa o návratné pôžičky s výhodným úrokom max. do 1% p.a., so splácaním ktorého by sa začalo až keď by firma začala tvoriť obchodný obrat, avšak

	najneskôr do dvoch rokov od obdržania pôžičky. Financovanie by prebiehalo vo dvoch fázach. V prvej fáze by začínajúci podnikateľ mohol obdržať pôžičku od 2 500 do 10 000 € pre prvý rok podnikania. Po prvom roku by začínajúci podnikateľ prezentoval úspešnosť svojho podnikateľského plánu pred odbornou komisiou. Naplnenie záväzných ukazovateľov v rámci podnikania aspoň na 75% by bolo podmienkou obdržania druhej časti pôžičky v rozpätí od 5 000 do 15 000 €. Rozhodnutie o výške financovania by bolo vo výlučnej právomoci komisie. Splácanie celkovej pôžičky (prvej a druhej tranže) by nastalo najskôr po 2 rokoch od začatia podnikania na základe dohodnutého splátkového kalendáru. Existovala by možnosť tzv. štartovacej lehoty, teda času na prípravu na začatie podnikania po schválení podnikateľského plánu a žiadosti o financovanie, avšak maximálne do výšky 3 mesiacov. Odborná komisia by mala uprednostniť predovšetkým podnikateľské zámery s vyššou pridanou hodnotou. Úspechom by bola podpora 1 – 3 začínajúcich podnikateľov za rok. Vo výnimočných prípadoch by mohla byť podporená i činnosť začínajúceho občianskeho združenia ak sa preukáže jeho spoločensky prospešná činnosť pre obyvateľov obce. Podmienky fungovania programu by bolo možné operatívne prispôbovať meniacim sa spoločensko-ekonomickým okolnostiam.
Rámcové aktivity:	- Vytvorenie rozpočtovej kapitoly podnikateľského programu - Vytvorenie odbornej komisie, delegácia kompetencií - Vytvorenie programovej schémy financovania - Zvýšenie verejného povedomia, PR a marketingové aktivity o obecnom programe pre podnikateľov
Cieľové skupiny:	- Obec - Obyvatelia obce - Podnikatelia v obci a mimo obce
Spolupracujúce a implementujúce subjekty:	- Obec - Obyvatelia obce - Podnikatelia v obci a mimo obce
Predpokladaná doba trvania:	Krátke obdobie (1 – 3 roky) až Stredné obdobie (4– 6 roky), Dlhé obdobie (6 a viac rokov)
Zdroje financovania:	- Rozpočet obce
Indikátor výsledku:	- Počet uchádzačov o pôžičku v rámci obecného programu pre podnikanie/rok - Počet podporených uchádzačov/rok - Počet príjemcov (začínajúcich podnikateľov) podporených v rámci II. fázy financovania/rok

	- Počet úspešne ukončených príjemcov v rámci obecného programu pre podnikanie/ 2 roky - Miera návratnosti pôžičiek poskytnutých v rámci obecného programu pre podnikanie/ 3 roky
--	---

Priorita II:	Technická a sociálna infraštruktúra
Špecifický cieľ	<i>Zlepšenie technického stavu dopravnej infraštruktúry</i>
Očakávaný dopad:	Vplyvom realizácie aktivít sa dosiahne zníženie transakčných nákladov pre obec a domácnosti. Zvýšenie kvalitatívnej a kvantitatívnej úrovne prepojenia jednotlivých úsekov zvýši dostupnosť cieľových bodov pre obyvateľov čím sa dosiahne zjednodušenie pohybu obyvateľov a prepravných poskytovateľov služieb. Vybudovanie cyklotrasy predstavuje finančne nenáročnú možnosť prepravy obyvateľov v rámci voľnočasových aktivít.
Opatrenie:	Opatrenie: 1.1 Rekonštrukcia infraštruktúry pre peších
Popis:	Súčasný technický stav niektorých úsekov infraštruktúry pre peších je v technicky nevyhovujúcom stave a môže mať potenciálny negatívny vplyv na zdravie obyvateľov. Rekonštrukciou problémových úsekov sa odstráni riziko zranenia a zvýši sa kvalita mobility pre peších. Spolupráca obyvateľov môže byť spojená s úpravou súkromných pripájacích úsekov na rekonštruovaný úsek.
Rámcové aktivity:	- Identifikácia problémových úsekov - Príprava projektovej dokumentácie a výber partnerského podnikateľského subjektu - Obstaranie materiálu - Realizácia rekonštrukcie
Cieľové skupiny:	- Obec - Obyvatelia obce
Spolupracujúce a implementujúce subjekty:	- Obec - Obyvatelia obce - Podnikatelia v obci a mimo obce
Predpokladaná doba trvania:	Krátke obdobie (1 – 3 roky)
Zdroje financovania:	- Rozpočet obce Možnosti pre obec v rámci programového obdobia (ďalej len PO) 2014-2020: - Integrovaný regionálny operačný program - Operačný program Ľudské zdroje Nové PO 2021 – 2027: Operačný program Slovensko pre roky 2021-2027 Možnosti z národných zdrojov: - Ministerstvo financií SR - Ministerstvo dopravy a výstavby SR

Indikátor výsledku:	- Dĺžka zrekonštruovanej infraštruktúry pre peších

Priorita II:	Technická a sociálna infraštruktúra
Špecifický cieľ	Zlepšenie technického stavu dopravnej infraštruktúry
Očakávaný dopad:	Vplyvom realizácie aktivít sa dosiahne zníženie transakčných nákladov pre obec a domácnosti. Zvýšenie kvalitatívnej a kvantitatívnej úrovne prepojenia jednotlivých úsekov zvýši dostupnosť cieľových bodov pre obyvateľov čím sa dosiahne zjednodušenie pohybu obyvateľov a prepravných poskytovateľov služieb. Vybudovanie cyklotrasy predstavuje finančne nenáročnú možnosť prepravy obyvateľov v rámci voľnočasových aktivít.
Opatrenie:	Opatrenie: 1.2 Rekonštrukcia vybraných cestných úsekov
Popis:	Súčasný technický stav vybraných cestných úsekov je nevyhovujúci. S rastúcim trendom užívania motorových vozidiel rastú aj požiadavky na technický stav infraštruktúry. Kvalita ciest je dôležitá z hľadiska prevencie zdravotných rizík pre účastníkov cestnej premávky, servisných nákladov majiteľov motorových vozidiel spojených s opravami a dostupnosti tovarov a služieb, ktoré je potrebné prepraviť ku koncovému užívateľovi. Spolupráca obyvateľov bude spojená s úpravou súkromných pripájacích úsekov na rekonštruovaný cestný úsek.
Rámcové aktivity:	- Identifikácia problémových úsekov - Príprava projektovej dokumentácie a výber partnerského podnikateľského subjektu - Obstaranie materiálu - Realizácia rekonštrukcie
Cieľové skupiny:	- Obec - Obyvatelia obce
Spolupracujúce a implementujúce subjekty:	- Obec - Obyvatelia obce - Podnikatelia v obci a mimo obce
Predpokladaná doba trvania:	Krátke obdobie (1 – 3 roky) až stredné obdobie (3 – 5 rokov)
Zdroje financovania:	- Rozpočet obce Možnosti pre obec v rámci programového obdobia (ďalej len PO) 2014-2020: - Integrovaný regionálny operačný program - Operačný program Ľudské zdroje Nové PO 2021 – 2027: - Operačný program Slovensko pre roky 2021-2027 Možnosti z národných zdrojov:

	- Ministerstvo financií SR - Ministerstvo dopravy a výstavby SR
Indikátor výsledku:	- Dĺžka zrekonštruovaných cestných úsekov

Priorita II:	Technická a sociálna infraštruktúra
Špecifický cieľ	<i>Zlepšenie technického stavu dopravnej infraštruktúry</i>
Očakávaný dopad:	Vplyvom realizácie aktivít sa dosiahne zníženie transakčných nákladov pre obec a domácnosti. Zvýšenie kvalitatívnej a kvantitatívnej úrovne prepojenia jednotlivých úsekov zvýši dostupnosť cieľových bodov pre obyvateľov čím sa dosiahne zjednodušenie pohybu obyvateľov a prepravných poskytovateľov služieb. Vybudovanie cyklotrasy predstavuje finančne nenáročnú možnosť prepravy obyvateľov v rámci voľnočasových aktivít.
Opatrenie:	Opatrenie: 1.3 Vybudovanie cestného prepojenia medzi ul. Gaštanovou a Golgotou
Popis:	Z hľadiska počtu obyvateľov možno obec považovať za mestské sídlo. Z tohto dôvodu je nevyhnutná dobre vybudovaná cestná sieť, ktorá umožňuje rýchlu dostupnosť a prepravu nielen pre obyvateľov, ale hlavne pre záchranné zložky v prípade nutnosti. Dostupnosť do niektorých oblastí je preto časovo limitovaná vzájomným prepojením cieľových bodov. S cieľom zefektívnenia dostupnosti sa rozhodla obec realizovať výstavbu cestného prepojenia medzi ul. Gaštanovou a Golgotou, ktoré umožní jednoduchší prístup pre záchranné zložky ako aj obyvateľov obce.
Rámcové aktivity:	- Identifikácia predpokladaného spojovacieho úseku a prípadné vysporiadanie vlastníckych vzťahov - Realizácia meracích prác za účelom vypracovania projektovej dokumentácie a odhadu nákladov - Príprava projektovej dokumentácie a výber partnerského podnikateľského subjektu - Obstaranie materiálu - Realizácia výstavby - Kolaudácia vybudovaného úseku
Cieľové skupiny:	- Obec - Obyvatelia obce

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:	- Obec - Obyvatelia obce - Podnikatelia v obci a mimo obce
Predpokladaná doba trvania:	Krátke obdobie (1 – 3 roky) až stredné obdobie (3 – 5 rokov)
Zdroje financovania:	- Rozpočet obce
Indikátor výsledku:	- Dĺžka vybudovaného cestného prepojenia medzi ul. Gaštanovou a Golgotou

Priorita II:	Technická a sociálna infraštruktúra
Špecifický cieľ	<i>Zlepšenie technického stavu dopravnej infraštruktúry</i>
Očakávaný dopad:	Vplyvom realizácie aktivít sa dosiahne zníženie transakčných nákladov pre obec a domácnosti. Zvýšenie kvalitatívnej a kvantitatívnej úrovne prepojenia jednotlivých úsekov zvýši dostupnosť cieľových bodov pre obyvateľov čím sa dosiahne zjednodušenie pohybu obyvateľov a prepravných poskytovateľov služieb. Vybudovanie cyklotrasy predstavuje finančne nenáročnú možnosť prepravy obyvateľov v rámci voľnočasových aktivít.
Opatrenie:	Opatrenie: 1.4 Vybudovanie cyklotrasy
Popis:	V súčasnosti je na celoeurópskej úrovni kladený dôraz na znižovanie emisií CO2 prostredníctvom využívania alternatívnych palív a foriem dopravy. Jednou z týchto foriem je aj cyklistická doprava. Z hľadiska svojej polohy má obec potenciál pre vybudovanie cyklotrasy, ktorá na jednej strane umožní obyvateľom využívať alternatívnu formu dopravy v obci a jej okolí a na strane druhej vytvorí jednu z možností pre voľnočasové aktivity.
Rámcové aktivity:	- Identifikácia predpokladaného úseku cyklotrasy a prípadné vysporiadanie vlastníckych vzťahov - Realizácia meracích prác za účelom vypracovania projektovej dokumentácie a odhadu nákladov - Príprava projektovej dokumentácie a výber partnerského podnikateľského subjektu - Obstaranie materiálu - Realizácia výstavby - Kolaudácia vybudovaného úseku
Cieľové skupiny:	- Obec - Obyvatelia obce

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:	- Obec - Podnikatelia v obci a mimo obce
Predpokladaná doba trvania:	Krátke obdobie (1 – 3 roky) až stredné obdobie (3 – 5 rokov)
Zdroje financovania:	- Rozpočet obce Možnosti pre obec v rámci programového obdobia (ďalej len PO) 2014-2020: - Integrovaný regionálny operačný program Nové PO 2021 – 2027: Operačný program Slovensko pre roky 2021-2027 Možnosti z národných zdrojov: - Ministerstvo financií SR - Ministerstvo dopravy a výstavby SR
Indikátor výsledku:	- Dĺžka vybudovanej cyklotrasy

Priorita II:	Technická a sociálna infraštruktúra
Špecifický cieľ	Zlepšenie technického stavu vodovodnej infraštruktúry
Očakávaný dopad:	Zásobovanie vodou a odvádzanie odpadových vôd predstavuje jeden z životných štandardov súčasnosti. Mnoho obcí na Slovensku, vrátane Tvrdosoviec stále nemá vybudovanú kanalizačnú sieť. Tento stav je z dlhodobého hľadiska neudržateľný s pretrvávajúcim negatívnym výhľadom v oblasti kvality životného prostredia a života obyvateľov. Na druhej strane má obec vybudovanú zásobovaciu vodovodnú infraštruktúru. Avšak podobne ako aj v iných obciach na Slovensku sa jedná o zastaralú sieť, ktorá nespĺňa kvalitatívne a kvantitatívne požiadavky kladené na jej využívanie. V obci je potrebná výmena zásobovacích úsekov, čím sa zlepší zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou.
Opatrenie:	Opatrenie: 2.1 Výmena vodovodného potrubia na vybraných úsekoch
Popis:	Technický stav vodovodnej infraštruktúry v obci je zastaraný a technicky nevyhovujúci. Výmena rizikových úsekov zahŕňa inštaláciu väčšieho potrubia, ktorý zvýši dostupné množstvo pre obyvateľov. Zároveň sa zvýši kvalita vody poskytovaná obyvateľstvu a zníži frekvencia prerušení zásobovania v dôsledku opráv.
Rámcové aktivity:	- Posúdenie technického stavu vodovodnej infraštruktúry - Identifikácia problémových úsekov - Vypracovanie projektovej dokumentácia na rekonštrukciu - Vytvorenie partnerstva s podnikateľským subjektom zaoberajúcim sa predmetnou činnosťou - Rekonštrukcia vybraných úsekov vodovodnej infraštruktúry
Cieľové skupiny:	- Obec - Obyvatelia obce
Spolupracujúce a implementujúce subjekty:	- Obec - Podnikatelia v obci a mimo obce
Predpokladaná doba trvania:	Krátke obdobie (1 – 3 roky) až stredné obdobie (3 – 5 rokov)
Zdroje financovania:	- Rozpočet obce Možnosti pre obec v rámci programového obdobia (ďalej len PO) 2014-2020: - Operačný program Kvalita životného prostredia - Operačný program Ľudské zdroje - Integrovaný regionálny operačný program Nové PO 2021 – 2027: - Operačný program Slovensko 2021 – 2027

	Možnosti z národných zdrojov: Environmentálny fond
Indikátor výsledku:	- Dĺžka zrekonštruovanej vodovodnej infraštruktúry - Počet obyvateľov napojených na obnovenú vodovodnú infraštruktúru

Priorita II:	Technická a sociálna infraštruktúra
Špecifický cieľ	<i>Zlepšenie technického stavu vodovodnej infraštruktúry</i>
Očakávaný dopad:	Zásobovanie vodou a odvádzanie odpadových vôd predstavuje jeden z životných štandardov súčasnosti. Mnoho obcí na Slovensku, vrátane Tvrdošoviec stále nemá vybudovanú kanalizačnú sieť. Tento stav je z dlhodobého hľadiska neudržateľný s pretrvávajúcim negatívnym výhľadom v oblasti kvality životného prostredia a života obyvateľov. Na druhej strane má obec vybudovanú zásobovaciu vodovodnú infraštruktúru. Avšak podobne ako aj v iných obciach na Slovensku sa jedná o zastaralú sieť, ktorá nespĺňa kvalitatívne a kvantitatívne požiadavky kladené na jej využívanie. V obci je potrebná výmena zásobovacích úsekov, čím sa zlepši zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou.
Opatrenie:	Opatrenie: 2.2 Výstavba kanalizácia
Popis:	Cieľom tohto opatrenia je zvýšenie kvality života v obci a zvýšenie kvality životného prostredia. Vzhľadom na to, že budovanie kanalizácie je finančne náročný proces nie je možné aby si obec samostatne vybudovala verejnú kanalizáciu. Obec okrem vlastných zdrojov získala aj dotáciu. Aktuálne prebieha prvá fáza budovania na vybraných uliciach a výstavba 8 km úseku smerom na Palárikovo, kde sa napojí na ČOV smerom na Nové Zámky .
Rámcové aktivity:	- Vypracovanie projektovej dokumentácie a vytvorenie partnerstva s podnikateľským subjektom zaoberajúcim sa predmetnou činnosťou - Identifikácia úsekov pre kanalizáciu a prípadne vysporiadania vlastníckych vzťahov - Výkopové práce spojené s prípravou budovania kanalizácie - Výstavba kanalizácie a realizácia tlakových skúšok
Cieľové skupiny:	- Obec - Obyvatelia obce
Spolupracujúce a implementujúce subjekty:	- Obec - Podnikatelia v obci a mimo obce

Predpokladaná doba trvania:	Krátke obdobie (1 – 3 roky) až stredné obdobie (3 – 5 rokov)
Zdroje financovania:	- Rozpočet obce Možnosti pre obec v rámci programového obdobia (ďalej len PO) 2014-2020: - Operačný program Kvalita životného prostredia - Operačný program Ľudské zdroje - Integrovaný regionálny operačný program Nové PO 2021 – 2027: Operačný program Slovensko 2021 – 2027 Možnosti z národných zdrojov: Environmentálny fond
Indikátor výsledku:	- Dĺžka vybudovanej kanalizačnej siete - Počet domácností napojených na kanalizáciu

Priorita II:	Technická a sociálna infraštruktúra
Špecifický cieľ	<i>Zlepšenie technického stavu prvkov sociálnej infraštruktúry</i>
Očakávaný dopad:	Renovácia a dobudovanie prvkov sociálnej infraštruktúry bude mať priaznivý vplyv na zvýšenie kvality života pre obyvateľov.
Opatrenie:	Opatrenie: 3.1 Rekonštrukcia budovy denného stacionára
Popis:	Obec poskytuje sociálnu starostlivosť pre seniorov prostredníctvom denného stacionára, ktorý je využívaný 10 hodín denne. Budova stacionára je vo vlastníctve obce, ale jej technický stav je nevyhovujúci v dôsledku poškodenej strešnej krytiny, ktorá presakuje. Postupne dochádza k degradácii budovy a kvality poskytovaných služieb. Cieľom opatrenia je rekonštrukcia strešnej krytiny, ktorá odstráni problémy so zatekaním v budove a tým nákladom spojených s údržbou. Následne sa predpokladá zvýšenie počtu klientov využívajúcich služby stacionára.
Rámcové aktivity:	- Posúdenie súčasného technického stavu budovy a identifikácia problémov - Vypracovanie projektovej dokumentácie a odhadu predpokladaných nákladov - Uzatvorenie partnerstva s podnikateľským subjektom - Rekonštrukcia strešnej krytiny - Kolaudácia
Cieľové skupiny:	- Obec - Obyvatelia obce

Spolupracujúce a implementujúce subjekty:	- Obec - Podnikatelia v obci a mimo obce
Predpokladaná doba trvania:	Krátke obdobie (1 – 3 roky) až stredné obdobie (3 – 5 rokov)
Zdroje financovania:	- Rozpočet obce Možnosti pre obec v rámci programového obdobia (ďalej len PO) 2014-2020: - Operačný program Kvalita životného prostredia - Integrovaný regionálny operačný program Nové PO 2021 – 2027: Operačný program Slovensko 2021 – 2027 Možnosti z národných zdrojov: Environmentálny fond – zatepľovanie verejných budov
Indikátor výsledku:	- Pokles režijných nákladov - Nárast klientov využívajúcich denný stacionár

Priorita II:	Technická a sociálna infraštruktúra
Špecifický cieľ	<i>Zlepšenie technického stavu prvkov sociálnej infraštruktúry</i>
Očakávaný dopad:	Renovácia a dobudovanie prvkov sociálnej infraštruktúry bude mať priaznivý vplyv na zvýšenie kvality života pre obyvateľov.
Opatrenie:	Opatrenie: 3.2 Výstavba sociálnych bytov
Popis:	V obci sú prítomní aj sociálne znevýhodnené skupiny obyvateľov, ktoré majú problém s ubytovaním. Obec sa rozhodla pomôcť týmto obyvateľom prostredníctvom vybudovania a následného prenajímajania sociálnych bytov. Realizácia tohto zámeru je možná niekoľkými smermi. Jedným z nich je výstavba novej bytovej budovy na pozemku obce. Druhou možnosťou je renovácia budovy vo vlastníctve obce, napr. bývalého zdravotného strediska. Konečná verzia sa rozhodne na základe analýzy výdavkov obidvoch možností.

Rámcové aktivity:	- Vypracovanie projektovej dokumentácie, spracovanie analýzy výdavkov a rozhodnutie - Uzatvorenie partnerstva s podnikateľským subjektom - Realizácia výstavby, resp. rekonštrukcie budovy za účelom vybudovania sociálnych bytov - Kolaudácia bytového domu
Cieľové skupiny:	- Obec - Obyvatelia obce
Spolupracujúce a implementujúce subjekty:	- Obec - Podnikatelia v obci a mimo obce
Predpokladaná doba trvania:	Stredné obdobie (3 – 5 rokov) až dlhé obdobie (5 – 10 rokov)
Zdroje financovania:	- Rozpočet obce - Dotácia v rámci Štátneho fondu rozvoja bývania Možnosti pre obec v rámci programového obdobia (ďalej len PO) 2014-2020: Integrovaný regionálny operačný program Operačný program Ľudské zdroje Nové PO 2021 – 2027: Operačný program Slovensko 2021 – 2027 Možnosti z národných zdrojov: Štátny fond rozvoja bývania
Indikátor výsledku:	- Počet vybudovaných bytových jednotiek - Počet obsadených bytových jednotiek

Priorita III:	Životné prostredie
Špecifický cieľ	<i>Zefektívnenie odpadového hospodárstva v obci</i>
Očakávaný dopad:	Vybudovaním zberného dvora sa zvýši podiel separovaného odpadu na celkovom vyprodukovanom odpade v obci, čo bude mať pozitívny dopad na kvalitu životného prostredia v okolí obce.

Opatrenie:	Opatrenie: 1.1 Vybudovanie a sprevádzkovanie zberného dvora na stavebný odpad a komunálny odpad
Popis:	V rámci zefektívnenia narábania s odpadom a zvýšenými požiadavkami na separáciu odpadu sa obec rozhodla vybudovať zberný dvor. Aktuálne podiel separovaného odpadu predstavuje 1/3, čo je z pohľadu znižovania záťaže životného prostredia a udržania kroku s trendmi na národnej a medzinárodnej úrovni nepostačujúce. Cieľom opatrenia je zvýšenie úrovne vyseparovaného odpadu a zníženie počtu nelegálnych skládok.
Rámcové aktivity:	- Vymedzenie lokality a posúdenie vhodnosti pre zberný dvor - Vybudovanie základnej infraštruktúry pre zberný dvor a obstaranie inventára - Informovanie verejnosti prostredníctvom komunikačných kanálov, ktoré má obec k dispozícii
Cieľové skupiny:	- Obec - Obyvatelia obce
Spolupracujúce a implementujúce subjekty:	- Obec - Obyvatelia obce - Podnikatelia v obci a mimo obce
Predpokladaná doba trvania:	Stredné obdobie (3 – 5 rokov)
Zdroje financovania:	- Rozpočet obce Možnosti pre obec v rámci programového obdobia (ďalej len PO) 2014-2020: - Operačný program Kvalita životného prostredia - Operačný program Ľudské zdroje Predpoklad v rámci nového PO 2021 – 2027: Operačný program Slovensko 2021 – 2027 Možnosti z národných zdrojov: Environmentálny fond
Indikátor výsledku:	- Počet obyvateľov využívajúci služby zberného dvora - Podiel separovaného odpadu na celkovom vyprodukovanom odpade

Priorita III:	Životné prostredie
Špecifický cieľ	<i>Zabezpečenie prevencie voči následkom spôsobených povodňami v dôsledku živelných pohrôm</i>
Očakávaný dopad:	Realizácia protipovodňových opatrení zníži riziko výskytu povodní v obci a prispeje k zvýšeniu kvality života v obci.
Opatrenie:	Opatrenie: 2.1 Revitalizácia protipovodňovej infraštruktúry v obci
Popis:	Obec v spolupráci s obyvateľmi môže realizovať opatrenia zamerané na zmiernenie škôd spôsobených povodňami spôsobených spodnými vodami v období výdatných dažďov. Realizáciou týchto aktivít sa dosiahne zvýšenie kvality života obyvateľov a bude mať pozitívny dopad na rozsah materiálnych škôd v prípade živelných pohrôm. Cieľom tohto opatrenia je revitalizácia a dobudovanie rigolov v okolí cestných komunikácií s cieľom zníženia rizík spojených s povodňami.
Rámcové aktivity:	- Vypracovanie projektovej dokumentácie odvodňovacej infraštruktúry a odhad nákladov - Realizácia revitalizácie existujúcich prvkov a výstavba nových prvkov odvodňovacej infraštruktúry
Cieľové skupiny:	- Obec - Obyvatelia obce
Spolupracujúce a implementujúce subjekty:	- Obec - Obyvatelia obce - Podnikatelia v obci a mimo obce
Predpokladaná doba trvania:	Krátke (1 – 3 roky) až stredné obdobie (3 – 5 rokov)
Zdroje financovania:	- Rozpočet obce Možnosti pre obec v rámci programového obdobia (ďalej len PO) 2014-2020: - Operačný program Kvalita životného prostredia Predpoklad v rámci nového PO 2021 – 2027: - Operačný program Slovensko 2021 – 2027 Možnosti z národných zdrojov: - Environmentálny fond
Indikátor výsledku:	- Dĺžka zrenovovaných úsekov odvodňovacej infraštruktúry - Dĺžka vybudovaných úsekov odvodňovacej infraštruktúry

Priorita III:	Životné prostredie
Špecifický cieľ	<i>Aplikácia preventívnych opatrení voči dopadom klimatických zmien</i>
Očakávaný dopad:	Realizácia opatrní v rámci tohto cieľa prispeje k zvýšeniu rozlohy zelených plôch v obci.
Opatrenie:	Opatrenie: 3.1 Zvýšenie zelených plôch v obci
Popis:	Výsadba vybraných typov flóry, prevažne drevín poskytuje environmentálne služby vo vzťahu k urbanizovanému prostrediu. Prvky zelene plnia tak klimatické, pôdoochranné a vodochranné funkcie, v rámci ktorých vplývajú na mikroklimu prostredia, ochranu pôdy pred vonkajšími deštruktívnymi procesmi či reguláciu vsakovania atmosférických zrážok a vyrovňovania celkovej bilancie vody v prírode. Výber zón určených na výsadbu musí byť realizovaný za účelom posilnenia zelenej infraštruktúry v obci, kde vegetácia stromovej etáže absentuje, alebo je žiadúce jej doplnenie, prípadne nahradenie starých a poškodených jedincov, ktoré už neplnia svoju funkciu v urbanizovanej krajine.
Rámcové aktivity:	- Vypracovanie štúdie výsadby vhodných druhov flóry a priestorov v obci - Vypracovanie projektovej dokumentácie a odhad nákladov realizácie týchto opatrení - Uzatvorenie partnerstva s podnikateľským subjektom - Realizácia zemných prác a výsadba zelene
Cieľové skupiny:	- Obec - Obyvatelia obce
Spolupracujúce a implementujúce subjekty:	- Obec - Obyvatelia obce - Podnikatelia v obci a mimo obce
Predpokladaná doba trvania:	Krátke (1 – 3 roky) obdobie
Zdroje financovania:	- Rozpočet obce Možnosti pre obec v rámci programového obdobia (ďalej len PO) 2014-2020: - Operačný program Kvalita životného prostredia Predpoklad v rámci nového PO 2021 – 2027: - Operačný program Slovensko 2021 – 2027

	Možnosti z národných zdrojov: Environmentálny fond Program obnovy dediny
Indikátor výsledku:	- Rozloha zelených plôch - Počet vysadených jednotiek zelene

ZÁVER

Zo sociálno-ekonomickej analýzy obce vyplynulo, že hlavný problém obce predstavuje kontinuálny pokles počtu obyvateľov, vysoká miera dochádzky do zamestnania mimo obec a nízky počet vlastných podnikateľských príležitostí; čo sú zároveň jej hlavnými štrukturálnymi problémami. Príčinami sú najmä celkový vidiecky charakter územia, štrukturálna zaostalosť územia a cyklický vývoj ekonomiky, ktoré výrazne komplikujú samotné možnosti obce ovplyvňovať svoju východiskovú situáciu. Určitým príspevkom k udržateľnému rozvoju obce je dobudovanie chýbajúcej technickej infraštruktúry a sociálnej infraštruktúry.

Obec v rámci svojich možností sa môže usilovať o zlepšenie stavu občianskej a technickej vybavenosti, čo môže v dlhom období vytvoriť vhodné predpoklady pre rast počtu obyvateľov. Taktiež spoločné rozvojové iniciatívy v rámci mikroregiónu Dolné Považie môžu prispieť k novým podnikateľským a investičným príležitostiam spojenými s tvorbou nových pracovných miest.

V nadchádzajúcom programovom období 2021 – 2027 sa očakáva zásadná zmena v oblasti realizácie regionálnej politiky a politiky rozvoja vidieka. Malo by dôjsť k posilneniu rozhodovania a financovania na regionálnej úrovni, čo by predstavovalo významný posun v rámci decentralizácie regionálnej politiky smerom k samosprávam.

PHSR obce Tvrdošovce, v súčasnom programovom období, by sa mal stať jedným z poradných a odporúčacích dokumentov pri plánovaní budúceho rozvoja obce i projektov regionálneho rozvoja. Napriek tomu, že nebol schopný komplexne podchytiť bariéry a príležitosti rozvoja stal sa rámcovým návodom pre plánovanie regionálneho rozvoja na základe historických skúseností z plánovania rozvoja iných obcí.

Najväčšia váha zodpovednosti pri plánovaní rozvoja obce sa kladie na čelných predstaviteľov obce, keďže majú hlavné možnosti a schopnosti usmerňovať jej rozvoj. Teda závisí na predstaviteľoch samosprávy akú stratégiu zvolia pri napĺňaní svojich vytýčených cieľoch v snahe prispieť k blahu svojho obyvateľstva.